

Bölcsészeti értekezés

A magánéneki oktatásának története

Szegeden 1948-ig

Szalady Józsefnek Békési Képzőiskola

Szeged

1987

TARTALOM

Bevezetés	1
Az ének-zene tanítása Szegeden a XVIII-XIX. században	3
A közoktatás és az ének-zeneoktatás helyzete ..	6
A második zenekar megalakulása	11
Szögedi /Róth/ Endre igazgatása 1885-1903-ig	30
Király-König Péter igazgatása 1904-1934-ig	48
Dr. Delle Ferenc igazgatása 1935-1944-ig	123
Kollár Pál igazgatása 1944-1948-ig	141
A Polgári Iskola Tanárképző Főiskola magánének oktatása	147
Jegyzetek	149

Bevezetés

Közhelynek számít, hogy Budapest után Szeged hazánk legjelentősebb zenei centruma. Ez a megállapítás különösen igaz a két világháború közti időszakra, s az azt követő mintegy 30 évre. Ezeket az évtizedeket három kimagasló zenész - Király-König Péter, Fricsay Ferenc és Vaszy Viktor működése fémjelezte.

Király-König igazgatása idején lett a Városi Zenekola országos hírnévű, zeneakadémiai tananyagot tanító intézmény. Fricsay Ferenc - a későbbi világhírnű Mozart-dirigens - világjáró muzsikusok rendszeres vendégszerepeltetésével az európai zenekultúra vérkeringésébe vonta be Szegedet. Vaszy Viktor működése alatt viszont a szegedi opera került az országos érdeklődés fókuszába egyrészt nagyvonalú, céltudatos, nem tévesztő műsorpolitikájával, másrészt a művek megszólaltatásának színvonalával, valamint együttműködési képességével.

Mindhárom művész jellemzője, hogy az átlagos zenei vezetőnél szélesebb horizontú tudással, jobb szervező készséggel, s a vidékiség bélyegének érzete nélkül megszállottan dolgozott. Munkásságukban az ének (szóló, kórus) központi helyet foglalt el.

A szegedi magánének-oktatás korszerű voltát bizonyítja, hogy a Városi Zenekola neveltjei jelentős szerepet kap-

tak Fricsay és Vaszy hangversenyprogramjaiban is.

Az, hogy a magánének-oktatás országosan elismert lett, nem kis mértékben Pálffy Viktor és Gál Endre kulturanácsosok személyének köszönhető, akik a századfordulón Szegedre csábították Szántóné Ladányi Máriát, a budapesti operaház kitűnő, képzett, fiatal koloratúrszopránját. Szántóné élete végéig a Városi Zenede nagybátású énektanára volt. Az őt követő művésztanárok tovább folytatták az általa elkezdett magas színvonalú oktatást. Így töretlen felfelé ívelés jellemezte a vizsgált periódust, amit a dolgozatomban szeretnék ismertetni.

Az ének-zene tanítása Szegeden a XVIII-XIX.

században

A XVIII. század második évtizedében találkozunk városunkban a zeneoktatás első írásos emlékeivel. Nádasz László gróf, a nagy műveltségű Csanád megyei püspök már 1722-ben saját karmesterrel (regens chori) bíró, kilenc-tagú egyházi zenekart szerződtetett.

Szeged zenei igényességének egyik bizonyítéka, hogy a város a palánki, az alsóvárosi, majd a felsővárosi kántorokat saját költségén tartotta fent, s gondoskodott az orgonák karbantartásáról is. A templomi énekkarok nemcsak egyházi szolgálatot láttak el, hanem a városi ünnepek, táncvigalmak alkalmával is ők szolgáltatták a zenét. Az énekkarok "Civitas musici", "Stadt musici" néven szerepeltek.

A zenészek méltó életkörülményeit úgy biztosította Szeged városa, hogy mind a kilenc egyházi zenész számára ugyanabban a bérházban utalt ki szolgálati lakás, ahol a zeneoktatást is végezhatték. Ezért ezt az épületet "Muzsikuskok Quartélyházá"-nak nevezték.

Igy kapta meg az épület a zenedei jelleget (1).

A zenei oktatás tehát hosszú időn át az egyházi zenekar magánvállalkozása volt. A város hatósága az 1700-as

évek végén a liceum alapításával egyben nyilvános zeneiskolát is szándékozott létrehozni, sőt az akadémia részére tervbe vett palotában a zenetanításra (2) szolgáló tágas helyiségekről is gondoskodni kívánt. Ez a terv azonban nem valósult meg. Ekkor a zeneoktatás ügyét a társadalom karolta fel.

Miskolczy István aljegyző megszervezte az első polgári zenekart és 1838-ban "Hangászati Oskolát" alapított, melynek fenntartását 124 részvényes biztosította, s ebből, valamint a növendékek által havonként fizetett tandíjból tartotta fenn az Oskola utcában megnyílt zenedét (3).

"Ily helyzetben ezen egyesület azt tűzte ki irányul, hogy jelenlegi hiányt a jelenlévő körülményekhez képest, örök időkre kipótolta, melyben minden vallás és rang megkülönböztetés nélkül mindkét nembeli gyerekek felvétetődve oktattassanak" - olvasható a Szegedi Hangászati Iskolának Alap-szabályai című nyomtatványban, amelyet 1838-ban adott ki Grün János (4).

Bár élénk volt az érdeklődés, a zenede mégis feloszlott, s így a zenetanítás ismét magántanárok kezébe került.

Az 1848-as forradalom elfojtásával - sok más értékkel együtt - a zenede is megsemmisült. 1859-ig, a Szegedi Híradó megjelenéséig Szegednek saját újságja sem

volt. Amit a város, a világ, az ország dolgairól tudni akart, vagy amit tudatni akart magáról, azt csak a fővárosi lapok segítségével tehetette meg.

Haydn távozása után némileg enyhült a helyzet. Ennek ellenére a megyei főnök tervét között nem szerepelt a közművelődés, a személfogva így a zenei élettel sem lehet törődött. Jól példázza ezt egy korabeli sajtóírás: "Ezen nevezetes dolog színházunknál a zene, nemcsak magam a rettenetű zenétől, melyről valami lenyűgöző, elmesztőbb és alátörőbb, robotoszerűbbet, megfutamítottat keresve is alig lehet találni; a 'Két Sobri' adatköze, alig lehetett a dalokat a rossz zene miatt elnékelni" (5).

A muzsikusok helyzete sem volt fellelőbb. Például Pintér Ádám zenetanító 151 forintot kért azért, mert zenetársasággal együtt a cs. kir. Albrecht főherceg szegedi látogatásakor muzsikált. Pénz helyett a következő választ kapta: "Jobbágyi kötelességből kell tennük a csekély szolgálatot." (6)

1854. április 11-én a "Zenei és szavalati akadémiáról" számolt a Budapesti Hírlap szegedi tudósítója: Erősen János nyomdász ingyen nyújtotta annak a hangversenyznek a programját, amelyet társadalmi összejövetellel és lelkes részvétellel Garay János költő barátságára és átvételére tartotta. A műsorban résztvevő Erősen János

nyadi László c. operájának nyitánya zongorán, Donizetti: Szerelmi bájitalából egy ária, Dreyschock zongoradarabja, Ernst: Velencei karnevál c. hegedűdarabja és egy énekkvartett a város műkedvelőinek előadásában (?).

A korabeli színházba hangversenyre járó közönség hallhatta többek között Verdi: Ernani-ját, Donizetti: Lammermoori Lucia-ját.

1857 októberében Frielle Kornélia vendégszereplése felpezsdítette a közönség zenei érdeklődését. Ez év végén végre megnyitotta kapuit a Casinó egyesület, s ezzel elősegítette a kulturális élet fellendülését.

A közoktatás és az ének-zene oktatás helyzete

Az elemi osztályokban naponként oktatták az éneket, míg a művészi ének szabadon választott tárgy volt. Az "1855-56-os Értesítvény Szeged Szabad Királyi Város elemi Tanintézetéről" (8) a következő tárgyakról számol be az elemi főiskolában, illetve az egyéb elemi iskolákban: hittan, a bibliai történelemmel és evangéliumaival együtt, magyar- és német olvasás, nyelvtan, helyesírás, ének, gyümölcsfaternyésztés, a IV. osztályban még latin olvasás és rajz kapcsolódik a tananyaghoz. Mindez a haladási fokozathoz alkalmazottan. A leányosztályokban női kézimunkát is tartalmaz a tananyag. Az elemi osztályokban a lec-

keórák száma hetenként 24 volt.

Az elemi tanintézetek mellett felekezeti és magániskolák is működtek.

Ének- és zenetanárokkal a következő felekezeti és magániskolákban találkozhatunk. 1850-től Kaplan Antal volt a zsidó népiskola énektanítója. Ez idő tájt több magán- és nőnevelő intézet is működött Szegeden. Ezek közül Keméndyné Drucker Irmát említhetjük meg, aki 1863-ban nyitotta meg Leánytan és nevelő-intézetét a Korona utca 199. szám alatti házában. Az ének és a zene a nem kötelező tárgyak között szerepelt. 1865-től növendékei a szabadkai képezdén tettek nyilvános vizsgát. 1869-ben felsőbb engedéllyel kezdte meg működését Zerkovitz Prinz Janka, aki hatosztályos leánytan- és nevelő-intézetében külön ének- és zenetanárt foglalkoztatott. Mindkét intézet az 1874/75. évtől kezdve értesítőket is adott ki. Az éneke a kötelezett tárgyak közé sorolva Okruczkyné Kutasy Emilia tanította, míg a zenét, mint nem kötelező tárgyat Vavra József, majd pedig Czapik János oktatta. Tehát bizvást írhatta Zerkovitz Prinz Janka intézeti programjának előszavában, hogy a nőnevelés ügye nem mostohagyerek többé e hazában. "Örvendetes jeleket látunk itt nyilvánulni ügyszólván minden irányban, miután az 1868-i törvényekben a női nem kiképzése a felsőbb leánytanodák fel-

állításával már mint 12 évről 14 évre felemelve gondoskodott." (9) De már az 1828. évi június 23-án tartott tanácsülés határozataként olvashatjuk, hogy "Kelemen Jánosné Kecskemétről idejövén leánykák tanítását kérte és kapta." (10)

A felsőbb iskolákban: a főgimnáziumban, a líceumban és a főreálban nem volt énekoktatás. Ennek ellenére 1861-ben a gimnáziumi tanulóifjúság is alakított dalárdát, melynek vezetője Szőnyi (Wöber) János egyházi karzenész és az ifjúság énektanítója volt. A Kegyes Tanítórendiek vezetése alatt álló Szeged Szabad Királyi Város Római Katolikus Nagygyimnázium Ifjúságának Érdemsorozata 1866. tanév II. félévének értesítőjében a rendkívüli tanárok sorában is Szőnyi János műénektanár névvel találkozhatunk (11).

Igen fejlett ének- és zenetanítással rendelkezett a Cs. Kir. Tanítóképezde. Az 1856/57-es tanév adatai a következő tárgyakról számolnak be: vallás- és nevelés- tan, tanítástan, magyar és német nyelv, irántan, földrajz, természettudományok, gazdasági gyakorlati útmutatások, számtan, szépírás, rajz, éneklés, orgonálás, hegedülés, generálbasszus és szertartások. A leckeórák száma hetenként 25 volt. A hitoktató, főtanár, segédtanárok között a zene- és énekmesteri poszton Wöber János névvel találkozunk.

A kántortanítók voltak a nép számára az ének- és zenetanítás, valamint a zeneművelés letéteményesei. Ezért is érdemes a továbbiakban a szegedi tanítóképzés múltjába bepillantani.

Az 1700-as évek végén találkozunk először a tanítóképzés írásos nyomaival. A tanítóképző intézetek ebben az időben olyan négyosztályos, nemzeti minta szerinti iskolák voltak, mint amilyeneket Felbiger János Ignác Szegényi apát alapított először Bécsben, majd pedig Pozsonban. A következő városokban - amelyek tankerületi főigazgatási székhelyek voltak - állítottak fel tanítóképző intézeteket: Buda, Pozsony, Zólyom, Győr, Pécs, Kassa, Nagyvárad, Ungvár és Zágráb.

Tanítói tanfolyamra 1793-ban küldött a tanács Szegedről két hölgyet, Igaz Annát és Pichler Annát Nagyváradra, hogy sajátítsák el a metodikát. 1797. január 4-én három hónapos tanfolyamra viszonyt 4 ifjú jelent meg a város költségén, akiket Verner Jakab, a királyi normál iskolák igazgatója és Révai Miklós piarista tanár képezett ki Nagyváradon. Azonban a legtöbb tanító csak mint segédtanító juthatott tanítói ismeretek birtokába, iskolát végzetek mellett. Ilyen "képzéssel" járult év végén elméleti és gyakorlati vizsgára, amiről végbizonyítványt is nyert.

A népnevelés és tanítóképzés siralmas állapotának javítására az 1827-es, 1832-36-os, de különösen az 1840-es or-

szágyúlésen tanítóképző intézetek felállítására csupán javaslat történt, de a javaslat nem emelkedett törvény-
erőre. Ehelyett V. Ferdinánd király 1842. december 22-én
a helytartótanácsához intézett levelében az országban csak
5 tanítóképző felállítását hagyta jóvá, s ezek székhelyé-
ül Pest, Miskolc, Érsekújvár, Nagykanizsa és Szeged várost
jelölte ki (12).

A helytartótanács 1843. január 10-1 leiratában arról
értesítette a várost, hogy biztosítson az intézet részére
legalább három tágasabb szobát, padokkal, asztalokkal és
más felszerelésekkel bebútorozva; a két tanítót és a zene-
tanárt ellenben tanulmányi alapból díjazza. Ezt a kérést
a város örömmel teljesítette. A Csavojzsky-féle házat (Bol-
dogasszony sugárút 3.sz.) már ugyanebben az évben október-
től 350,- Ft-ért az intézet részére bérbe vette és be is
bútoroztatta. De a képző csak a következő és október 13-án
nyílt meg. 1844. november 5-én a helytartótanács felhívta
a város figyelmét a fűtés biztosítására, valamint egy or-
gona, illetve két-három zongora beszerzésére. A tervet a
közgyűlés elutasította. Az intézet igazgatójául Kremminger
Antal prépostot, tanárául Menyhárdt Ágoston kegyesrendi pa-
pot, a szegedi Polgári Iskola tanítóját és Soltész Dezső
ügyvédet, zenetanárául Szőnyi (Wöber) Jánost nevezték ki,
az utóbbit 200, az előbbieket pedig 500 Ft évi fizetéssel. (13)

A tanulmányi idő két évfolyamból állt, a felvételt pedig legalább négy gimnázium elvégzéséhez kötötték. 1844-45-től 1878-79-ig összesen 688-an végezték el a képzőt.

A "Ratio Educationis" értelmében 1779-ben már volt polgári iskolája Szegednek, de adatokat csak későbbi időpontról találni. (14) A fiú polgári iskola énektanára 1873-tól Szögedi (Róth) Endre volt. 1879-es évben 213 tanulója volt az intézetnek. A leány polgári iskola 1874. november 12-én nyílt meg. Az 1879-es évkönyv 202 tanulót tartott nyilván. Énektanára Okruczkyné Kutassy Emília volt.

A második zenede megalakulása

1861-ben került ismét szóba a kimondottan zenét oktató iskola szükségessége. Egyre több gondot okozott a Choralis zenekar színvonalatlan játéka, ezért azt javasolta a közgyűlés a tanácsnak, hogy létesítsen újabb zenedét. A második zeneiskola ugyancsak társadalmi úton jött létre. A Szegedi Dalárda, a nagy hatású öntevékeny együttes, működésének második éve alatt - 1865. június 18-án - elhatározta a zenede felállítását. A dalárda tehát Szegedi Dal- és Zene-egylet néven újrászerveződött, s a színvonal emelését és egyben az utánpótlást is biztosító zenede 20 növendékkel 1865. december 1-én a Külcsey és a Kárász utca

sarkán lévő Tallián-féle ház I. emeletén nyílt meg. Igazgatója Jámbery Jakab, az Egyházi Ének-és Zenekar igazgatója lett, az zongorát Kaplan Antal és a hegedűt Rückert János tanította. Az 1866. február 5-i hangversenyen már az intézet növendékei is közreműködtek. Az első nyilvános zeneiskolai vizsgára 1866. december 30-án került sor őszintén érdeklődő, nagyszámú közönség előtt. A vizsgán 30 növendék - 19 zongorista és 11 hegedűs - adott számot tudásáról. Ugyancsak 1866-ban jelent meg Burger Zsionod nyomdájában a Szegedi Egyesült Dal- és Zene-Egylet alapszabályait magába foglaló gyűjtemény, amelynek borítólapja ilyen volt: (15)

A SZEGEDI
EGYESÜLT
DAL- ÉS ZENE-EGYLET
ALAPSZABÁLYAI.

SZEGED,
NYOMATOTT BURGER ZSIGMONDNÁL.

—
1866.

Az egyesület az oktatás céljából tűzte ki a "növendékek képzését egyházi és világi énekekben és zenében". Hetenként legalább három alkalommal kaptak órát a felvett tanítványok. A tanárokat 3 éves időszakra szerződítették, minden esetben a közgyűlés jóváhagyásával. Tervbe vették a kottatár felállítását és a megjelenő zenészet szaklapok gyűjtését is. Az alapszabály-gyűjteményben minden fontos tudnivalót megfogalmaztak:

"7. paragrafus: A tagok általános jogai:

a/ Minden alapító, pártoló és működő tagnak joga van a közgyűléseken az egyesületet érdeklő javallatokat, és a szönyegen lévő indítvány felett szavazni.

b/ Joga van minden az egyesület által rendezett előadásokon - kivéve a táncvigalmi és jótékony-célú előadásokat - beiktatási jegyének előmutatása mellett díjmentesen megjelenni, ezen jogot a tagok családjuk egy tagjára kiterjesztetik.

8. paragrafus: A dalárdai működő tagok kötelezettségei:

a/ köteleztetnek a működő tagok a tanórákban, melyek hetenként legalább háromszor fognak tartatni, megjelenni.

b/ minden ok nélküli elmaradásért, vagy a tanórákon hanyag és rendetlen megjelenésért, első ízben elnökiileg, ismétlés esetében pedig mint szavát nem tartó s erkölcsi lekötöttségének meg nem felelő, jegyzőkönyvileg a választmány által meginttetik.

c/ A mely tag többször a tanórákról indokolás nélkül elmarad, az többé tagnak nem tekinthetik, és a karigazgató e részbeni bejelentése alapján a választmány által a működők sorából kizáratik.

d/ A tanórák és gyakorlatok úgy az előadások alatt, mindenki komoly és szerény magaviseletre felhivatik, különben az egylet elnöke által előbb megintés, később pedig az egyletből leendő kizárással fog fenyítettetni.

e/ Az egyletből kilépni akaró tag magát a választmánynál előbb bejelenteni tartozik.

f/ Köteles továbbá a választmány által rendezendő előadásokon, úgy az egyházi ünnepélyes isteni-tiszteletek s gyász szertartásokon pontosan megjelenni, az indokolatlan meg nem jelenés a b/ és c/ pontokban körülírt következményeket vonná maga után.

9. paragrafus: Zene-iskola.

T a n í t v á n y o k f e l v é t e l e.

a/ Az ének- és zene-iskolában felvétetnek mindkét nembeli növendékek, akik a 8 évet felülhaladták.

b/ A szegény szülők gyermekei, igazolva a szegénységet, díj nélkül vétetnek fel.

A dalárda minden tagjainak egy gyermeke szintén díj nélkül oktatásban részesül mindaddig, míg szülői mint működő tagok a dalárdában közreműködnek.

c/ Az intézetbe felvett növendékek felvételi levelet kapnak az elnök aláírásával."

A Szegedi Dal- és Zene-Egylet szép jövőben reménykedhetett, de a dalárdában dúló - főként anyagi eredetű - viszálykodás miatt nehézségek támadtak, ezért a pártoló tagok száma is megfogyatkozott. Ennek ellenére a második nyilvános vizsgán 1867 augusztusában már 34 növendék - 16 leány, 18 fiú - szerepelt. A következő évet pedig 50 tanulni vágyó ifjúval kezdték meg. A Szegedi Dalárdából kivált másik dalárda sem maradt tétlen. Karmagyaival, Hánszky Edével az élen újrászerveződött és 1868-ban a Szegedi Polgári Dalárda néven alakult újjá. Alapszabályaikban megfogalmazták az egylet célját. "A férfi ének művelése és lehető legnagyobb terjesztése, egyszerűen az emberi hangnak mint Isten legszebb adományának művelése által a zeneművészet iránti értelmiséget előmozdítani, társadalmi élvezeteket nyújtani, oly énekek és dalok, illetőleg zeneművek előadásában, melynek tartalma és iránya a vallásosság és erkölcsösség érzelmét nem sérti..." Ezt oly módon akarták elérni, hogy "... hetenként kétszer-háromszor gyakorlatokat tart az egyházi és világi zeneművek előadásában, figyelemmel azonban erkölcsi, nemzeti dalainkra, ezen kimeríthetetlen kincsére nemzetünknek."

(16) A dalárda működő és pártoló tagokból állt. A működő tagok iránti elvárások között szerepelt a feddhetetlen jellem, a jó zenei adottság, és a szép, egészséges énekhang,

melyet a jelölt a karnagy előtt letett felvételi vizsgán bizonyított. A tényleges felvételtől a választmányi gyűlésen szótöbbséggel döntöttek. A karnagy feladata volt az énekgyakorlatok vezetése, a szólóénekesek kiválasztása és betanítása.

Az egyesület levelet kapott 1869. július 18-án Budapestről, Ábrányi Kornél egyesületi titkártól és Madarassy Pál egyesületi elnöktől, a testvéregylet vezetőjétől, amelyből képet kaphatunk az egyesület munkájáról, feladatairól - e szerint "nem küldték meg a névsort, nem fizették be a tagdíjat és kevés műpártoló részvényt szereztek", holott az alapszabályzat arra is kötelezett, hogy az egyesület központi pénztára javára évenként legalább egy dalestet vagy zeneelőadást szervezzenek, és annak legjobb sikerrel megfeleljenek. Jelentősen megerősödött szervezettségében országszerte a dalárdamozgalom. Bizonyítja a következő körlevél is.

"A jövő évi Országos Dalár-ünnepély érdekében teendő intézkedések megkezdése immár a küszöbön van. Az igazgatói választmány mindent el fog követni, hogy e részben az egyesület fellépésének sikerét biztosítsa, de épp azért hazafiúi bizalommal kéri és el is várja az egyesület minden tag-együletétől, hogy támogatását nem vonja meg tőle." (17) Sajnos az Országos Dalárünnepélyen az énekkar - Hánszky Ede lel-

kes és szeretett karnagy halála miatt" nem szerepelhetett. A dalárda hanyatló helyzetén Szögedi (Róth) Endre sem tudott segíteni.

A dalárda nehéz évei a zenede fejlődését is visszavetették, ennek tudható be, hogy ismét fellendült a magántanítás, sőt két engedéllyel működő magán-zeneiskoláról van tudomásunk. Az egyik Bäuml Zsófiásé, aki a bécsi zenedében szerzett képesítést, a másik Czapik Jánosé, melyben zongora-, hegedű-, és magánének tanítás is folyt. Tanított még Lohr János, az Európa hírnépszerű orgonaművész is.

A Szegedi Dal- és Zene-Egylet 1870. október 16-án tartotta tisztújító közgyűlését. Magyar János elnök beszámolt az egylet működéséről, és bejelentette, hogy az intézet három évre újból megalakult. Az egyletnek 174 pártoló tagja és 80 tanítványa volt. Az intézet vagyona nem gyarapodott, de adóssága csökkent. Az elnök kiemelte az év végi hangverseny kedvező fogadtatását és bejelentette, hogy a folyó év május elejétől a zenedének Szögedi (Róth) Endre tanára lesz, aki azt kérte, hogy az általa szervezendő dalárda az egylet helyiségeit díj nélkül használhassa, s vállalkozott a "pártoló tagoknak a helybeli hölgyek köréből való gyűjtésére". (18)

Minden nehézség ellenére szép sikerrel tartották meg az év végi vizsgájukat az intézet növendékei, akik Róth Endre

vezetésével színvonalas magánénekesi teljesítményt nyújtottak. Az arra legérdemesebb fiú és lány két ezüst forint jutalomban részesült. A Zenedei Jegyzőkönyvben az alábbi olvasható: "Ez év vizsganapjára július hó 23-a délután 4 órája kitűzetik, a közönséghez intézett meghívás és program készítésével és annak a Szegedi Híradóban leendő közlésével az elnök és Jámory Jakab megbíztatik." (19) Ezt az eseményt a következő plakát adta hírül:

Párhuzamos Julius 23° d. l. 4. 4. 4. 4.

az ismétlődő a Szegedi Lendé és évi nyilatkozatokról
Következőn adtam:

Műsorvétel

2. és 3. oldal 3-9. oldal 10-16. oldal 17-24. oldal

1-5. oldal 6-11. oldal 12-14. oldal 15-16. oldal 17-18. oldal 19-20. oldal 21-22. oldal 23-24. oldal

25-26. oldal 27-28. oldal 29-30. oldal 31-32. oldal 33-34. oldal 35-36. oldal 37-38. oldal 39-40. oldal

41-42. oldal 43-44. oldal 45-46. oldal 47-48. oldal 49-50. oldal 51-52. oldal 53-54. oldal 55-56. oldal

57-58. oldal 59-60. oldal 61-62. oldal 63-64. oldal 65-66. oldal 67-68. oldal 69-70. oldal 71-72. oldal

73-74. oldal 75-76. oldal 77-78. oldal 79-80. oldal 81-82. oldal 83-84. oldal 85-86. oldal 87-88. oldal

89-90. oldal 91-92. oldal 93-94. oldal 95-96. oldal 97-98. oldal 99-100. oldal 101-102. oldal 103-104. oldal

105-106. oldal 107-108. oldal 109-110. oldal 111-112. oldal 113-114. oldal 115-116. oldal 117-118. oldal 119-120. oldal

121-122. oldal 123-124. oldal 125-126. oldal 127-128. oldal 129-130. oldal 131-132. oldal 133-134. oldal 135-136. oldal

137-138. oldal 139-140. oldal 141-142. oldal 143-144. oldal 145-146. oldal 147-148. oldal 149-150. oldal 151-152. oldal

153-154. oldal 155-156. oldal 157-158. oldal 159-160. oldal 161-162. oldal 163-164. oldal 165-166. oldal 167-168. oldal

169-170. oldal 171-172. oldal 173-174. oldal 175-176. oldal 177-178. oldal 179-180. oldal 181-182. oldal 183-184. oldal

185-186. oldal 187-188. oldal 189-190. oldal 191-192. oldal 193-194. oldal 195-196. oldal 197-198. oldal 199-200. oldal

201-202. oldal 203-204. oldal 205-206. oldal 207-208. oldal 209-210. oldal 211-212. oldal 213-214. oldal 215-216. oldal

217-218. oldal 219-220. oldal 221-222. oldal 223-224. oldal 225-226. oldal 227-228. oldal 229-230. oldal 231-232. oldal

233-234. oldal 235-236. oldal 237-238. oldal 239-240. oldal 241-242. oldal 243-244. oldal 245-246. oldal 247-248. oldal

249-250. oldal 251-252. oldal 253-254. oldal 255-256. oldal 257-258. oldal 259-260. oldal 261-262. oldal 263-264. oldal

265-266. oldal 267-268. oldal 269-270. oldal 271-272. oldal 273-274. oldal 275-276. oldal 277-278. oldal 279-280. oldal

281-282. oldal 283-284. oldal 285-286. oldal 287-288. oldal 289-290. oldal 291-292. oldal 293-294. oldal 295-296. oldal

297-298. oldal 299-300. oldal 301-302. oldal 303-304. oldal 305-306. oldal 307-308. oldal 309-310. oldal 311-312. oldal

313-314. oldal 315-316. oldal 317-318. oldal 319-320. oldal 321-322. oldal 323-324. oldal 325-326. oldal 327-328. oldal

329-330. oldal 331-332. oldal 333-334. oldal 335-336. oldal 337-338. oldal 339-340. oldal 341-342. oldal 343-344. oldal

345-346. oldal 347-348. oldal 349-350. oldal 351-352. oldal 353-354. oldal 355-356. oldal 357-358. oldal 359-360. oldal

361-362. oldal 363-364. oldal 365-366. oldal 367-368. oldal 369-370. oldal 371-372. oldal 373-374. oldal 375-376. oldal

377-378. oldal 379-380. oldal 381-382. oldal 383-384. oldal 385-386. oldal 387-388. oldal 389-390. oldal 391-392. oldal

393-394. oldal 395-396. oldal 397-398. oldal 399-400. oldal 401-402. oldal 403-404. oldal 405-406. oldal 407-408. oldal

409-410. oldal 411-412. oldal 413-414. oldal 415-416. oldal 417-418. oldal 419-420. oldal 421-422. oldal 423-424. oldal

425-426. oldal 427-428. oldal 429-430. oldal 431-432. oldal 433-434. oldal 435-436. oldal 437-438. oldal 439-440. oldal

441-442. oldal 443-444. oldal 445-446. oldal 447-448. oldal 449-450. oldal 451-452. oldal 453-454. oldal 455-456. oldal

457-458. oldal 459-460. oldal 461-462. oldal 463-464. oldal 465-466. oldal 467-468. oldal 469-470. oldal 471-472. oldal

473-474. oldal 475-476. oldal 477-478. oldal 479-480. oldal 481-482. oldal 483-484. oldal 485-486. oldal 487-488. oldal

489-490. oldal 491-492. oldal 493-494. oldal 495-496. oldal 497-498. oldal 499-500. oldal 501-502. oldal 503-504. oldal

505-506. oldal 507-508. oldal 509-510. oldal 511-512. oldal 513-514. oldal 515-516. oldal 517-518. oldal 519-520. oldal

521-522. oldal 523-524. oldal 525-526. oldal 527-528. oldal 529-530. oldal 531-532. oldal 533-534. oldal 535-536. oldal

537-538. oldal 539-540. oldal 541-542. oldal 543-544. oldal 545-546. oldal 547-548. oldal 549-550. oldal 551-552. oldal

553-554. oldal 555-556. oldal 557-558. oldal 559-560. oldal 561-562. oldal 563-564. oldal 565-566. oldal 567-568. oldal

569-570. oldal 571-572. oldal 573-574. oldal 575-576. oldal 577-578. oldal 579-580. oldal 581-582. oldal 583-584. oldal

585-586. oldal 587-588. oldal 589-590. oldal 591-592. oldal 593-594. oldal 595-596. oldal 597-598. oldal 599-600. oldal

601-602. oldal 603-604. oldal 605-606. oldal 607-608. oldal 609-610. oldal 611-612. oldal 613-614. oldal 615-616. oldal

617-618. oldal 619-620. oldal 621-622. oldal 623-624. oldal 625-626. oldal 627-628. oldal 629-630. oldal 631-632. oldal

633-634. oldal 635-636. oldal 637-638. oldal 639-640. oldal 641-642. oldal 643-644. oldal 645-646. oldal 647-648. oldal

649-650. oldal 651-652. oldal 653-654. oldal 655-656. oldal 657-658. oldal 659-660. oldal 661-662. oldal 663-664. oldal

665-666. oldal 667-668. oldal 669-670. oldal 671-672. oldal 673-674. oldal 675-676. oldal 677-678. oldal 679-680. oldal

681-682. oldal 683-684. oldal 685-686. oldal 687-688. oldal 689-690. oldal 691-692. oldal 693-694. oldal 695-696. oldal

697-698. oldal 699-700. oldal 701-702. oldal 703-704. oldal 705-706. oldal 707-708. oldal 709-710. oldal 711-712. oldal

713-714. oldal 715-716. oldal 717-718. oldal 719-720. oldal 721-722. oldal 723-724. oldal 725-726. oldal 727-728. oldal

729-730. oldal 731-732. oldal 733-734. oldal 735-736. oldal 737-738. oldal 739-740. oldal 741-742. oldal 743-744. oldal

745-746. oldal 747-748. oldal 749-750. oldal 751-752. oldal 753-754. oldal 755-756. oldal 757-758. oldal 759-760. oldal

761-762. oldal 763-764. oldal 765-766. oldal 767-768. oldal 769-770. oldal 771-772. oldal 773-774. oldal 775-776. oldal

777-778. oldal 779-780. oldal 781-782. oldal 783-784. oldal 785-786. oldal 787-788. oldal 789-790. oldal 791-792. oldal

793-794. oldal 795-796. oldal 797-798. oldal 799-800. oldal 801-802. oldal 803-804. oldal 805-806. oldal 807-808. oldal

809-810. oldal 811-812. oldal 813-814. oldal 815-816. oldal 817-818. oldal 819-820. oldal 821-822. oldal 823-824. oldal

825-826. oldal 827-828. oldal 829-830. oldal 831-832. oldal 833-834. oldal 835-836. oldal 837-838. oldal 839-840. oldal

841-842. oldal 843-844. oldal 845-846. oldal 847-848. oldal 849-850. oldal 851-852. oldal 853-854. oldal 855-856. oldal

857-858. oldal 859-860. oldal 861-862. oldal 863-864. oldal 865-866. oldal 867-868. oldal 869-870. oldal 871-872. oldal

873-874. oldal 875-876. oldal 877-878. oldal 879-880. oldal 881-882. oldal 883-884. oldal 885-886. oldal 887-888. oldal

889-890. oldal 891-892. oldal 893-894. oldal 895-896. oldal 897-898. oldal 899-900. oldal 901-902. oldal 903-904. oldal

905-906. oldal 907-908. oldal 909-910. oldal 911-912. oldal 913-914. oldal 915-916. oldal 917-918. oldal 919-920. oldal

921-922. oldal 923-924. oldal 925-926. oldal 927-928. oldal 929-930. oldal 931-932. oldal 933-934. oldal 935-936. oldal

937-938. oldal 939-940. oldal 941-942. oldal 943-944. oldal 945-946. oldal 947-948. oldal 949-950. oldal 951-952. oldal

953-954. oldal 955-956. oldal 957-958. oldal 959-960. oldal 961-962. oldal 963-964. oldal 965-966. oldal 967-968. oldal

969-970. oldal 971-972. oldal 973-974. oldal 975-976. oldal 977-978. oldal 979-980. oldal 981-982. oldal 983-984. oldal

985-986. oldal 987-988. oldal 989-990. oldal 991-992. oldal 993-994. oldal 995-996. oldal 997-998. oldal 999-1000. oldal

Az előbb említett szép sikerek ellenére sen részese-
sültek a tanárok megfelelő anyagi elismerésben. Erről
tanúskodik az 1870. január 30-án a Zene-Egylet Elnökségé-
hez intézett folyamodványuk... "tanároknak határozott fi-
zetésük nincs, annak ellenére, hogy a múlt évi jövedel-
müket bevallották, azóta a dolog nem változott." (20)

1871. február 25-én pedig fizetésük javítását kér-
ték. Mivel fizetésük nem emelkedett, ezért az igazgató
1872-ben indítványozta "a tandíj felemelését 1 forinttal,
tehát 3 forintra, a nem pártoló tagok gyermekeinél". (21)

Ezt a tanévet ismét szép hangversennyel zárták.

"Vadaj' Polvere operabat' Dagerott, Ewa'sa Jommesfelo Sibiria,
Sonatine" Clementinittöl, Longoran eloaj'a: Polak' Károly

Magán dal "Digitál dalmiböl, énnekli Schaefer Rörer kiso Longoran Kiseri K
Rondinetto. Chotok ^{del} Longoran 4 Hesse elvőjakk. Gaal Endre és Runkert

Borgia-Lutherixia" dalmiböl, innelli Kohn Szilvornier Kiso Longoran Kiseni Kapd.
Tülemide dal. Kettüjének Koylanosttal lot Longora Kisirottal innelli; Borko
bat es Schreifer Kuxa Kiso.

Ad. Fege di da lui da novende Kainik' sin vaxgala da.
 1842 en julius 28.

Gregory Judine to 28-872.

1.20 - 1917 - 1918 - 1919

1873-ban a tagok száma 174-ről 201-re szaporodott. Czapiak János indítványozta, hogy a "jövőbeni tanári állásokat pályázat útján töltsék be, melyet egyhangúlag elfogadott a választmányi gyűlés." (22) Proponálta a zeneszeti szakkörök beszerzését is. Mivel továbbra is gondot jelentett, hogy az intézeti tanárok fizetése elmaradt a magántanárokéhoz képest, a tanárok kérték az elnökséget, hogy havonként legalább 2 forinttal javítsák fizetésüket. (23)

Magyar János elnököt, aki 1869-től 1873-éig végéig gyakorolta teendőit, Szabó Imre váltotta fel. 1874-ben az intézetnek 30 növendéke volt: hegedűn hatan, zongorán 22-en, énekelni ketten tanultak.

Az 1875. december 3-i ülés jegyzőkönyve tudósít Jambory Jakab visszalépéséről, így helyette "a hegedű további tanítására Erdélyi Ignác úr szólíttatott fel." (24)

1875-ben a város mindanestül átvette a zenedét, de az újjászervezést egyelőre függőben tartotta. Szabó Imre zenede-egyesületi elnök terjesztette elő, hogy "az intézet magánjellegéről lemond, és minden tekintetben városi iskola kíván lenni." (25)

A fővárosi zenei szakközlöny a Zenészeti Lapok két számában is meghirdette a tanács a szegedi zenede igazgatói állását évi 300 forint javadalmazással. Így akart a város pontot tenni a zenetanítás változatos hullámvonalala-

kat mutató, majd 200 éves múltjára. A tanács a Hangászati Pártoló Egyesületek és a város alkalomszerű anyagi támogatásával működő zenetanítást intézményesen saját kezelésében szervezte meg, és a városi zenedét egy bérházban helyezte el. (26)

A pályázatot Unger Antal okleveles elemi és zenetanár nyerte meg. Az újjászervezett zenede fenntartására a város évi 4000 forintot szavazott meg.

"A Szegedi Városi Zenede Szabályzata: kelt 1876. január 20-án. Neve Szegedi Városi Zenede. Célja: a művészet és a zeneművészetet - különösen nemzeti irányban - fejleszteni. Tanárok és tantárgyak: a zenedei tanszak 6 évre terjed, s az intézetben ének, zongora, vonó-fúvó hangszerek és zeneelmélet tanítása történik. A tanároktól megkívántatik, hogy hangszereiket kellő jártassággal kezeljék és magyar nyelven előadási képességgel bírjanak. Egy-egy tanár hetenként 12 órát köteles adni. Az intézet jövedelmét a város által felajánlott 4000 forint és a növendékek beíratási és tandíjai képezik. A beíratási díj fejében évenként a helybeli tanulók 2 forintot, a vidékiek 4 forintot fizessenek. A tandíjat a helybeli tanulókra nézve évi 30 forintban, a vidékiekre nézve 40 forintban állapították meg, és havonként előlegben lehetett fizetni." (27)

Az új zenedében kiváló hely illette meg az ének-tanítást. Ugyanis az intézet feladata volt a feloszlott egyházi zenekart pótolni és zenés miséket előadni. Tehát a zenészképzés mellett a templomi zene ellátása is feladatuk lett. A növendékek létszáma ekkorra 60 fő. A zenede ügyeit a választott igazgatói tanács intézte, amely évenként beszámolt a közgyűlésnek. A szegény sorsú gyerekek továbbra is ingyen tanulhattak, ha a számukra kijelölt hangszert választották. Így tudták biztosítani az egyházi zene ellátását. A négy tanár fizetése évi 500-500 forint volt. A június végén tartott eredményes vizsgájukon ének-, zongora- és hegedűszámokkal gyönyörködtették a szép számú hallgatóságot.

A zenede vezetése 1877-79 között Szabados János elnök, Unger Antal igazgató és Langer Viktor igazgatóhelyettes kezében volt. A további fejlődésnek az 1879-es árvíz vetett véget. Szoronsére a város a katasztrófa ellenére sem maradt tétlen, és a zenede 1880 szeptemberében Langer Viktor igazgatása alatt újra megnyitotta kapuit. A programot az 1880-81-es évkönyvben olvashatjuk: "A zenede városunknak a kizárólagosan a műzenét szakszerűen és nyilvánosan gyakorló egyedüli intézete szintén ily szomorú sorsban részesült, míg Szeged város köztörvényhatósága meggyőződve a városi zeneiskola - mint a közművelődés egyik hathatós tényezőjének szükségességéről - az 1879. december 23-1 köz-

gyűlésen határozatilag kimondta, hogy egy zenede felállítására oly formán, hogy ez az egyház ezen szolgálatával semmilyen kapcsolatban ne álljon, a rendesebb viszonyoknak előtérbe lépésével most már elodázhatatlan. Az új zenede szervezésének kidolgozására a város Szabados János tanácsnokot és Polczner Jenő, Balogh János, dr. Rosenberg Izsó, Reitzer Adolf, Lévy Ferenc, dr. Magyar János, Oblath Lipót, Szluha Ágoston és Weiner Miksa bizottsági tagokat kérte fel, valamint kérte, hogy lépjenek érintkezésbe Czupik János, Erdélyi Ignác és Langer Viktor zenetanárokkal." (28)

Az 1880. évi augusztus 13-án tartott ülésen a zenebizottság és a tanári kar a következőkben állapodott meg: "a kiküldött városi bizottság által megozavazott beíratási és tandíjak egy meghatározott összegig a tanárokat illessze meg. A tanításért kivétel nélkül 3 forint/hó jár, és ezt egyenlő arányban osszák el maguk között. Aki csak énekelni akar tanulni, azt az illető tanárok havi 1 forintért tartoznak tanítani." (29)

A városi vezetés viszont vállalta, hogy ő adja a zenede helyiségeit és az összes szerelvényeket. Azok karbantartásáról, valamint a fűtésről, világításról, egy szolga fizetéséről és az igazgatói teendőkkel megbízott tanár tiszteletdíjáról is gondoskodik. A szolga havi 10 forintot, az igazgató évi 200 forintot kapott tiszteletdíj-

ként. Az igazgatói tiszteletdíj a pénzsűke miatt természetben, azaz lakás formájában valósult meg. A szerződés betartásának biztosítására egy évre szóló kötelező nyilatkozatot kértek a tanároktól. Ill fő iratkozott be, ebből 12-en a magánének tanszakra. Ez a nagyarányú érdeklődés szinte minden várakozást felülmúlt. Három tanár helyett öt tanárral indult az új év. Czapik János zongora, Memner János zongora, Dittman Gyula hegedű, Erdélyi Ignác hegedű és Langer Viktor igazgató, aki a zongorán kívül zeneelméletet és magán-, valamint koréneket tanított. Míg az árvíz előtti tanévekben a zenedei növendékek száma majdnem fele arányban vidékiekből tevődött össze, az új tanév a 9/10 arányt is felülmúlt a helybeli lakosság javára. Igen okos és humánus intézkedés volt, hogy a hangszerrel nem bírók is felvételt nyerhettek, mert a zenede helyiségeiben és hangszereink szabad volt gyakorolniuk. Ha ezt is tekintetbe vesszük, hogy ezekben az időkben a magánzenetanárok száma tetemesen megszaporodott, a városban eddig még nem tapasztalt érdeklődést észlelhetünk a közművelődés szempontjából. Zeneműkereskedések jöttek létre, öt hangszerkészítők, - javítók, árusítók telepedtek le, és ez a gazdasági háttér mindenképpen a fejlődő és szervezett zeneoktatásnak, - művelésnek a velejárója és egyben ki-egészítője.

Az 1881-82-es tanévben 2 kiváló pedagógus megnyerésével büszkélkedhetett a zeneiskola: Daubrawszky Viktor he-

gedűművész és Moór Manó zongoraművész szemőlyében. Összesen 91 növendék iratkozott be, de magánének tanszakra csak 1 fő. Erről így számol be Langer Viktor igazgató az évkönyvben: "Sajnosan kell megemlékezni azon tényről, hogy a lefolyt tanévben mind a magán, mind a karének művelése pangott. Mindkét bajon segítve már elhatározott tény, hogy a magánének iránt a közönség körében kellőleg fölkeltsük az érdeklődést, valamint azt, hogy a tantestület egy magánének tanárral kiegészüljön." (30)

Ez évben ünnepelték Liszt 70. születésnapját, a tisztelegő hangversenyen Manner János és Moór Manó zongoraművészekon kívül a Szegeden képzett Zsótér Sarolta is közreműködött négy ismert Liszt-dal előadásával. Még ez év újdonságai közé tartozik, hogy a tanári kar megírta és kiadta "A Szeged Városi Zenede Tankönyvei"-t. (31) Ebben szerepel zongoraiskola, zeneelmélet és egy elemi énekkeltatással foglalkozó tankönyv.

Az 1882/83-as évben már 27 lány és 9 fiú iratkozott be magánének szakra, de még mindig Langer irányításával folyt képzésük. Ezt a tanévet az iskola jelentős városi támogatással és Szegedi Városi Zenede néven nyitotta meg a következő szabályzattal, amelyet augusztus 2-án fogalmaztak meg: "A zenedei tanszak 4 évre terjed, s az intézetben ének, zongora, orgona, vonó- és fuvola hangszerek,

zencelmélet és zenetörténelem tanítása történik..." (31)
Az igazgatótól eszerint a szabályzat olyan szakismeretet kívánt, hogy minden hangszer oktatását kellően ellenőrizhesse, s legalább 6 is egy hangszeren taníthasson. Továbbá a zeneszerzés-tanban és zenekarvezetésben legyen jártassága. Az igazgató köteles az egyik tanszéket betölteni." (32) Fizetése 1000 forint, a rendes tanároké pedig évi 600-600 forint volt. A tanulók tandíjai változatlanok maradtak. Ami változott az, "... hogy a magán- és karének díjtalan. A karének mint általános tantárgy minden tanítványra nézve kötelezővé válik..." Még egy örömdetes hír volt, amelyről "... az iskolaszék elnöke értesítette a zenedét 1882. október 18-án, hogy a Tisza Lajos körúton újonnan épült polgári és elemi leányiskola épületében a 4-es, 16-os és 17-es számú tantermetek a városi zenede részére az iskolaszék jóváhagyása reményében ideiglenesen használatra átengedte." (33)

1883-ban Langer Viktor megvált a zenedétől, ezért a város 1883. november 1-től 1884. április 1-ig ideiglenesen Müller Ottó színházi karmestert bízta meg az igazgatói teendők ellátásával. Mivel az eddigi zenede szűknek bizonyult, a város a Vár és a Bástya utca sarkán lévő Burger Alajos-féle ház II. emeletét biztosította számukra.

Szegedi (Róth) Endre igazgatása 1885-1903-ig

A tanács pályázat folytán Szegedi (Róth) Endrét - a magyar vidéki zeneélet egyik legjelentősebb egyéniségét - választotta új igazgatónak. 1847. november 3-án született Újszegeden. Szőnyi (Wöber) Jánosnál és Lohr Jánosnál tanult szülővárosában. Budapesten a Nemzeti Zenedén kívül - ahol hegedűt és zeneszerzést tanult - a jogi fakultást is látogatta. 1868-tól a Budapesti Nemzeti Színház operazenekarának tagja, mígnem 1870-ben visszatért Szegedre. 1871-től éneket tanított a főgimnáziumban. 1872-ben megszervezte a Szegedi Dalárdát és ennek 1879-ig volt harmestere. 1873-ban lett a tanítóképző tanára. Ugyancsak ő volt az énektanára a polgári iskolának. 1875-79-ig zenedei tanár is, s ekközben a megalakult zenekedvelők egyesületében kottatáros. 1898-tól a Szegedi Polgári Dalárda karnagya volt, de ő vezette a Vasúti Műhelyalkalmazottak Dalegyletét is. 1903. július 22-én tragikus körülmények között hunyt el. Erdemei elvülhetetlenek a szegedi zeneoktatás történetében. Az ő vezetése alatt stabilizálódott tulajdonképpen a magánének tanszak is.

Az 1885/86-os tanévben a Városi Zenede a következő tanárokból állott: Szegedi Endre igazgató, elmélet, kar és magánének tanár, Daubrawszky Viktor hegedű, Menner

János, Fáy Zoltán, Szommer Endre, Vadász Jolán zongoratanár. Az igazgatótanács elnöke Szabados János. A dokumentumokban ez évtől lehet találkozni hangképzés elméleti és gyakorlati tananyaggal, aminek első írásos bizonyítéka a következő: "A kötelező anyag elméleti ismételés és a Strak-féle Solgeffiók közül 1-40-ig terjedő gyakorlatai, valamint magánénekszámok" (34).

Az 1885. augusztus 22-én tartott ülésen az igazgató a következő énekkottákat kérte megvételre, ami szintén Szűgedi magas zenei intelligenciáját bizonyítja: Stabat Mater Astorgo-tól, Misék, Mozart: Szűktetés a szerájából, Solfeggio-album, Schumann-Liszt-dalok, Faust és Flotow Mártája.

Az 1886/87-es év újdonsága volt, hogy a Bürger ház szükségére folytán a zeneud új otthonot kapott, melyet a Kegyesrendiek - Szent Demeter templom melletti - régi társasházába helyezték át. Itt működött az I. világháború kitöréséig. A várost ez felmentette, az eddigi 1000 forint évi lakbér kiadásától. Június 27-én tartották meg a magánénekesek vizsgáját. A műsorban Mendelssohn: Tavaszi dal, J6 a tavasz, Beethoven: Kérelem, Emlékezés, Gounod és Erkel művek hangzottak el.

Az 1887/88-as tanévben Fáy Zoltán távozása miatt a zongora tanszakra Főkövi Lajos került, aki emellett igen komoly zenepedagógiai és -történeti ismerettel rendelke-

zett. S mint a Szegedi Híradó belmunkatársa íráskészsége is csiszolt, Kodályt megelőzve szinte ugyanazokat a gondolatokat írja le a "Hol kezdődjék a zenetanítás" c. dolgozatában. Meglepő pedagógiai ösztönrel és jövőbe látással állapítja meg, hogy "az óvodákban az énekkel összekötött játék felel meg legjobban a gyermeki kedélynek, és a népiskolákban a népdalt kell bevezetni, mert az ilyen természetadta virágok gyönyörködtetik és nemesítik az ifjú szíveket." A cikkíró panaszkodik, hogy egy "népdalgyűjtemény" összeállítása még senkinek sem jutott eszébe". Szembetűnő, hogy a szalonos idegen szellemű zenét mennyire károsnak ítéli meg már a múlt század 80-as éveiben: "Minden zenetanítással foglalkozó embernek adnám azt a tanácsot, biztassanak minden anyát, hogy gyermekeiknek énekeljenek és zenéljenek." Véleménye szerint az ép és egészséges kedély megszerzésének ideje a gyermekkor: "A pedagógia ma már teljesen elismeri az énekkel összekötött játéknak úgy nevelési, mint zenei jelentőségét. Fröbel - neves német pedagógus felépése óta nemcsak a kisdedóvók, gyermekkertek nyitották meg helyiségeiket az énekkel összekötött játéknak, de kezd bevonulni a népiskolákba is. Az igazi gyermeki kedély pusztán a népdalokban van letéve." (35)

1889-ben az énektanszak kottatára 25 darab operaszöveggel és 44 darab énekkönyvvel gyarapodott. Az 1890/91-

-es tanév újdonsága, hogy megnyílt a zenetörténet tan-
szak Főkövy Lajos vezetésével. Aki igen szélesre nyi-
totta ollóját, mert a zene történelmét a zene eredeté-
től az új romantikus német iskoláig bezárólag adta elő.

A zenei műveltség kialakításának egyik próbaköve
a karének. Ezt ismerte fel Szögedi, amit így fogalmazott
meg a tanári karnak: "A legfontosabb azonban, hogy éne-
kelni mindenki tanuljon, mert minden hangszernek az a fe-
ladata, hogy az énekhangot megközelítse." (36)

Magánénekesei zeneileg igen értékes anyaggal vizs-
gáltak. Műsorukban szerepelt: Mendelssohn: Tavaszi dal,
Utrakelés, Schumann: Oly szép vagy, Lótuszvirág, Beetho-
ven: Könyörgés, Mignon, Emlékezés, Chopin: Ha fényes nap
lehetnék, Gyászdal, Lengyel hon című dala, illetve Verdi:
Traviátájából énekeltek áriákat.

A tananyagban bővülés tapasztalható. Az előkészítő
évre tették az általános elméleti gyakorlatokat, kép-
zést és a hangnak kis körben való bővítését. Ehhez szük-
séges tankönyvül Zsaskovszky: Egri dalnoka, valamint
Abt Énekiskolája, és Stark: Solfeggio-albuma szolgált.

1890. szeptember 3-án tartott tanári értekezlet le-
szögezte, hogy "a/ minden hónapban rendszeres tanári ér-
tekezletet tartassanak, b/ a tanterv olyan mereven és
szigorúan miként az más iskolákban történik, nem vihető

itt keresztül, mert a zenetanítás éppen abban különbözik a többi tanítástól, hogy ott mindig alkalmazkodni kell az illető növendék egyéni tulajdonságához, mert ahány növendék, annyi az adottság." (37)

A beírt növendékek száma 152. A december 18-án tartott értekezleten elhatározták, hogy "más intézetekhez hasonlóan az első félévet bizonyítványosztással zárják. Így önekből dicséretet kapott: Szibinkics Zorka, Varga Julianna, Wachsel Adél, Vánky Margit és Freuder Franciska. (38)

A magánénektanítás ékes bizonyítéka Freuder Franciska felvétele a Zeneakadémiára, aki szép hangversennyel búcsúzott a zenedétől.

A VÁROSI ZENEDE NÖVENDÉKEI

1891. év augusztus hó 11-én, kedden

A TISZA-SZÁLLÓ DÍSZTERMÉBEN

FREUDER FRAN CZISKA

NÖVENDÉK TÁRSUK JAVÁRA

(ki a további kiképzésre a m. kir. zeneakadémiában fölvetetett)

HANGVERSENYT

rendeznek.

MŰSOROZAT:

1. GR. ZICHY: »Szerenád.« Énekli a Szegedi Dalárda.
2. SZÉKÁCS: »Domboldalon.« Énekli Freuder Francziska k. a.
3. BEETHOVEN: »Sonata.« Zongorán és hegedűn előadják: Vánky Margit k. a. és Szögedi Endre ur.
4. MENDELSSOHN: »Kettős.« Énekli a női kar.
5. CERNY: »Hangverseny.« Négy zongorára 8 kézre. Előadják: Frankenstein Gizella, Freuder Francziska, Szibinkics Zorka és Vánky Margit.
6. a) GR. ZICHY: »Hazafelé.«
b) SCHUMANN: »Szépségért szeretsz.« Énekli Freuder Francziska.
7. SZÖGEDI: »A zátori harang.« (Pósa költeménye) kettős. Éneklük: Freuder Francziska és Szilber Juliska.

Az 1891/92-es óvadra esett az a kormányrendelet, mely kötelezővé tette az énektanítást a népi- és polgári iskolákban, míg a középiskolákban továbbra is rendkívüli tárgyként kezelték.

Az év szomorú eseménye Szabados János helyettes polgármester, zenedai elnök halála október 27-én, akinek nagy érdeme volt a zenede eddigi eredményeinek elérésében. Utódjául dr. Lázár György helyettes polgármestert választották. 1891. novemberében 165 növendéket tanítottak az intézetben. A tanév oseményeihez tartozik, amit 1892. január 31-én jelentett be az elnök, hogy "a Városi Tanács a zenedai tantestületet felvette a nyugdíjkötelékbe" (39) Ez az intézkedés nagymértékben növelte a zenetanárok egzisztenciáját. A zenede szót felcserélték, így a "Városi Zenede" helyett a Városi Zeneiskola címet használják ezentúl." (40) Az 1895/96-os tanév előírányzott tananyaga is megüvekedett a dr. Harrach Aranylant I. kötetével, karének III. kötetének anyagával. Ezidő tájt volt növendéke az iskolának Ocskay Kornél, a későbbi népszerű tenorista. A 90-es években a zeneiskolai létszám meghaladta a 180-at, s ennek megfelelően növekedett a tanári kar létszáma és vele együtt a tanító-nevelői munka színvonala is. Ezt az intézeti hangversenyek műsoraiból is kiolvashatjuk. Az értesítők egymás után hozzák a zene társadalom-nevelő szere-

pót megvilágító írásokat. Főkövi Lajos - az Évkönyvben lefektetett tanterv szerint - kétéves zenetörténeti tanszakán a Magyar Zenetörténetről sem feledkezett meg. A növendékek között találjuk a már említett Ocskay Kornélon kívül Huszka Jenőt és Járosy Dezsőt, az ismert egyházzenei szakembereket.

Az 1896/97-es beszámolóban olvashatjuk: "Az intézet eddig elért eredménye nemcsak abból áll, hogy évenként tekintélyes számú, alapos készültségű műkedvelő kerül ki, hanem többen vannak, akik az itt nyert kiképzéssel önállóan működnek, és nemcsak önmaguk, hanem családjaik fenntartóivá váltak." (41) Így a múlt század végén a Szegedi Városi Zenede egyaránt nevelt hivatásos és műkedvelő zenészeket.

A századvég évkönyvei alapján még egy említésre méltó körülményre kell rávilágítani. Langer Viktor és Szögeti Endre, az egymást követő igazgatók ugyan tanították a magánéneket is, mégis az énektanszak minőségi és számszerű fellendülését attól kezdve figyelhetjük meg, hogy külön énektanárok végzik a hangképzés olyannyira kényes munkáját. Elsőnek Hegedűs Rózsa, majd Ladányi Mariaka töltötte be e fontos énektanári munkakört. Hegedűs Rózsa, aki 1897-ben került az iskolához, az énektanításhoz nélkülözhetetlen hangképző gyakorlatok sorába skálákat, szolfeggiókat és trillákat is felvett. Az 1898. június 21-én

megtartott vizsgán 9 növendéke szerepelt igényes szép műsorral, az év végi díszvizsgán pedig második számként Mascagni Parasztbecsületéből Karlik Ágota és hatodik számként Ransburg Anna énekelte a Cavatinát Verdi Ernani c. operájából, ami ugyancsak magas technikai és előadói készséget tételez fel megszólaltatóitól.

Az 1899/1900-as tanév elején a tanács véglegesítette állásában Ladányi Mariskát, aki az előző évben szerződött az intézethez, és a fennálló rend értelmében egyévi próbaidő eltelte után nyerte el véglegesen az állást.

Művészet iránti érzékét és szeretetét már a szülői háztól hozta magával. Először a színiakadémiára iratkozott be, majd másfél évi tanulás után a pécsi színházban mint drámai hősnő mutatkozott be, általános feltűnést keltve. Itt Sztefanidesz Károly karmester meghallotta énekelni és tanácsára a zeneakadémia operaszakán jelentkezett felvételre. Az operai tanfolyamon Pauli Richárd és Laliczkyné voltak mesterei, a vizsgaelőadásokon elért szép sikerek és a kitűnő eredményekért a Magyar Kir. Operaház 1895-ben magánénekesként a koloratur szerepekre szerződtette. Felváltva játszott három éven keresztül az Operaház és a Várszínház színpadán, ahol a következő operákban lépett fel: Bűvös vadász, Házi tücsök, Jancsi és Juliska, Bajazzok, Zsidónő, Parasztbecsület, Traviata, Rigoletto, Cremonai hegedűs stb. A nyári szünet is tovább-

képzésre használta fel, és Grázban az európai hírnév Weinlich Tipka berlini énekművésznek iskolájában idegen nyelvi szerepeket tanult. Ez alkalommal a grázi operaházban két jótékony célú előadáson is fellépett a Traviatában és a Figaró házasságában. Egy szépen felfelé ívelő pálya kezdetén volt, mikor Szegedről Pálfi Viktor kulturtanácsnok, a Zeneakadémia ajánlására felszólította, hogy az itteni városi Zeneiskolához jöjjön magánének-tanárnőnek. Ladányi Mária otthagyta a fővárost, s itt fiatalos hévvel és erős akarattal nekifogott, hogy az akkor szervezett magánének-tanszakot megkedveltesse.

A Szegedi Dalárda 1898 novemberi hangversenyén mutatkozott be a közönségnek. A lapok áradozó hangon írtak az új zeneiskolai tanárnő kiváló, szép csengésű iskolázott koloratúr hangjáról. Zongorakísérői Dienzl Oszkár, Meák Gyula és Zucker Simon voltak. A Városi Színház 1899-ben Ladányi Máriával a főszerepben mutatta be a Szegedi Napló fiatalon elhunyt zenekritikusának, Egyedi Gyulának Levente című drámai dalművét. (42)

Ahogy megkezdte működését, kibővítette a tananyagot Marchesi, Brambilla, Lütgen, Concone és Abt énekesek gyakorlataival. (43) Az 1901. június 29-i vizsgán a következő műveket adták elő növendékei:

3.
Disszidat-szám.

---

a „magánénekesek” műsora.

szám. Pukovits Flóra.

„Gounod”: „Siebel dallama.” és „Tiszt” dalm.

szám. Transburg Anna.

„Fekete Ferenc”: „La grande vie” a „Hungari”
László dalműből.

szám. „Humperdinck”: részlet a „Táncs és Zúza” dalműből.

Énekli: „Schwab Gisella” virágok Habbella és a „magánénekesek” műsora.

szám. Goldmark H. „Sulamith” és „Hiserőnői” dalm. a „nagy kórus”
dalműből. Énekli: Transburg Anna és a „magánénekesek” műsora.

Köszönet a „Magánénekesek” műsora.

Ez év szomorú vesztesége Főkövi Lajos halála, aki 1901. április 9-én hunyt el. A tanári kar ez időtájt már kilenc kinevezett és több kiegészítő tanárt foglalkoztatott: Szőgedi Endre igazgató, Ladányi Mariska ének, Daubrowszky Viktor hegedű, Czimer Károlyné /Giefing Ida/, Kénner János, Szommer Ede Schwartz Erzsébet és Tahler Lajosné /Vadász Jolán/ zongora. Szommer Ede zenei szaklapot alapított Vidéki Zeneközlöny címmel. Ebben az évben állapodtak meg abban is, hogy minden tanévben matinét rendeznek, lehetőleg a Tiszóban. /44/ A záróhangverseny műsorát is a Vidéki Zeneközlöny tette közzé. A szép kiállítású műsoros matiné programja, valamint a záróvizsga közzététele képet ad a zenei fontosságáról, amit a város életében jelentett. Mindkét dokumentum színvonalas magánénekes anyagot tartalmaz.

MŰSOROZAT:

1. MAJOR: „Millenniumi jelenet.“ Zongorán négy kézre előadják: *Zsiross Erzsike és Kertész Mariska.* (Tanár: *Özv. Thalherrné Vadász Jolán.*)
2. KÜCKEN: „Sveiczi dal.“ Énekli: *Bója Ilonka.* (Tanár: *Szántóné Ladányi Mariska.*)
3. JADASSOHN: „Trió“-ból második tétel. Előadják: *Majer Mária* zongorán, *Weber Győző* hegedűn, *Staud Károly* gordonkán. (Tanár: *Menner János.*)
4. CHOPIN: „Keringő.“ Zongorán játsza: *Matiegka Irén.* (Tanár: *Schwartz Erzsébet.*)
5. MAJOR: „A kis hamis.“ Énekli: *Farkas Mariska.* (Tanár: *Szántóné Ladányi Mariska.*)
6. SZÉKELY: „Rapsodia.“ Zongorán előadja: *Lovieser Berta.* (Tanár: *Schwartz Erzsébet.*)
7. HAYDN: „Vonós négyes“ G-dur első tétele. Előadják: *Kálmán Nándor* (hegedű I.), *Weber Győző* (hegedű II.), *Thomay Béla* (mély hegedű), *Staud Gábor* (gordonka). (Tanár: *Daubraucsky Viktor.*)
8. ERKEL: „Nászkar.“ Hunyadi László dalműből. Előadják: *Bója Ilonka, Farkas Mariska, Kertész Mariska, Kunfi Margit, Lovieser Berta, Miskolczy Emma, Rosenfeld Olga, Váradi Ilonka, Zsiross Erzsike.* (Tanár: *Szántóné Ladányi Mariska.*)
9. SÍPOS: „Andalgó.“ Zongorán játsza: *Kertész Mariska.* (Tanár: *Özv. Thalherrné Vadász Jolán.*)
10. SZÖGEDI: „Maros ölen.“ Énekli: *Lovieser Berta.* (Tanár: *Szántóné Ladányi Mariska.*)
11. AUBER: „Zárdajelenet.“ Fekete domino dalműből. Éneklik a 8-ik számnál megnevezettek. (Tanár: *Szántóné Ladányi Mariska.*)
12. ERKEL: „Cavatina.“ Hunyadi László dalműből. Énekli: *Lovieser Berta.* (Tanár: *Szántóné Ladányi Mariska.*)
13. LISZT: „Roham induló.“ Két zongorán nyolcz kézre előadják: *Lovieser Berta, Molnár Erzsé, Matiegka Irén, Haragos Irén.* (Tanár: *Schwartz Erzsébet.*)
14. a) HELLER: „Zenekép.“
b) GRIEG: „Ases halála.“
c) VOLKMAN: „Presto.“ Előadják: *Borota Braniszláv, Faragó Aladár, Faragó Ödön, Fischer Marczel, Jakab Erzsike, Kálmán Nándor, Kiss Dávid, Löw Eszti, Pick Lajos, Reiner Endre, Staud Gábor, Staud Miklós, Szilas Emil, Thomay Béla, Tóth Andor, Tóth Péter, Weber Győző.* (Tanár: *Daubraucsky Viktor.*)

E műsorozat belépti-jegyül szolgál és díjmentesen előre kiváltandó

Szögedi Endre zeneiskolai igazgatónál.

Zeneismeretét a kolozsvári zenekonzervatóriumban szerezte Ruzitska, Velics, Kuna tanárok vezetése mellett s azóta a leghivatottabb ápolója s terjesztője, a magyar zenének. Kolozsvárt a Nagy Gábor-féle quartettel Liszt, Zichy Géza gróf, Becker stb. dicséretét is kinyerte. Itt megjegyezzük, hogy 1878–1880-ig a „Nemzeti Színház“-nak, mint tanárjelölt, egyuttal szerződött első hegedűse volt. Székely-Udvarhelyen élére állott a „Sz.-Udvarhelyi dalárdá“-nak, melylyel diadalt aratott Budapesten (1892) és a fumei (1894) dalárünnepélyeken.

Irodalmi művei közül nevezetese: a „Dániel Album“, a „Kossuth Lajos élet- és jellemrajza“, a „Dániel-család története“, „Jókai Mórról szóló tanulmány“, „Emke Album“, az „Udvarhelymegye áll. népnevelési egyesület története“, „A sz.-udvarhelyi m. kir. állami főreáliskola 25 éves története“, Az 1848/49. szabadságharcz vértanúi“, „A komáromi hős“ stb. Írói eredményeinek elismerésül a „Kemény Zsigmond társaság“ rend. tagul; a „Klapka-egylet“ disztagul választá meg. Győrött is, mióta ott van, megkedvelte a közönség. A főreáliskola zenekarával bámulatos dolgokat produkált; a zene- és énekegylet sietett megnyerni őt és érdemeinek elismerésül megválaszták tisz. karnagygyá. Jelenleg az egyesület karnagya s legutóbb Komáromban aratott dicsőséget az ő vezérlete alatt a győri ének- és zeneegylet. Győrött nemcsak mint hegedűművész, hanem mint kitűnő és szép erőzes hangú baritonistának bizonyult be. Kedvencz eszméjét azonban megvalósítá, vonós-négyes társaságot szervezett Steiner Samu, Kirchner Elek és Forstmayer Richard kiváló erők közreműködésével. A magasabb igényekkel föllépő klasszikus zenét művelik s eddigi szereplésük is a közönség lelkes, osztatlan s rokonszenves tetszésével találkozott. A művész négyes-társaság, a fővárosiak mintájára, minden évben két kamarai hangversenyt rendez, melyen a magyar zeneszerzők s idegen klasszikusok logkiválóbb alkotásait mutatja be.

Vajda Emil dr. azonban nemcsak kiváló zene-művész, hanem tornász is. Nyolcz ízben vezette diadalaiba tanítványait a kerületi s orsz. tornaversenyen. E mellett a sportnak a vívástól kezdve, minden nemében gyakorlott. A physikailag is kiválóan edzett férfiú győzi is a munkát, ki egy nap alatt 48 órai munkát képes végezni. Nagy része volt Győrött az Ének- és zeneegylet és Zenekedvelők egyesületének egybeolvasztásában is. Az Ének- és zeneegylet zeneiskolájában a hegedűszak magasabb kiképzési osztályára hívta meg tanárrul. Zeneirői munkássága inkább zenekari feldolgozásokra, átírásokra szorítkozik. Önálló műveinek száma közel 30. Székely népdalátíratái méltó feltűnést keltettek. A „Zenelap“-nak 10 évi működése alkalmából rendes főmunkatársává lett s legújabbán dr. Angyal Ármándal együtt a magyar

által levő műve: „A hegedű és az ének- és zeneegylet.“ E mű ez irányban a magyar zeneirodalomba uttörő. Vajdáról különben id. Ábrányi Kornél, a zeneírók kiváló neszora, a „Magyar zene a 19. században“ című művében is igen elismerőleg nyilatkozik.

Üdvözljük dr. Vajdát 120-ik jótékonycezlő hangversenyének rendezése alkalmából, mert becsületesen rászolgált a méltánylásra. Hiszszük s meg vagyunk győződve, hogy Győrött még nagyobb teret nyer tehetségének érvényesítésére. Vajda Emil dr. termékeny elmével és meleg kedélylyel, lelkesedéssel megáldva, ép oly gazdagnak mutatkozik az invenczióban mint nehézséget nem ismerő, játszi könnyűséggel a kötő és dolgozó írónak és zeneszerzőnek a kivitelen Adja az ég, hogy fiatal munkakedve még soká, hosszasan tartson magyar hazánk javára.

Vidéki hírek.

Tisztelettel kérjük lapunk barátait, előfizetéseik küldjék be, hogy a lap szétküldése akadályozva ne legyen.

A kiadóhivatal.

Lapunk kiadóhivatala minden hóban az előfizetők közönségnek hazai zeneírók műveiből válogatott zenemű-melléklettel szolgál díjmentesen.

Arad városi zeneiskola évváró vizsgái. Júnus 24–26-án fejezik be Aradon a városi zeneiskolában az évváró vizsgákat. A vizsgákról bővebben referálunk.

Záróhangverseny. Szegedi városi zeneiskola folyó hó 29-én tartja évváró díszhangversenyét a következő műsorral. 1. Haydn: Vonós négyes I. tétel. 2. Franz: „Őszszel“, dal. Énekli: Abránovics Borbála. — 3. Sauer: Etude-Galopp. Zongorán két kéz játsza: Virágh Izabella. — 4. a) Händl: „Jer éd szabadság.“ b) Schumann: „Május-dal.“ Éneklik: magánének tanszak növendékei. — 5. Hubay: „Sár cserébogár.“ Hegedűn játsza: Kálmán Nándor. 6. a) Ladányi: „Van a rétnek sok virága.“ b) Meyer-Helmund: „Oh mily mély szenvedély.“ Énekli: Pinkovits Ilona. — 7. Gaál: „3. Magyar Rapsodia.“ Zongorán két kézre előadja: Szigeti Ernő. — 8. Pinsutt: „Il ciel stellata.“ Éneklik: Pinkovits Ilona és Abránovics Borbála. — 9. Huber: „Magyar ábránd.“ Hegedűn játsza: Abránovits Borbála, zongorán kíséri: Pinkovits Ilona. — 10. Szegedi: „Hajók találkozása.“ Quartett. Éneklik: Pinkovits Ilona, Virágh Izabella, Pollner Rózsika, Abránovits Borbála. — 11. Grieg: „Suite.“ Előadják a zenekari növendékek.

Erkel-színház megnyitása. Nagy ünnepélylyel folyt le a gyulai Erkel-színház megnyitása. Kreszán Ignác jéles társulatával *Hunyadi László* operát nyitotta meg a hat heti nyári idényt. A színház jé berendezett, mindenképen öröndetes dolog, hogy magyar színészotnek egy jó nyári pihenőhelye van ha rövid időtartamu is, de minden bizonynyal idejé hogy a vidéki városok, hol téli idény ninesen, a magyar muzáának kényelmes hajlékot emeljenek.

Szabadka városi zeneiskola évváró vizsgái. Sikertült vizsgát rendeztek Szabadka város zeneisko-

Nagy nyeresége a Zeneiskolának dr. Gaál Endre tanácsnok személye, aki a tanévtől lett zeneiskolai tanácsos. Működése, éles szeme, jó szándékú támogatása hozzájárult a zeneiskola fénykorához.

Az év végi díszvizsgán igen előkelő helyen szerepeltek az énekesek. Közülük elsősorban Bólyai Ilonka tűnt ki, aki később a Zeneakadémiát is elvégezte. A vizsgán Verdi Álarcosbáljából Oszkár áriáját énekelte.

1902-től Ladányi Máriát a zenebizottsági tagok sorában is ott találjuk. Ettől kezdve nem volt Szegeden olyan jótékony célú mozgalom, melynek a munkájában ne vállalt volna részt. Tagja volt a Szegedi Dalárdának, ahol az oratórium előadások szoprán szólistája, de a kórus munkájában is részt vett. A tanítandó művek sorába felvette a Fanseron énektechnikai gyakorlatokat is. A június 4-i vizsgán növendékei már kétféle feladat megoldásáról tettek tanúbizonyságot. Az első részben technikai gyakorlatokat, míg a második részben előadási darabokat mutattak be a vizgabizottságnak.

December 22-én jelentős dologban határozott a tantestület. Köztudott, hogy a magánének művelőit gyakran kéri fel különböző helyeken közreműködni, színesebbé tenni egy-egy műsort, ezért kimondták, hogy "Amíg a növendék a zeneiskola tanítványa, a legnagyobb körültekintés-

sel járjunk el. Csak rendkívüli esetekben engedélyezhető a növendékeknek a föllépése. S azt is csak olyan esetben, ha a vezető előadótanár irányítása mellett történik a szereplés." (45) Ugyanis a sikertelen föllépés rossz fényt vet a tanuló karrierjére, de a tanára hírnevét, szakmai megbízhatóságát is megkérdőjelezi.

A zeneiskolai tanárokon kívül a magántanárok is jelentős tevékenységet fejtettek ki, akik a Vidéki Zenei közlönyben adtak hírt működésükről. Hartenthal Teréz, Hegner Lujza és Czucker Berta tanított ez időtájt magánéneket.

A következő tanév januári hangversenyén Bója Ilonka és Kertész Mária szerepelt szép sikerrel. Ez utóbbi is megszerezte a zeneakadémiai képzettséget.

1903. július 22-én hunyt el Szögedi Endre, aki 33 éven keresztül volt Szeged város zeneéletének legfőbb vezére, 19 éven át volt a Zeneiskola igazgatója. 1872-ben alapította a Szegedi Dalárdát, 1884 májusától pedig az intézet igazgatója volt.

Legjelentősebb érdemei:

1. A tanári kar fizetésének rendezése.
2. Működése alatt került nyugdíjkötelékbe a tanári kar.

Erről tudósít az 1891-193. számú közgyűlési jegyzőkönyvi kivonat: "A városi zenei igazgatója és az ott működő tanárok kérik, hogy a tisztviselői nyugdíjin-

tézmény kötelékébe felvegyék őket. A Zenede Bizottság és a tanács előterjesztése alapján, a törvényhatósági bizottság helyt ad a kérelemnek... Ez az időszámítás a Városi Zenede újjászervezése, vagyis 1882. év augusztus 6-án túl nem terjedhet. A zenedei személyzet szolgálati idejét attól a naptól számítják, mikor egy évi próbaidő elteltével jelen állásukban megerősítették őket." (46)

3. Új tanszékek beállítása - magánének tanszék megerősítése, gordonka, fuvola, cimbalom és zenekari osztály.
4. A tanári kar létszámának növelése a tanulók létszám-növekedésének arányában. Az 1883/84-es tanévben 95 növendék, az 1902/03. tanévben 150 növendéke volt a zenekiskolának.

Szögedi mint zeneszerző is termékeny volt. Dalai, énekkari kompozíciói ma is megállják helyüket.

Szögedi váratlan halála után a zenekiskola igazgatói posztját ideiglenesen Mennér János mint az intézet legrégibb tanára vette át.

Az 1903. augusztus 23-i városi Törvényhatósági Bizottság iratai közt dr. Csál Endre kulturtanácsnok igen jelentős javaslatával találkozunk.

1. "A zenede az általános műveltséget nyújtó amatőr muzsikus képzés mellett tűzze ki feladatául a hivatalos zenészképzést és a művészképzést oly módon, hogy az intézmény növendékei a zeneakadémián folytathassák tanulmányaikat.

2. A városnak égető szüksége van zenekaraiban vonós és fúvós hangszerekre, akik a helyi zenedében nyerhetnék képzésüket. Ezzel új keresetforrás nyílna egyes néposztályok részére, s az országban működő idegen zenészek helyét magyar honosok foglalhatnák el.

- Lehetetlen helyzet, hogy nincs szabályozva a felveendők száma, s a hozzájuk rendelt tanároké sem.

Egy igazgató, négy zongoratanár, 2 hegedűtanár és egy magánénekstanár tanít. A növendékek létszáma

150 körül van, így egy órára 7-8 tanuló jut. Ez a tény önmagában lehetetlenné teszi a fent vázolt perspektíva megvalósítását." (47)

Újra felmerült az intézet szükségességének gondolja.

A kegyesrendi bérház a zenede fejlesztéséhez szükséges összeget nem tudta előteremteni, így államsegélyt kért, ingók: "a zeneoktatás, művészképzés állami ügye." (48)

Király-König Péter igazgatása 1904-1934-ig

Szegedi halála folytán a tanács pályázatot hirdett az igazgatói állásra. A nyolc pályázó közül a város szerencsés kézzel König Pétert választotta meg, aki 1904. évi február 26-tól vette át az iskola igazgatását. Vele kezdődött az intézet aranykora, a művészi igényesség állandó emelkedésével, amire röviden országoszerte felfigyelt a zenei közvélemény. Idegen származása ellenére lángoló, lelkes magyar hazafi volt, aki szíve mélyén szerette Szegedet, a magyar délvidék egyik különösen fontos kulturális gócpontját.

Király-König Péter 1870-ben született a stájerországi Rossegben. Alig 11 éves, amikor az admonti bencések kolostorába került, ahol a 4 alsó gimnáziumi osztályt végezte el. Tanulmányait Grázban folytatta és itt Freyer Károly volt a hegedűtanára. Bár mint képzett hegedűs és brácsás, élete végéig muzsikált, elsősorban a kamarazene területén, főhangszere kora ifjúságától az orgona volt. Az orgonaszerű szívrogi zenei tétel nyomai majd minden művében felismerhetők. Mint alkotónak a művészi 4 szólamú szerkesztésmód volt az egyik erőssége. Érettségi után mint novicius az admonti bencéseknel Victorin Bergernél, a híres orgonistánál tanult, aki a zeneszerzés mesterségbeli részébe is bevezette.

Sauer Emilnek, a Budapesten is népszerű kiváló Liszt-növendék zongoraművésznak ajánlásával került a budapesti Zeneakadémiára. Itt folytatta tanulmányait Hans Koesslernél, annál a német származású professzornál, aki Bartók és Kodály mestere is volt. Így nem csoda, hogy nem ismerhette meg sem a múlt századi, sem a bontakozó új magyar zene hangját. Művészi oklevelét 1897-ben szerezte meg.

A zenekari gyakorlat elsajátítása céljából osztrák és magyar városokban (Troppau, Győr, Arad és Kassa) vállalt színházi karmesterséget. Kassáról került a Tisza partjára, Szegedre. Városunkban sokirányú zenei és társadalmi tevékenységet fejtett ki. 1910-től 1927-ig a Szegedi Dalárda karnagya, 1923-tól az Országos Magyar Dalos Szövetség vidéki társakarnagya, 1926-tól a Szegedi Dugonics Társaság tiszteletbeli tagja.

Műveivel Király-König Péter 22 pályadíjat nyert. Bő invenciójú, pompás formaérzékű művész, akinak fejlődésére nagy hatással volt Juhász Gyula jövőbe mutató színmagyar költészete. A versek megzenésítésében, a prozódia megformálásában azonban érződik, hogy a zeneszerző nem szuverén ura nyelvünknek, viszont ellenpontoszó technikája a kánon és fugák formavilágában legjobbaink közé emeli, így teljesen indokolt Brahms róla mondott elismerő kritikája.

1904-ben König Péter mellett, aki elméletet, összhangzattant tanított és a karéneket vezette, a következő tanárok oktattak: Szommer Endre - hegedű, Czimer Károlyné - zongora, Daubrawszky Viktor - hegedű, Manner János - zongora, Szántóné Ladányi Mariska - magánének (hat éve tanít), Schwartz Erzsébet és Vadász Jolán - zongora. Kiegészítő tanárként tanított még Keller János gordonkát és Szvoboda Ferenc fuvolát.

Az 1904-1905-ös reformtanévig a következő szervezeti felosztás volt érvényben a zeneiskolában: zongora és hegedű szakon egy előkészítő, 6 rendes és 2 kiművelési osztály. A magánének tanszakon 4 osztály, úgyszintén a gordonka és fuvola szakon is. A zeneelmélet tanulmányi ideje 2 év és ugyanennyi volt az összhangzattané is. A karének kivétel nélkül mindenkinek kötelező volt, csak az egészen fiatal növendékek mentesültek látogatása alól. (49)

Az 1904-1905-ös tanév már az új szervezeti szabályzat alapján kezdte meg működését. A tanterv az Országos Magyar Kir. Zeneakadémia tantervéhez igazodott, ezzel lépett elő a Szegedi Zeneiskola a vidék legkorszerűbb szellemi vezetésű intézetévé. Az új szabályzat néhány lényeges vonása: Az évi tandíj 80 koronára emelkedett. Fél- vagy egész tandíjmentességet a kiváló előmenetelű szegény sorsú gyerekek élvezhettek, a tanulói létszám 20 százalékáig.

A növendékek tanítása csoportosan történt minden szakon, egy-egy csoportnak heti 3 órája volt. Az egyes csoportokba 5, illetve felsőbb években 4 tanulót osztottak be óránként. Az igazgató heti 10 órát tanított, évi 2000 korona fizetésért és 500 korona lakbérpótlékért. A tanárok heti óraszámra 12 volt, fizetésük 1200 korona volt és 320 korona a lakbérkiegészítés. Az iskolától az évvégi vizsgán kívül még két hangversenyt várt el a tanács.

A tantervben már a felemelt magánének évfolyammal találkozunk, négy óvról öt évfolyamra, heti 3 órával. De emelkedett a többi hangszer képzésideje is. Zongora, hegedű 3 évfolyam és utána "kiművelési osztállyal".

Az 1904-435. számú közgyűlési jegyzőkönyv tárja fel a működésirányító apparátus összetételét és hatáskörét. A Zeneiskolai Bizottság gyakorolta az intézet felett a közvetlen vezetést. A bizottság elnöke a közművelődési ügyosztályt vezető tanácsnok, tagjai a közgyűlés által 3 évre választott 12 törvényhatósági bizottsági tag, a zeneiskola igazgatója és a tanári testületből évenként választott képviselő. Előadója a zeneiskola igazgatója, jegyzője az elnök mellé beosztott osztályjegyző.

A magánének tárgy tematikájában is módosulás történt.

I. az előkészítő osztály, alapozás

II. osztály tananyaga: Abt-Énekiskola, Solfeggio 20 db, Hauptner iskola, skálázások, Concone 50 db című füzetéből a fél anyag, 22 solfeggio. Dalok: Hauptner 100 dal, Langer

Viktor: Remekírók I. kötet, társadalmi dalok és válogatott műdalok, operaáriák,

III. osztály tananyaga: skálák, trillák, tört akkordok, staccatók, hang-kitartás stb.

Hauptner-iskola folytatása Brambilla; Lütgen I. füzet, Concone I-II. füzet; a 25. darabtól; dalok, áriák, duettek, Mendelssohn, Schubert, Schumann album, könnyebb dalok; Langer Viktor II. füzet.

IV. osztály tananyaga: Ugyanaz, hozzá: Lütgen II füzet, trillák tökéletesítése, Vaccai olasz iskola, Concone, Bordogni, Brambilla dalok, műdalok, áriák, duettek, tercettek, magánének-karok.

V. osztály tananyaga: ugyanaz, hozzá: Marchesi-iskola, Bordogni, Concone Operaáriák, műdalok, templomi áriák stb.

Az 1905-ös év három jelentős koncertet tartogatott a magánénekes növendékek számára. A március 19-én tartott hangversenyükön a Főgimnázium dísztermében Mozart Varázsfuvolájából énekeltek tercettet. Bernáth Margit Schumann és Mascagni műveket énekelt. Közreműködött még Kunfy Margit, Wágner Károly, König és Erkel számokkal.

Március 29-én a Zenekedvelők Egyesülete egy König-operát mutatott be a Tisza-szálló hangversenytermében. A szólisták: Bernáth Margit és Kertész Mariska voltak. December 3-án ünnepelték Mozart születésének 150. évforduló-

ját, az ünnepségen ismét jeleskedtek a Ladányi-növendékek: Nedelykovics Erzsike, Kunfy Margit és Bernáth Margit. (50)

A hangversenyek műsorát Király-König Péter igazgató magasabb színvonalra emelte, a zenekari tanszakot megerősítette a klasszikus művek előtérbe állításával.

1906-ban a tanszakok száma a kórtanszakkal bővült, amelynek vezetésére a honvédzenekar kitűnő kórtűsét nyerte meg. Ezzel indult meg a zenede és a honvédzenekar oly áldásos együttműködése Szeged zenei életében.

Az 1906-1907-es tanévben a tanári testület 137 órát tanított hetenként, ami komoly munkateljesítmény.

Lassanként hagyományossá vált a magyar szerzők műveiből összeállított tavaszi hangverseny. 1906. március 4-én Kunfy Margit és Wilhelm Ella énekelték a kompozíciókat. Ugyanakkor Bernáth Margit a Szegedi Zenecgylot hangversenyén remekelt. (1906. április 24-i újságcikk a Szegedi Híradó-ból) (51)

Doubrawszky Viktor 25 éves jubileumi hangversenyén ugyancsak jelentős hely illette meg a két énekes szólót - Wilhelm Ellát és Kunfy Margitot, az utóbbi Wagner Tannhäuseréből énekelte nagy sikerrel a Csarnok áriát. Október 27-én a Rákóczi-szobor javára rendezett hangversenyen a növendékek ismét magyar szerzők dalaival vettek részt tanárnjuk zongorakíséretével.

* **A budai színház ügye.** Mint rendszeresen jól értesült budapesti színházi forrásból értesülünk, az új nagy budai kőszínház ügye még ez év őszén aktuális lesz, úgy, hogy Budán télen-nyáron állandóan egy társulat játszik. Az új színház igazgatója hír szerint Komjáthy János jelenlegi kassai szinigazgató lenne.

ZENE.

(*) **A szegedi zeneegyesület hangversenye.** A szegedi zeneegyesület vasárnap este 8 órakor tartotta nagyszabású oratórium-előadását a Tiszaszálló nagytermében. Ezen élvezetes hangverseny méltó befejezése volt az idei szezonnak. A hangverseny egyetlen száma Beethoven nagyszabású műve, „Krisztus az olajfák hegyén” volt. Händel és Bach oratóriumának szigorúan egyházas stílusával ellentétben Beethoven emez egyetlen oratóriuma teljesen operaszerű, színpadias színezetű. König Péter játszi könnyedséggel dirigálta a bonyolult szerkezetű művet. A műkedvelői zenekar és a három énekar precíz összefogásával méltó tapsokra ragadta a közönséget, mely a hangversenytermet teljesen megtöltötte. Különösen a két fuga meglepő előadásában csodáltk König Péter mesteri vezetését és az egyesített karok szabatos összműködését. A női szólókat Bernáth Margit urhölgy énekelte a töle megszokott művészi felfogással és mély érzéssel. Nagyterjedelmű, iskolázott hangja szépen érvényesült a nagyteremben. Krisztus szerepét Schweiger Sándor helyett, ki családi gyász miatt nem szerepelhetett, Arányi Lajos ur énekelte. Az ő vállalkozásának köszönhetjük, hogy a hangverseny egyáltalában el nem maradt. Bár csak az utolsó percben vállalkozhatott a nehéz szerepre, mégis szabatosan és hatásosan énekelte a nagyobbbrészt recitativokból álló szöveget. Péter szerepében Rietly Aurél aratott tapsokat. A karokat König Péter és Erdélyi Sándor tanították be. A hangverseny ötnegyed óráig tartott. Nagyon kíváncsok volna, ha az oratórium előadását a zeneegyesület legközelebbi hangversenyciklusában ismét műsorra vennék és ez által alkalmat adnának a közönségnek, hogy Schweiger Sándor énekét élvezhesse.

sal és látogatást tesznek egymásnál. Nevét mutatják azokat a tárgyakat, amelyeket megtudtak menteni. Egy asszony mindössze kalitkáját hozta magával, amelyben kanári madár volt, egy új cilinderét és gramofonját mentette meg. Egy másik ember kis zongoráját hozta magával, amelyen most a társaság szórakoztatására vidám dalokat játszik. Ennek a idillikus képnek, amelyet kétszáz ezer menekült nyújt, természetesen fonákja is van. Öt ezer asszonyt, aki a legutóbbi napok izgalmait nem tudta elviselni, hevenyészett kórházakba kellett szállítani és az ötven újszülött gyermek közül már több meghalt. Nagy szerencse, hogy az amerikai orvosok kongresszusa éppen a katasztrófa idejében Franciszkóban volt együtt, a kongresszus tagjai kivétel nélkül készséggel ajánlották szolgáltatukat. Egész Amerikában bőven folyik be a pénz a katasztrófa áldozottak számára. Az összegyűlt pénz ma most is ötvenmillió dollárra rug. Funston tábornok jelentése szerint tízezerre rug azoknak a száma, akiket életüktől fosztott meg a katasztrófa.

(A nápolyi polgármester Kossuth Ferenchez.) Kossuth Ferenc a nápolyi polgármesternek táviratban fejezte ki mély részvétét a Vezuv legutóbbi kitörése következtében Nápolyt ért csapás alkalmából. Nápoly város polgármestere a következő táviratot intézte Kossuth Ferenchez:

E szép és most annyira sujtott vidék való megemlékezése nagyon meghatotta a város tanácsot, mely szívből megköszöni vigasztaló szavait.

(Második orosz-japán háború.) Szentpétervárról jelentik, hogy Basenov ezredes, a kelet-ázsiai viszonyok alapos ismerője, emlékiratban nyújtott át a vezérkarnak, amelyben elkerülhetetlennek mondja, hogy Oroszország Japánnal másodszor is háborúba ne keveredjék. Basenov az első orosz-japán háborút már 1897-ben előrelátta és ugyanakkor Oroszország vereségét meg is jövendölte. A második orosz-japán háború — mondja Basenov — hat éven belül egészen bizonyosan ki fog törni. Japán nem fog husz évig várni, amíg Oroszország erőit gyűjt. Hadserege és flottája készenlétben. Anglia szövetsége pedig biztosítva van. Japánnak feltett szándéka, hogy Oroszország egész partvidékét a távol keleten, Kamcsatkát is beieértbe, mindenáron meghódítja.

(Halálos szerelem egy női szoborba.) Csikágóból a következő rendkívüli esetet jelentik: Fulponi Poniepo olasz szobrászsegéd beleszeretett a 175 Adamstreeti múteremben lévő méztelen márvány női szoborba. A szobor iránt való szerelmének vége az lett, hogy a minap a szobor előtt főbelötte magát és nyomban meghalt.

Bernáth Margit még mint intézeti növendék lépett fel a szegedi tudósbetegok javára 1907. január 20-án rendezett hangversenyen, amelyen magyar szerzők dalait énekelté König Péter zongorakíséretével. (52) Ez év vírágyasárnapján Makó Lajos színikazgató leszerződtette a Szegedi Városi Színházhoz 3 évre elsőrangú szoprán szerepkörre. Budapesten a színészegylet felvételi vizsgáját is sikerrel tette le.

Ebben a tanévben három növendékhangversenyt tartottak, az első Schumann műveiből, a másodikat 1907. március 10-én kizárólag magyar szerzők műveinek szentelték. Ezen, a Tisza-szállóban tartott hangversenyen szólalt meg először Bartók női kar König Péter vezényletével.

Ladányi Mariska a Zenekari Hangverseny énekes szolistájaként március 3-án Erkel: Hunyadi László című operájából a La Orange áriát és egy olasz áriát énekelt. Hírt zongorakísérőt is foglalkoztatták őt.

A díszvizsgát május 9-én tartották.

Az 1907-08-as tanévben Bója Ilonka már a Zeneakadémia növendékeként tanult.

König Péter a tanács olé terjesztette észrevételeit a tanítási renddel kapcsolatban. Ezek a magánének tanítására vonatkozóan a következők:

a/ Magánénekre a lányok 16., a fiúk a 18., a többi tan-

szak első osztályába 8. életévük betöltése után vehető fel.

b/ A magánének képzési ideje 5 év, heti 2 órával. A hozzá kapcsolt kötelező melléktárgyak, zongora heti 1 órával, melyre 6 növendék osztható be; összhangzattan I-II. év; alaktan III. év; és a IV-V. évfolyamban zenetörténet.

Bartók Béla és Bloch József a Budapesti Zeneakadémia tanárai ebben a tanévben jártak Szegeden a minisztérium kiküldötteiként. A tanítás menetét rendben találták, de észrevételtolték a zeneiskola nem megfelelő helyiségeit. Szakfelügyelői látogatásuk után a kiutalt államssegélyt a miniszteri biztos avval a megállapítással továbbította, hogy a szegediek gondoskodjanak a zeneiskolához méltó helyiségekről. Ez az észrevétel valószínűleg a két akadémiai küldött szakfelügyeletének beszámolója nyomán történt.

A hagyományos három hangversenyt ebben az évben is megtartották. A tavaszi magyar esten Illy Margit, Bérczi Aranka és Kovács Marietta lépett fel. A díszvizsga május 31-én volt, amelyen Kovács Mártha énekelte König dalát.

Ladányi Mariska növendékei különböző jótékonysági hangversenyeken szerepeltek, pl. 1908. március 1-jén a Zsidó Hitközség Székházában, és március végén a Protestáns Nőegylet estjén.

König Péter és Gaál Endre kulturtanácsos közbenjárásának eredményeként 1906. december 22-én König igazgató beszámolt a tantestületnek a Zenepalota építési tervjavaslatának bemutatásáról, amely a Mérey és a Tábor utca sarkán lesz elhelyezve. (53)

A zenebizottság 1908-ban is foglalkozott a zenepalota mérnöki tervének felülvizsgálatával. 1908. december 17-én kötötték meg a szerződést Spiegel Figyes pesti műépítésszel. Eredetileg a Vajda utca és a Nádor utca sarkán lévő telekre szánták a zenepalotát.

1910. február 16-án a városi közművelődési paktában gyűlést tartott a zenebizottság. Dr. Gaál Endre tanácsnok elnöklétével 18 pályaművet bíráltak el két nap alatt. A bizottság tagjai voltak: Berczik Gyula miniszteri tanácsos a Kereskedelmi Minisztérium, Kertész R. Róbert műépítészeti tanácsos és Korb Flóris műépítész mint a kultuszminiszter és Hoepfner Guidó műépítész mint a Magyar Mérnök- és Építészegylet kiküldötte, Csernovics Agenov, König Péter, Löw Emánuel dr. mint a zenebizottság, Ligeti Béla műépítész és Tóth Mihály mint a városi közgyűlés képviselői.

"1912. július 3-án elfogadta a tanács a 626.863 korona építési költséget" - olvasható a Szegedi Polgármesteri Iratokban. (Külön kezelt iratok 24.) (54)

A Szegedi Híradó 1913. július 4-i számában azt írta, hogy "... a zenepalota építési költségeire 325.000 koronát irány-

zott elő a tanács, de 625.000 korona költséggel építteti fel a város." (55) Hossza utánajárás után a polgármesternek 300.000 korona államsegélyt sikerült kieszközölnie. Ennek ellenére Spiegel Frigyes 1919. március 20-i levelében ügyvédje által panaszolta, hogy szeretné tudni mi lett a zenepalotával, sőt a tervköltségek fejében is csupán 3 évvel ezelőtt kapott 200 koronát. Ezért 18.576,07 korona kiutalását kéri - olvasható a zeneiskolai iratokban. (56)

Szeged városának már a múlt században az volt az álma, hogy egy főiskola jellegű intézményt is kapjon. Sok-sok évtizeden keresztül kitartóan felmerült ennek szorgalmazása, akadémia, liceum, egyetem nevek alatt. Amikor ez a törekvés nem kecsegtetett sikerrel, az I. világháború előtt Király-König Péter igazgató és dr. Gaál Endre utánajárására - ahogy a jegyzőkönyvek is tanúskodnak róla - egy modern zenepalota építését határozta el a Városi Tanács. A szegedi zenekultúra nem csekély kárára a két világháború következtében máig sem valósulhatott meg az egyetemi városhoz méltó modern zenepalota. Az évkönyvek és egyéb dokumentumok sűrűn számolnak be arról, hogy a zenebizottság részletesen foglalkozott az új zeneiskolai épülettel kapcsolatos kisajátításokkal, dátumokat tűztek ki az építkezés megkezdésére, lakóknak felmondtak, minden előkészület megtörtént, hogy a zene városunkban méltó hajlékhoz jusson.

De az I. világháború kitörése - sok más tervvel együtt - a zenepalotát is elcsodorta. A világháború után az iskolaépítő miniszternek, Klebelsberg Kunónak ígéretét bírta a város a zenepalota felépítésében. Ő a Dóm tér teljes kiképzésére számítva a régi Hungária épület (Somogyi utca és Oskola utca sarok) helyére tervezte a palotát. A Fogadalmi Templom felépítése, a Kolozsvárról áthozott Tudományegyetem, a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola korszerű és hosszú évtizedekre szóló elhelyezése a város anyagi erőit kimerítette. (57) Így a zenepalota felépítése a mai napig illuzórikus maradt.

De kanyarodjunk vissza az örvendetes terv-décidek-tések idejéhez!

Az 1908/1909-es tanév már 259 növendékkel büszkélkedhetett és csak 23-an maradtak ki. Az énekesek szempontjából jelentős személyi változás, hogy az iskolához került Fellegvári-Fiedler Walter, aki a drezdai konzervatóriumban, valamint Klengel Juliusnál, az első németországi csellista mesternél végezte tanulmányait. Fiedlernek nagy érdemei vannak a város vonószzenekari, vonós kamarazenei kultúrájának megalapozásában. Szép hangú és jól képzett vonósegyüttes nélkül aligha képzelhető el színvonalas opera- vagy oratórium előadás. Viszont egy-

re-másra kerültek ki az intézetből olyan magánének-
-növendékek, akik zenekari kíséretes esteken léptek
fel szólószerepekben.

Három hangverseny egyikén, 1908. december 13-án
Haydn műveiből összeállított program hangzott el a
mester halálának 100. évfordulója tiszteletére. A
majdan jeles operaénekessé fejlődött növendék, Cholnoky
Margit igényes zongoraszámmal szerepelt. A március 21-i
tavaszi hangverseny magyar szerzőinek bemutatói között
találjuk Miksa Ilona, Kovács Márta, Beck Adrienn,
Gross Ilona és Molnár Dezső nevét. A díszvizsga 1909,
június 6-án volt, Bérczi Aranka és Feuer Erzsike közre-
működésével. A műsorban König-dal és Bizet-ária szerepelt.

Felléptek még az ének-tanszék növendékei: 1909.
február 28-án Haydn Évszakok című nagyigényű oratóriumá-
ban, 1909. március 28-án a Tisza-szállóban és egy közmü-
velődési estélyen, melynek szólistája Ladányi Mária volt,
aki Goldmark Sába királynőjéből Szulamit áriáját énekel-
te növendékeiből alakult kar kíséretével, zongorán König
Péter kísérte.

A zeneakadémiai növendékek sorában már két szegedi
énekszakos Bója Ilona II. évf. és Szécsényer Olga I. év-
folyamos hallgató szerepelt.

Az 1909. július 26-i zárókonferencián a tantestület
elhatározta, hogy

- a/ "Minden tanár által kijelölt növendék köteles a három hangverseny bármelyikén résztvenni.
- b/ Az énekkar és zenekar növendékei mind a három hangversenyen kötelesek fellépni." (58)

Az 1909-10-es tanévben már négy intézeti hangversenyt rendeztek. A Magyar est (április 10. - Tisza-szálló) érdekessége, hogy Ladányi Mariska átiratában énekelt a növendékeiből alakult kamaraegyüttese a zárószámot. Szántóné Ladányi Mariska március 11-én jótékony célú hangversenyen is szerepelt két bravúr áriával, König Péter zongorakíséretével. A díszvizsgán Miksa Ilona aratott osztatlan sikert a Meyerbeer-áriával, az Árnyéktáncsal.

Az 1910/11-es tanévben igen magas színvonalú hangversenyeket rendeztek. Elsőként a december 11-i Erkel Ünnepi Hangversenyt említhetjük. Ezt követte az 1911. március 12-én, vasárnap délután 4 órakor megrendezett második iskolai hangverseny, amelyen Cholnoky Margit, Retek Erzsike, Czövek Ilona, Miksa Ilona, Szűcs Mariska és Tánczos Ilona szerepeltek.

Örömmel állapítható meg, hogy a szólószámok mellett néhány éve ott találjuk a hangversenyek műsorán a zeneileg és technikailag igen igényes kamaraéneklést is. E számok betanítása nemcsak technikai, hanem jelentős zenei felkészültséget is igényelt a magánénektanároktól.

Ladányi Mariskát dícséri, hogy növendékei közül ebben az évben Kovács Márta nyert felvételt a Zeneakadémiára, Szűcs Mariskát pedig az Országos Színi Egységet segédénekesnőnek szerződtette.

Az 1911/12-es tanév nevezetes eseménye volt "a Budapesten felavatásra kerülő Liszt-szobor", amelynek felállítási költségeit - egy miniszteri leirat szerint - a Liszt-hangversenyek bevételének összege adja. (59)

A Liszt-hangversenyek egyikén - 1912. március 2-án Thoman István zeneakadémiai zongoratanár, kiváló Liszt-növendék működött közre. A zeneiskolások is koncertoztek két alkalommal. A szegedi Városi Zeneiskola összes növendéke részére tartották az 1911. október 22-én rendezett Liszt-hangversenyt a Főgimnázium dísztermében, melynek műsora a következő volt: 1. Juhász Gyula: Liszt Ferenc emlékezete, 2. Liszt: Oly szép vagy mint a virág, 3. Liszt: E bűvölet gyötrelmei között, 4. Liszt életrajza és méltatása, Szommer Ede tanár előadásában, 5. Liszt: Rákóczi induló két zongorára, nyolc kézre, 6. Zárzó, Könyig Pétertől. A második alkalommal, 1911. december 17-én vasárnap délután 4 órakor ugyancsak a Tisza-szálló Dísztermében a zeneiskolások Liszt-koncertet adtak. A legszebb Liszt-dalokból válogatták a műsort: "E bűvölet gyötrelmei között" és "Mignon dala" stb.

1912. január 16-án kelt a Magyar Gyermekek Tanulmány Társaság szegedi fiókkörének levele: "A gyermek esztétikai érdeklődésének megismerése céljából. A város özszes iskolájában gyűjtöttek adatokat, ezt feldolgozták, hogy a pszichológiának és a pedagógiának igen értékes szolgálatot tegyenek." (60) A kérdőív kitöltésére és gondozására Ladányi Mariska vállalkozott, ami sokoldalú tevékenységének újabb területét mutatja be.

A kérdéscsoportokat I-es és II-es fokozatban készítették el.

I. fokozat: 8-14 éves korig

1. Melyik dalt szereted a legjobban énekelni és miért?
2. Melyik dalt nem szereted énekelni és miért?
3. Melyik énekes játékot szereted legjobban?
4. Melyik hangszere szeretsz (szeretnél) legjobban játszani és miért?

II. fokozat: 14 éves kortól

1. Melyik dalt szereti legjobban énekelni és miért?
2. Kitől tanulta ezt a dalt?
3. Melyik dalt nem szereti énekelni és miért?
4. Kitől tanulta ezt a dalt?
5. Melyik hangszere szeret vagy szeretne legjobban játszani és miért?

Tudomásom szerint a kérdőívek kitöltése és gyűjtése csak az 1911/12-es tanévben történt meg.

Az 1911/12-es tanév beszámolójában az igazgató kiemelte a magánének főtanszekot: "Igen örömdetes jelenség, hogy a növendékek száma az idén 12 vizsgázó, a múlt évi 5-höz képest. A házi vizsgákon és a nyilvános hangversenyeken a magyar zeneszerzők igen szép számban voltak képviselve és a rendes három hangversenyen kívül 1911. október 22-én Liszt-ünnepélyt is rendeztek, ahol ismét a magánénekeseket dícsérem." (61)

Ez évtől kezdve Cholnoky Margit a Zeneakadémia énektanszakán tanult, Szűcs Mariskát az erdélyi színi kerület tagjává választották, és Bernáth Margit újra a szegedi Városi Színház szerződötött tagja lett.

Az 1912/13-as tanév is bővelkedett zenei eseményekkel. 1912. október 30-án tartott nagyszabású szimfonikus zenekari hangversenyen Ladányi Mariska megérdemelt közönség sikerrel énekelte König: Ametiszt c. operájának áriáját és Verdi: Traviátájából az első felvonásbeli nagy áriát. Dr. Hubay Jenő udvari tanácsos - az ország első zenei vezetője, a M. Kir. Zeneakadémia igazgatója - 40 éves jubileumi ünnepségén hárman tisztelegtek Szegedről: König Péter, Szántóné Ladányi Mariska és Fiedler Walter. 1913. február 4-én tartotta a 40 éves fennállását ünneplő Szegedi

Dalárda jubileumi hangversenyét a Kass-Vigadóban. Itt zongorakísérőként találkozhatunk Lajányi Mariskával. A március 3-i nagy hangversenyen - a Korzó Moziban - rajta kívül még volt tanítványa, S.Kertész Mária is fellépett. Jelentős zenei esemény volt még az április 19-én bemutatott König "Mise" c. műve az intézet női karának előadásában. A Szegedi Dalárda április 19-én mutatta be Könignek Juhász Gyula versére írt "Tisza kantátáját" Lajányi Mariska szoprán szólójával. Az 1912/13-as tanévtől a másodéves Cholnoky Margit mellé Miksa Ilona is felzárkózott az akadémiai növendékek közé. Tehetségével kiérdemelte, hogy a város közgyűlése 1912-15 közötti időben évenként 500 korona ösztöndíjat ajánlott meg számára. (62)

Az 1913/14-es tanévben újra előkerült a fizetésrendezés ügye. Az 1913. június 4-én kiadott Szegedi Híradóból (63) értesülünk arról, hogy a XI. fizetési osztályba sorolták a zenetanárokat, mint pl. az iskolaszéki irodai segédtiszteket. Egy gimnáziumi rajztanár például a IX. fizetési osztályba tartozott. A közgyűlés ellentétesen foglalt állást a fizetésrendezés kérdésében. Dr. Gaál Endre tanácsnok arra hivatkozott, hogy a "zeneiskolát rövidesen zeneakadémiai jelleggel óhajtják felruházni", s ehhez valóban indokolt a fizetés rendezése. (64)

Zeneiskolai értekezleten hangzott el, hogy "a jelenlegi tanári alapfizetések 12 óra heti működéshez vannak

viszonyítva. Tény, hogy a cselló és a magánének tanáron kívül a többi tanárnak már heti 18, sőt 21 órája van, de egy-két év múlva már a fent említett két tanár is 18 órát fog tanítani. Tehát mindenképpen szükségyszerű a fizetés rendezése." (65)

Az 1914. február 13-án tartott zenedai bizottsági ülésen, amelyen jelen voltak: Dr. Gaál Endre, dr. Schöffer Lajos, König Péter, dr. Löw Immanuel, Meák Gyula, dr. Temesvári Lajos, Weiner Miksa és Zucker Simon, azt a határozatot hozták, hogy nyilvános hangversenyen csak olyan növendék szerepelhet, aki kiváló képességgel bír, mert kezdő növendék szerepeltetése veszélyezteti az iskola hírnevét.

A tanév gazdag zenei anyagot tartalmazott. Az 1913. december 7-én rendezett közművelődési estélyen fellépett dr. Sinkóné Kertész Mária volt növendék, aki Chopin és König dalokat énekelt. 1914. február 15-én és 22-én - más-más szervezésben - Károlyi Adrienn és Nécsey Mária operaáriákat énekelt, az utóbbi tanárnője kíséretével. Április 29-én Ladányi Mariska a Szimfonikus Hangversenyen adta elő Offenbach Hoffman meséiből a szopránáriákat.

Május 16-án Pósa-jubileumi ünnepséget tartottak a Városi Színházban, ahol König-Pósa "Mit dalolsz te kismadár? c. művét a magánének-szakos növendékek mutatták be tanárnőjük betanításában, "Ezzel ténylegesen emelték az ünnep-

ség vonzóerejét és művészi nívóját" (66) - állapította meg a tantestületi értekezleten az igazgató. Május 23-án ismét Ladányi Mariát hallhatta a szegedi közönség, a Korzó Moziban romantikus operaáriákat énekelt.

E tanévben Vasa Ludmilla, volt Ladányi-tanítvány középiskolai énektanári oklevelet nyert a Zeneakadémián.

Az 1914/15-ös évkönyvben örvendetes statisztikai adatok tanúskodnak a zeneiskola fejlődéséről. A növendékek létszáma 299, a tanárok létszáma 15. A háborús események, a bevonulások azonban sok nehézséget okoztak. Így a fűvös tanárok besorozása miatt ezeken a tanórákon a tanítás ideiglenesen szünetelt. Az iskolaépületet igénybe vette a katonaság, s ezért az iskolai felszerelést ideiglenesen a Városi Kereskedelmi Iskolába helyezték el, míg a zsidónépiskolában a zenepártoló dr. Lőw Emanuel főrabbi jóvoltából az iskola tanításra alkalmas helyiséghez jutott. De a költözés ideje alatt sem szünetelt a tanítás, mert a tanárok otthon tanítottak. Hangversenyeket rendeztek, így a zenével próbálták közvetve enyhíteni a háború okozta szenvedéseket. Ladányi Mariska a háború alatt mint a Vöröskereszt egyesület tagja sokat dolgozott a hadikórházban. Fáradhatatlanul vette ki részét mind a betegek ápolásában, mind az adományok gyűjtésében. A katolikus kör helyiségében berendezett hadikórház minden vasárnapi istentiszteletén pedig saját harmónium kísérete mellett éne-

kelt. (67) 1914. december 5-én a Kozó moziban rendezett előadáson az énektanszakos növendékeivel együtt szerepelt. Ugyanitt hangversenyeztek december 17-én is. A jövedelmet katonai célokra ajánlották fel. 1915. március 8-án, június 12-én és 13-án a Városi Színházban lépett fel a "Kis csapat" hasonló céllal. 1914. december 25-én zenés miséken énekelt Miksa Ilona - olvasható a szegedi Friss Újságban. Miksa Ilona másodszor nyerte el az akadémiai Coburg-féle ösztöndíjat. Ez évben kapott középiskolai énektanári diplomát Sinkó Elemérné Kortész Mária, volt Ladányi-növendék.

Az 1915/16-os évi beszámolóból megtudhatjuk, hogy a zeneiskola ez évben is a zsidónépiskolában működött, de a következő tanévet már új helyiségben, a Tukats-féle alapítványi ház I. emeletén kezdte meg. E tanévben 310-en iratkoztak be és csak 26-an maradtak ki. A magánének tanszak növendéklétszáma 18 fő volt.

Az intézet továbbra is sok hangversenyt adott hadi, illetve jótékony célra. A Tisza-szállóban 1915. április 18-án rendezett nagy hangversenyen Ladányi Mariska Józef Medeottival, a Darmstadti operaház magánénekesével énekelt. Ebben az évben az államsegély összege 5.000 korona volt.

Az 1916/17-es tanévet valóban a városi kezelésben állott Tukats Ferdinánd-féle alapítványi háznak e célra

átalakított emeleti helyiségeiben nyitották meg szeptemberben a Tisza Lajos körút 77. szám alatt. Az épület átalakítása és 1 évi bére 10.000 koronába került. A mai napig ebben a házban működik a Városi Zeneiskola utódja a Szegedi Állami Zeneművészeti Szakiskola és a Zeneművészeti Főiskola Zene tanárképző Tagozata.

A növendéklétszám rendkívül magas volt: 327 fő. T. Vadász Jolán elhalálozásával a megüresedett zongoratanári helyre dr. Baranyi János, a felszabadulás utáni Állami Zenekonzervatórium első igazgatója kapott kinevezést. A háborús gazdasági viszonyok ellenére töretlenül dolgozott az intézet. Hangversenyeik jövedelmét hadi, illetve jótékony célokra ajánlották fel.

Május 2-án a Rókusai templomban rendezett hangversenyen előadták König Péter Rekviemjét a szerző orgonakiséretével, a szólórészekben Ladányi Máriával. Közreműködött még a tanítóképző férfikara.

Az intézet volt növendéke, Cholnoky Margit kitüntetéssel végezte el Budapesten az operatanszak II. évfolyamát, Kratochvíll Ilona pedig középiskolai énektanítói oklevelet nyert, ő szintén Ladányi-növendék volt.

Húyáron, a július 1-én tartott Honvédnapon Újszegeden König Péter dirigálta a Szegedi Egyesített Dalárdákat, Szántóné Ladányi Mariska pedig a munkásokból alakult női kart vezette. Az 1917/18-as tanév újdonsága, hogy

a zenedőbe jelentkezőknek felvételi vizsgát kellett tenniük. Újra oktatott dr. Baranyi János zenetörténetet is, ugyanis a tárgy oktatása Főkövy Lajos halála óta szünetelt.

Az énektanárszak hírei: Illy Margit, középiskolai énektanári oklevelet szerzett Budapesten, Miksa Ilona, a Zeneakadémia olvégzése után Szegedre szerződött koloratúr szopránénekesnőnek, Cholnoky Margit pedig Salzburgban tanult tovább Bianchi Biancánál. Majd az 1930-ban kinevezett leendő énektanárnő Ocskainé Hilbert Janka, ez évben a Szegedi Színházban főrjével együtt a Toscaniban énekelt.

Három helybeli jótékony célú hangversenyen kívül a szomszéd városokban is hasonló céllal koncerteztek az intézet tanárai.

1918. május 10-én Pignedi-Fichtner Sándor karnagy vezényletével igen színvonalas hangversenyt tartottak a tanítók háza javára. Felléptek az énektanárszak kiválóságai: Ladányi Mária a jelenlegi énektanár, Ocskainé a leendő énektanár és Ocskai, valamint Miksa Ilona volt Ladányi-növendék.

A legjelentősebb hangverseny a rókusai és az alsóvárosi templomban volt, ahol a Honvédzenekar Köniq Péter Stabad Mater-jét adta elő a szerző orgonakíséretével. A szőlőrészekben Ladányi Máriát hallhatta a közön-

ség, közreműködött még az intézet énekkara is. A bevétel 5.000 korona volt.

Az 1918/19-es tanév munkáját a spanyoljárvány és a szénszünet nehezítette meg. A 314 beiratkozott növendékből 16 helybeli és 31 vidéki kimaradt. Ugyanis ők a középiskolák szünetelése miatt nem maradhattak Szegeden. Végre megérkezett az államsegély, 10.000 korona, pótolva az elmaradt előző évit is. Február 6-án Szántóné Ladányi Mariska - volt és jelenlegi - növendékei 20 éves működése alkalmából hangversenyt rendeztek tiszteletére.

Az 1919-es év bővelkedett énekes programokban. Február 23-án rendezték meg a II. iskolai hangversenyt, amelyen 6 énekszám hangzott el Ladányi Mariska kíséretével. Március 6-án volt a Vonósnégyes Társaság koncertje, amelyen Ocskayné Hilbert Janka operaénekesnő - a társaság felkérésére - Liliárdalokat adott elő.

1919. április 20-án a Városi Színházban munkáshangverseny keretében Miksa Ilona adott ária- és dalestet. Az évi díszhangversenyt június 1-jén tartották három énekes szólistával. Június 7-én a Kulturpalotában ismét Miksa Ilonát hallhatták, aki a Vonósnégyes Társaság hangversenyén Sugár Gyulával duetteket énekelt. 1919. augusztus 23-án rendezett jótékony célú hangverseny szólistája Ladányi Mariska volt, aki három áriát énekelt.

Az évi zeneiskolai beszámoló így hangzott:

"... 5 nyilvános hangversenyt rendeztünk a közönség feltűnő érdeklődése mellett. A tiszta jövedelem részben jutalom alapítására, valamint a zeneműtár gyarapítására szolgál. Az idei hangversenyeken (filharmóniai), majdnem kizárólag hivatásos muzsikuskok működtek közre. A közreműködők sorában vezetőszerepet játszottak a zeneiskola tanárai és volt növendékei: Cholnoky Margit, Miksa Ilona operaénekesnők, Belle Ferenc és Gáborné okleveles hegedűtanárok." (68)

A tanév nagy jelentőségű eseményét a Szegedi Filharmonikus Zenekar megalakulását Fígedy-Fichtner Sándor honvédkarnagy vezetésével a zenedei évkönyv is büszkén regisztrálja, s azt is hozzáfűzi, hogy Daubrawsky és Szommer tanárokon kívül a zenekarban tevékenykedő 15 hegedűs, 3 mélyhegedűs, 3 gordonkás és 2 nagybőgős a zenedében nyerte kiképzését. A filharmónia magva a kitűnően működő honvédzenekar lett és az együttes a próbáit a zenedében tartotta hosszú éveken át.

Az 1919/20-as tanévben a növendéklétszám már 365-re emelkedett. A tanács három hegedűtanári állást szervezett, melyre dr. Belle Ferencet - a zenede neveltjét, a későbbi zeneiskolai igazgatót - nevezte ki.

Öt jelentősebb hangversenyt érdemes kiemelni. A versenykarra kiegészített Szegedi Dalárda február 20-án tar-

totta estjét, amelyen énekkari tagként találkozhatunk Ladányi Mariska nevével. Az együttesben énekelt Lamberg Rózsa is, aki ekkor a Tenode zongorista növendéke volt. Magánúton tanult énekelni a színház operai főrendezőjénél, Mátrai Ferencnél. Mátrai énekmeister is volt, képzését olasz mestereknél az anyaországban nyerte. Szegeden jelentős magánénekiskolát vezetett, ő tanította egyedül a "bell' canto" stílust. Lamberg Rózsa alapos képzettségét Berlinben nagybátyja, Emanuel Liszt mellett szerezte, aki az Unter den Linden Operaház énekese, később pedig a New Yorki Metropolitan opera világhírű basszistája volt. Lamberg Rózsa ének mestere Giovanni Scharneo, a Milánói Scala egykori énekese volt. A mai napig is Szegeden élő Lamberg Rózsa (dr. Korényi Elemenérné) jelenleg is töretlen lelkesedéssel tanítja a színház és a város énekeseit.

1920. április 6-án Naszádyné Miksa Ilona férje zongorakíséretével nagy sikerű hangversenyt adott a Tiszában. A zeneirodalom legnehezebb szerepeiből nyújtott át egy szép csokorral: Haydn: Ária a Teremtés c. oratóriumból, Mozart: Varázsfuvola, Éjkirálynőjének áriája, Szöktetés a szerájból, Constanca áriája, König: Bölcsődal-bemutató, Fichtner-Juhász Gyula: Igric-nóta bemutató. Gounod: Thomas: Ária a Hamlettből és Delibes: Lakmé, Csengetyű ária szerepelt műsorán. (69)

Az április 25-én tartott II. iskolai hangversenyen a negyedik és nyolcadik számként léptek fel a magánénekesek. Főleg együtteseket adtak elő Erklei, Mercadante, Beethoven és Martini műveiből. Jelentős vállalkozás volt a Szegedi Dalárda vegyeskara közreműködésével bemutatott Mozart Requiem, König Péter vezényletével. A szőlőkvartett tagjai: Ladányi Mária, Országh Blanka, Fodor László és Hergovits Jenő voltak. A IV. iskolai hangversenyt május 15-én rendezték meg a Tiszában. Schubert, Delibes és Guonod művei hangzottak el.

Az 1920/21-es tanévben Daubrawszky Viktor a kiváló hegedűpedagógus érkezett el 40 éves jubileumához. Az ünnepi hangversenyen ő vezényelte az intézeti zenekart, melynek fennállása óta lelkes vezetője volt. A Szegedi Dalárda ugyancsak szép műsort mutatott be Beethoven emlékére a december 14-én rendezett Tisza-szállóhóli hangversenyén. Közreműködtek: Ladányi Mária, Piukovitch Ilona, Fodor László és Hergovits Jenő mint szólolisták. Ez évben mutatták be Király-König Péter Juhász Gyula versére szerzett Tisza kantátájának végleges változatát. E művét a Budapesti "Kar- és Zenekar" Egyesület is előadta. ("A mű kiadásának költségeire január 3-án 900 koronát kért a szerző a polgármestertől szubvencióképpen") (70)

Az évi beszámoló 500 korona államszegélyről tudósít és leszögezi, hogy a nehézségek ellenére egyedül a Városi Zeneiskolában volt végig tanítás. A tanári kar sajnálattal veszi tudomásul, hogy nincs lehetőség helyiségbővítésre, valamint kiemeli a tanárok kiugró művészi tevékenységét. Sikeres hangversenyként könyvelte el a kritika a "Nagy Jótékony célú Magyar-Bolgár estjét" (71), és a közreműködők közül elsőnek Ladányi Mária-t és kitűnő növendékét, Nagy Katinkát dícsérte.

Lapjaink hangverseny- és társadalmi életéből hiányzó és nélkülözhetetlen tréfás hangversenyt tartott a Szegedi Dalárda 1921. április 2-án. Érdekes műsorukban nagy mesterművek karikatúrái hangzottak fel. Beethoven-művek szerepeltek az április 20-án tartott II. iskolai hangversenyen: A hű Johnie, Mignon dala, Emlékezés és a szép, igényes dalciklus: Dal a távolból.

A Szegedi Dalárda 1921. augusztus 13-án és 14-én ünnepelte 50 éves jubileumát. Az ünnepi hangversenyek egyik szólistája Ladányi Mariska volt. 1921. november 8-án Miksa Ilona és Naszádi József a Tiszában rendezett hangversenyén - amelyen zeneiskolai növendékek tekintélyes létszámmal jelentek meg - Mozart, Rossini, Delibes, Fichtner dalok és áriák hangzottak el.

1922. február 7-én Haydn Évszakok c. oratóriuma szerepelt a Szegedi Dalárda Tisza-szállóban rendezett estjének programjában, a szopránszeropben Ladányi Mariskával. A Bajai Katolikus Egyület meghívásának tett eleget "Művész Estély" keretében a Miksa-Naszádi házaspár, akik a szegedi programjukat ismételték meg április 22-én. Az április 30-i iskolai hangversenyen Balász Sári, Fényes Csilla szerepelt Ladányi Mariska zongorakíséretével, míg 1922. június 29-én a Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem 50 éves fennállásának tiszteletére a Városi Színházban tartottak színvonalas műsort.

Az 1923. április 9-én rendezett egyházzenei hangversenyen mutatták be König Péter Stabat-materjét. A szólisták: Ladányi Mária szoprán, Felsmann Emilia alt (72) (a művészpedagógus legszebb eredménye, ha tanár és növendéke együtt muzsikál).

A tanév jelentős eseménye volt Király-König Péter 20 éves igazgatói jubileuma. Az ünnepi hangversenyen a felkészült után az intézet növendékei bemutatták a kiváló zeneszerző néhány művét. A Főgimnáziumban június 3-án rendezett iskolai hangversenyen ismét három kitűnő énekosnövendék: Illyefalvi Lőte Ilona, Felsmann Emilia és Junkor Klári lépett fel, és König műveiből énekeltek részleteket.

Az 1922/23-as tanévben ismét volt akadémiái vendég, Felsmann Amalia, aki két évi tanulás után jutott fel Budapestre.

Másodszor olvashatunk a König-hagyatékban zenei tréfáról, parodikus előadásról szóró híreket. A Belvárosi moziban adta elő a Szegedi Dalárda - szólistákkal kiegészítve - "Cravalleria Musicina", azaz a kisgazda becsület c. operaparódiát. Rendezője Lugosi Döme dr., a karnagy pedig König Péter volt. Ennek színre vitelében a magánénekeseknek és tanárnőjüknek volt croszlánrészük.

Az 1923/24-es tanévben az iskola a minisztérium által előírt új beosztás és tanterv szerint tanított. Az egyes tanszakokon alsó, közép és akadémiái tagozat létesült megfelelő számú osztállyal. Személyi változás az volt, hogy Baranyi János 1923 szeptemberében megvált az intézettől és külföldre költözött. Helyette Thoman István és Szendy Árpád neveltjét, Csomákné Turóczy Ilona zongoratanárt alkalmazta a városi tanács. Csomákné az énekes-szólisták zongorista partnereként is kiváló teljesítményt nyújtott.

Az anyagi elismerés tekintetében jelentős előrelépés történt, amit az igazgató az 1924. február 24-i tanári gyűlésen jelentett be. A Városi Tanács hozzájárult, hogy

a zeneiskolai tanárok teljesen az állami középiskolai tanárokkal azonos dotációban részesüljenek.

Dr. Somogyi Szilveszter polgármester újra lefektette Szeged Szabad Kir. Város zeneiskolájának szervezeti szabályzatát: "A zeneiskola célja, a tanulók alapos képzésén felül, olyan általános zenei műveltséget is adni, hogy az iskola végzett növendékei tanulmányaikat az Országos Kir. Zeneakadémián sikerrel folytathassák, illetve ott magánvizsgát tehessenek... Főtanszakok: zeneszerzés, zongora, hegedű, gordonka, magánének. Melléktanszakok: zeneelmélet, zenetörténet, karének, zongora. A tanárok óradíj mellett még hat óra, vagyis összesen heti 24 óra tartására kötelezhetők, ennél többet csak önként vállalhatnak." (73)

Az év hangverseny-kínálatából hetet emelhetünk ki. 1923. december 6-án Cholnoky Margit lépett fel a Belvárosi moziban rendezett zenekari hangversenyen, amelyen Rubinstein- és Mascagni-áriákat énekelt Figedi-Dichtner Sándor és König Péter vezényletével. A zeneiskolai hangversenyen december 22-én Koessler-művet adott elő ötödik számként Junker Klári, Kakuszi Etel és Felsmann Emilia. 1924. február 23-án Junker Klári és Dolch Margit Gounod- és Thomas-áriákat énekelt. Április 28-án egyházzenei hangverseny keretében König-mű hangzott el

Ladányi Mariska szopránszólójával. Nagyszabású Oratórium-estje volt a Szegedi Dalárdának a Tiszában május 6-án, Handel: Jefta c. oratóriumát adták elő a zeneiskola növendékeivel és Cholnoky Margit N. Miksa Ilona, illetve Bihari Sándor szólistákkal.

A III. iskolai hangverseny keretében ünnepelték Sz. Ladányi Mária énektanárnő működésének 25. évfordulóját. Dr. Gaál Endre kulturtanácsnok, dr. Belle Perenc, Plukovitch Ilona, a régi növendékek, dr. Dobó József a Szegedi Dalárda, Felsmann Emilia pedig a jelenlegi tanítványok elismerését és szeretetét tolmácsolták. A hangverseny a Városi Gimnázium nagytermében volt, ahol Hyári Szerén, Junker Klári és Felsmann Emilia énekelt. Érdemes kiemelnünk a Szegedi Dalárda augusztus 27-én Mezőhegyesen adott hangversenyét is. A műsorban felhangzottak Ladányi Mariska betétszámai: Erkel és Königsáriákat tolmácsolt osztatlan elismerés kíséretében.

A tanév elején, 1923. szeptemberében tett látogatást Szegeden Szente Pál, a nem állami zeneiskolák országos szakfelügyelője, aki ismertette a minisztérium által előírt tantervet: "A tanterv minden részletében szigorúan követendő, az előírt tananyagtól eltérni nem szabad, úgyszintén kivétel nélkül a jelzett művek amennyiben lehet, csak hazai kiadványok használhatók... szigorúan megköveteli a hazai szerzők műveinek tanítás anyagát, legalább az előírt terjedelemben való bevonását." (74/1)

Ismertette az alábbiakban idézett tantervet, amely a mai napig is útmutató, noha írásban sem ez, sem hozzá hasonló nincs. Ezért tartom szükségesnek közlését.

"Utasítás az énektanítás tantervéhez

A különböző hangszereken játszó művészek vagy zenészek szükségképpen ismerik hangszerük működésének lehetőségeit s ezeknek kihasználásában az elérhető legnagyobb tökélyre igyekeznek ezért tenni. Ugyanúgy ismernie kell az énekesnek a gégeje szerencsés alkotásából eredő minden természetes lehetőségeket, melyeknél fogva képessé válik érecs, átható, jól, szépen és természetesen hangzó hangok produkálására.

Az élettan tudománya szabatosan megállapítja az emberi hangadó szerv működését; a működés ismerete az az alap, melyre a modern ének pedagógia helyezkedik. Ezzel megszűnik az a kaotikus zűrzavar, amely még a közelmúltban is jellemezte az énekpedagógiát; amikor ohány mester, annyféle módszer szerint igyekezett azt a célt elérni, amely az emberi hangadó szerv teljesítőképességét az énekművészet szolgálatába állítja.

Elsőrendű kötelessége annál fogva minden énekpedagógusnak, hogy elsajátítsa a hangadó szerv fiziológiájában való szükséges jártasságot. Poltétlenül ismernie kell az

idevonatkozó tudományos megállapításokat, melyek pedagógiai tevékenységének, a bizonytalanban való tapogatódzásban és sokszor kárttevő kísérletezésben kimoruló vergődés helyett mindenkor komoly és megbízható bázist nyújtanak.

Minden idevonatkozó magyar nyelvű fiziológiai értekezés, tankönyv stb. olvasása mellett a következő idegen nyelvű művek lapozgatását ajánlhatom:

E. Barth: Physiologie, Pathologie, Hygiene der menschlichen Stimme. Leipzig, 1911.

H. Gieswein: Über die "Rezonanz" der Mundhöhle und der Nasenräume etc. Berlin, 1911.

A. Goungnenheim et Letmoyez: Physiologie de la voix et du chant. Paris. 1885.

Quetta, Paolo: Il canto nel suo meccanismo. Milano, 1902.

H. Gutzmann: Physiologie der Stimme u. Sprache. Braunschweig, 1909.

Marage: Petit manuel de Physiologie de la voix a l'usage des chanteurs et des orateurs.

G. Weisz: Allgemeine Stimmbildungslehre. Braunschweig, 1868. (Paris, 1911.).

A hangadó-apparátusnak, akárcsak a fúvóhangszereknek, megvannak a maga természetes fogyatékságai; a ta-

nítás eredményessége megkívánja, hogy ezeket, valamint a tanítvány alkati sajátosságait: különösen a szájüreg, nyelv, ajkak és fogak alkotását, mint oly körülményeket, melyeken jóformán semmitsem változtathatunk, az énekpedagógus mindenekelőtt figyelemre méltassa.

Feltéve azonban, hogy az énekmester csak normális alkatú, hibátlan egészségű növendéket vesz gondozásba, első teendője növendékét felvilágosítani arról, miképpen jön létre a hangadó szerv útján a hang; elsősorban a beszélőhang s annak kiegészítő jelensége: az énekhang.

Igen sok esetben a kiképzésre váró növendék nagyjából már tisztában van a hangadó szerv működésével; erre vonatkozó ismereteit azonban mindenesetre revízió alá vesszük, kiegészítjük és esetleg helyreigazítjuk. Mindenekelőtt pedig megértetjük a növendékkel, hogy tanulásának első gyakorlati célja a gégejében létrejövő hang kellő érvényesítése: a hang olyatén irányítása, mely azt útjában lehetőleg akadálytalanul s ennél fogva minimális erővesztéssel juttatja a szájüregen át az ajkakig.

Amennyire szükséges e kérdések elméleti megvitatása, olyannyira hibás eljárás volna a tudományos fejtegetések túlzásba vitele. A növendéknek szorosan csak arra van szüksége, hogy hangadó szervének mikénti működé-

séről helyes fogalma legyen, s a hangadó-apparátus teljesítőképességeinek természetadta határait ismerje.

Ugyancsak a tanítás kezdetén és megfelelő magyarázattal vezetjük be az éneklés céljaira különlegesen is nélkülözhetetlen helyes és jó lélegzés gyakorlását. Csak azt a lélegzést minősíthetjük jó lélegzésnek, amely lehetőleg sok levegőt juttat a tüdőbe. A lélegzési típusok közül erre csak az egyesített borda- és rekeszizom-lélegzés képesít. A helyes bordalélegzés a mellkas egész szélességében észlelhető; a rekeszizom-, vagy diafragma-lélegzés a hasfalak kitágulásával, illetőleg a rekeszizom lecsúsztatásával jár. Némi magyarázat elégséges, hogy növendékünk a jó lélegzési módokat maga is ellenőrizhesse. Csupán a mellkas feltűnő emelkedését s a vállak rándulását eredményező váll-lélegzés célszerűtlen, tehát rossz; ezt egészen mellőzni kell.

A jó lélegzés megfelelő testtartást feltételez. A növendék álljon egyenesen, de könnyed, fesztelen tartásban; karjai kissé befelé görbülve csüngnek alá. A fej, nyak, arc izomzata teljesen laza; a legcsekélyebb feszültség súlyos hiba volna.

Értessük meg növendékeinkkel, hogy az éneklés (szavalás, szónoklás) közbeni lélegzés eltér a rendszeres nyugalmi helyzet lélegzetvételétől. Pihenés közben a be-

és kilégzés úgyszólván egyforma időközökben történik, az énekes lélegzése énekközben rendszerint mély és gyors (néha igen gyors), a kilégzés ezzel szemben lassú és hosszantartó. A nagyon célszerű lélegzetvételi gyakorlatok is eszerint végzendők.

Célszerű a következő lélegzetvételi gyakorlat:

Belégzés, lassan és mélyen, az orron keresztül:
4 másodperc.

A belégző izmok feszültségben tartása vagyis a lélegzet tartása (Athemhalten): 3-4 másodperc, később 5-6 másodperc.

Igen lassú, egyenletes kilégzés: 8 másodperc.

A belégzést az énekes lehetőleg az orrán át eszközli; éneklés közben azonban, a nyitott ajkak között is betódul a levegő.

Ha növendékünk már ismeri a hang keletkezésének, valamint a helyes lélegzetvételnek körülményeit, figyelmeztessük arra, hogy a gégében meginduló hang színt és erőt csak további, a szájnyílásig tartó útján nyerhet; feltéve, hogy ez az út helyes irányban halad.

Úgy az újabb, valamint a régi, sőt legrégibb énekpedagógia egy véleményen van abban a tekintetben, hogy a hang helyes irányítását a jó és szép éneklés legfontosabb tényezőjének ismeri el. Ezt a felfogást a fiziológia megállapításai is támogatják. Már Johannes Müller, a hí-

res német fiziológus (1801-1858) kimutatta, hogy a gégefőben a hangszalagok záródása és a gégén át kitóduló levegő együttthatása következtében keletkező hang magában véve szintelen s gyenge, s csupán a szájnyílás irányában folytatott útján talált üreget (garat, száj, orrüreg) levegőjének rezonanciás közreműködése ad az emberi hangnak átható erőt.

A gége a természetes folytatását a fiziológusok toldalékesőnek (Ansatzrohr) nevezik.

Feltétlenül szükséges a hang érvényesülését ily nagy mértékben előmozdító rezonanciális tényezőkre a legnagyobb figyelmet fordítani, s a hang célszerű, helyes irányítását kezdettől fogva állandóan és lelkiismeretesen ellenőrizni. A jól irányított hangnak keletkezési helyétől egészen a szájüregig, illetőleg közvetlenül a felső metszőfogak felé levő kemény szájpadig egy sugárban kell eljutnia. A hangnak az orrüregben, a garat felső járatában, esetleg a lágy szájpad üblében elkallódó része oly veszteség, mely a hang érces csengését, átható erejét tetemesen csökkenti; a hang színét pedig többé-kevésbé hátrányosan módosítja. Rossz irányítás eredménye a torokhang, orrhang, szorított hang stb.

Kellően ellenőrzött, gondos gyakorlás mellett aránylag rövid idő alatt elsajátítható a hang természetes és

helyes irányítása. Gyakran igen gyors eredményre vezet az utánsás; a tanár vagy valamely kellően előrehaladott növendék előéneklése; feltéve, hogy a példánaként bemutatott, előénekelte hangok minden tekintetben hibátlanok. A növendék csakhamar érzi, hogy hangja minden szétesés nélkül, egy sugárban halad a kemény szájpad, illetőleg a szájnyílás irányában. Röviddel később a hang ilyenforma vezetése és irányítása valósággal beidegződik s ezzel a jól indított hang célszerű, hibátlan helyezése mindenkorra biztosítva van.

(Természetesen lehetnek kedvezőtlen körülmények, melyek az eredmény gyors elérését kéleltetik, sőt, kivételosen ritka esetekben lehetetlenné teszik.) A hangképzés ez alapvető munkájára minden egyes esetben kellő idő és kitartó gondosság fordítandó.

A jó légzés, helyes hangirányítás gyakorlásával egyidőben a hangindítás, hangkitartás és hangelhagyás hármas műveletének gyakorlását is megkezdjük. A hang csaknem visszatartott lélegzettel (minimális levegővel) szinte észrevétlenül halkan indul meg. Ügyelni kell arra, hogy a leghalkabb hang indítása is nyitott szájjal történjék.

Bizonyos esetekben, az m mássalhangzóval kapcsolatban egészen csukott szájjal gyakorolhatjuk a hangindítást. Ilyenkor azonban a hang kitartása és elhagyása is

csukott szájjal történik s a hang onnélfogva színváltozást nem szenved. A már intonált hang éneklése közben szétnyíló ajkak a hang színét azonnal megváltoztatják. A hang kitartása kevesebb nehézséggel jár; gondosan ügyeljünk azonban arra, hogy közben a kilégzés állandóan nyugodt és egyenletes legyen s a kitartva énekelt hang éppen az egyenletes kilégzés folytán nyerjen kellő támaszt. Ezzel elejét vesszük a hang súlyos kifogás alá eső vacillálásának és nyugtalan mozgásának. A hang megszűnése a hangindítás fordítottja. A kilégzést lassan és fokozatosan addig csökkentjük, míg a hang szinte magától megszűnik; az ajkak összecusukásával a hangot mintegy erőszakosan megszüntetni nem szabad.

E harmad művelet, mellyel már a régi és híres énekliskola különös gonddal foglalkozott, a régi olasz nosterrek a messa di voce mellett erre a gyakorlatra fektettek igen nagy súlyt s azt formare (alakítani), fermare (kitartani) és finire il tuono-nak (befejezni, bevégezni) nevezték.

Természetes előgyakorlata a későbbi és az énekművészet minden ágában lépten-nyomon előforduló messa di voce-nek (Schwellton), melynél azonban a kitartott hang ereje folyton fokozódva lassan az erő kifejtés tetőpontjáig emelkedik, s onnan minégy visszafordulva a lehelletszerű pianissimoig elhalkul s végül elhal; mindezt termé-

szetesen egy lélegzetre.

A hangképzés mindenkor a beszélő hang diapazonjának megfelelő középhangok csoportjából indul ki. Itt találjuk ugyanis a kezdő részéről a legfőbb hajlandóságot a könnyű és természetes (a beszéd folytán megszokott) hangindításra.

Az énektanítás legsúlyosabb, legfőbb körülményeként, szaktudást és tapasztaltságot igénylő része: a kezdet. Itt van szükségünk a legtöbb türelemre; ebben az időben kell leginkább szigorú és konzekvens, minden legkisebb hibára figyelő ellenőrzést gyakorolnunk. Ha az első tanulmányi és normális lefolyású, az előírányzott tonnivalók kielégítő eredményre vezettek, a további teendők jelentékenyen kevesebb gondot okoznak. Ellenben ha az alapvető munkába hiba csúszik, vagy az hézagos marad, a későbbi tanulmányok idején áll be a fennakadás; a várt és remélt haladás helyett elkedvetlenítő stagnálás jelentkezik.

Az első osztályban minimális idő jut dalocskák vagy előadási darabok tanulására, hiszen a beszéd és ének egyesítésének nehéz problémája az első évben jóformán csak előkészítést nyerhet. Ez az előkészítés a beszédből kiindulva elsősorban a vokálisok képzésével, később a nácsalhangzók gyakorlásával foglkozik. (Mielőtt ehhez hozzáfognánk, ajánlatos növendékeink beszédjét megfigyelni, a ne-

talán mutatkozó kisebb beszédhibákat amennyire lehetséges korrigálni.) Maga a vokálisok képzése rendszeren az a-hangzóból indul ki, melyet szín tekintetében középben állónak tekinthetünk a sötét és világos (éles) hangzók között. Az a-ból kiindulva sorra vesszük az o, á, é, i hangzókat s azután az ő, ü, ó, ú vokálisokat. Amennyiben a vokálisok jól hangzanak és tisztán kivehetők a hangterjedelem csaknem minden hangján, áttérünk a hangzóknak a mássalhangzókkal való tanítására. Itt a különböző úgynevezett solfeggio-gyűjtemények vannak segítségünkre, melyekből a növendék hangja és haladottsága szerint válogathatunk. (Megjegyzendő, hogy a solfeggio nemcsak az énektanulás céljait szolgálja, de emellett elsőrendű zenei nevelőeszköz; miért is ne engedjük a hangjegyek neveit a solfeggios füzetekbe a hangjegyek alá írni; a növendék így kénytelen lesz a hangjegyeket tényleg olvasni.)

Kellően haladó növendék az első év folyamán is énekelhet néhány egészen könnyű műdalocskát, melyeknek tanítását azonban kellő gonddal ellenőrizzük. Hibátlan zenei interpretálás, tiszta szövegkiejtés, nemkülönben bizonyos, a művészi előadás csíráit magábafoglaló csín és izlés az, amit már a kezdő fokon is meg kell követelnünk. Csakis így vethetjük meg az alapját a további és részleteiben bonyolult pedagógiai feladat sikeres megoldásának.

A második év feladata voltaképpen minden addig tanult, megszokott technikai tanulmány tökéletesebb kivitelben való gyakorlása. A már az előző évben szerzett énekbeli fegyelmélettség fokozása, amely munkában tanárnak és növendéknek egyaránt segítségére van a hang természetes, szinte magától bekövetkező fejlődése, mely mindenkor nyomon követi a naponta pontosan, lelkiismeretesen végzett gyakorlást. Hangunk rendszeres, fegyelmezett, úgy fiziológiai, mint higienikus értelemben kifogástalan használata mindenkor izmosítólag hat, akárcsak az okosan üzőtt sport vagy gimnasztika.

A hang terjedelme is természetes módon bővül. Óvatos folytatásával az alapvető hangképző-gyakorlatoknak mindkét irányban újabb és újabb (fél)-hangokat kapcsolunk be mindaddig, míg megközelítettük a kezelésbe vett hang természetessége határait. Végtelen hiba volna e határok túllépését bármikor, ha csak kísérletképpen is erőltetni; a hangpusztulás legtöbb esetben a magas és legmagasabb hangok szertelen forszírozására vezethető vissza.

A hang erejének dinamikai fokozatai a rendszeres gyakorlás folytán számszerűleg is bővülnek; a növendék lélegzete kihasználásában ügyesebb lesz, s ha az első osztályban csak a p, mf és legfőljebb az f fokozatokkal foglalkoztunk leginkább, a második osztályban már a pp és ff is

előfordulhat, legcélszerűbben a messa di voce gyakorlása közben.

A második év egyik legfontosabb teendője a hangerősítő tényezők, a rezonancia ismertetése elméletben és gyakorlatban. Növendékeinkben tudatossá kell tennünk a mellkasi üregek, a garat, arc és homloküregek színező és hangerősítő szerepének lehetőségeit. Meg kell tanulniok felismerni a különbséget mell és fejrezonancia között; ugyancsak meg kell ismerni a kétféle rezonancia helyes keverési módját. Elméleti fejtegetéseink folyamán említést tehetünk a régibb regiszterelméletről (mell, közép és fejregiszter), mely lényegében a rezonanciára támaszkodó elmélettel azonos. (Mell-, kevert és fejrezonancia) Ez időben foglalkozunk behatóbban, és később állandóan a fejhangzókkal (tisztá fejrezonancia), melyeket legcélszerűbb sext- vagy oktávugrásokban gyakorolni.

A második év vagy osztály folyamán még nehezebb, merevebb hangokat is némi gördülékenységre igyekszünk szoktatni, a hangsorgyakorlatok időmértékének gyorsításával. Megkezdjük a könnyebb ékítések gyakorlását, valamint az arra különösen hajlamos hangokkal a futamos ének (colatura) tanulását, a trillák éneklését. Szövegkiejtési hibák kiküszöbölésére esetleg külön a célra konstruált gyakorlatokat alkalmazunk; főképpen pedig

arra törekszünk, hogy növendékeink hangja ne csak erő és hangterjedelem tekintetében fejlődjék, hanem megfelelően gyarapodjék színárnyalatokban, kifejező erőben és nemes, előkelő csengésű hangzásban.

A következő, harmadik osztály teendői elsősorban: minden eddig elsajátított hangtechnikai készség teljes kiépítése és tökéletesítése. A dinamikai fokozatok teljességével, a rezonanciális lehetőségek tudatos felhasználásával kibontakozik az immár csaknem megállapodott és hibátlanul képzett hang, mellyel a növendék fegyelmezetten és tudatosan bánt; a tanár feladata a további ellenőrzés folyamán, főleg a legfinomabb részletekbe ható csiszolás.

Itt már a művészi éneklés belső és elvontabb értékeinek feltárásával is foglalkozhatunk. Gondosan vizsgáljuk növendékeink előadásának kifejező erejét; ismerjük a temperamentum szerepét az előadásban s ahol bármi hiányt vagy fogyatékossgot tapasztalunk, igyekszünk azt a lehetőségig megszüntetni; szóval: az énekművészet-re való nevelés minden eszközét felhasználjuk a lehetőleg teljes eredmény elérésére.

Normális körülmények között s feltéve, hogy az egyes növendékekkel való foglalkozásra esetről-esetre elegendő idő állott rendelkezésre, a hangképzés a harmadik év (I. akad.oszt.) végén körülbelül befejezést nyer.

A negyedik évben (II. akad.oszt.) a továbbra is naponta végzendő énekgyakorlatok mellett, az egész tanulmányi anyag gondos revíziójával, esetlegesen mutatkozó hiányok pótlásával foglalkozunk. A növendékek előadó és alakító képességének továbbfejlesztésére törekszünk, hogy az adott esetben magasabb művészi követelményeknek is megfelelhessenek. Ismertetjük a dal- és opera-irodalom különböző korszakainak jellegzetességeit; a recitativo, parlandó, a bel canto és doklamáció ős előadásbeli eltéréseit. Rámutatunk a művészi hatás-keltés eszközeire; a stilizálásra; a hangszínezés minden árnyalati lehetőségeit tárgyaljuk és tanítjuk. Végül az idők folyamán tanult dalokból végleges kis repertoárt állítunk össze növendékeink részére, hogy az intézetet elhagyva, azt akár a későbbi művészpályán, akár a magánéletben előnyösen felhasználhassák." (74/2)

A tantervről megállapíthatjuk, hogy minden részletében alaposan kimunkált és a mai napig irányadó.

Ebben az évben említésre méltók még az alábbi események:

Az 1924. december 7-én a Városi Színházban tartott előadásokon ismét Ladányi Mariskát és Cholnoky Margitot hallhat-

ta a közönség König: Fogadalom Templomi Mise c. mű-
vének előadásában. December 8-án Cholnoky Hódmezővá-
sárhelyen lépett fel König-dalokkal. A lassan hagyo-
mánnyá váló Vidám Bot-jét 1925. május 9-én rendezte
meg a Szegedi Dalárda. Ez évben valcer-estét is tar-
tottak, amelyen ugyancsak Cholnoky Margit szerepelt.
Az 1918-ban alakult Szegedi Filharmóniai Egyesület
előérkezett 100. hangversenyéhez. Ennek kapcsán eddigi
működésükről megjelentettek egy programfüzetet. Bennün-
ket az énekes szólisták névsora érdekelt. Eddig fel-
léptek az együttesel: Basádfalcs Mária, Cholnoky Margit,
Gödri Kató, Miksa Ilona, Németh Mária, Némethy Ella,
Pilinszky Zsigmond és Székelyhidó Ferenc dr., a kor ki-
magasló lehetőségű és többségükben Európa-szerte ismert
énekművészek.

Az 1924/25-ös tanévben 328-an tanultak a zeneis-
kolában: zongoraszakon 200, hegedűn 98, gordonkán 14,
és a magánének-tanszakon 16 növendék.

Az 1925/26-os tanév értesítője köszönti dr. Gaál
Endre kormányfőtanácsost, aki közel három évtizede állt,
mint kulturtanácsnok Szeged város zenei életének és a
városi zenebizottság élén: "Nevéhez és jóakarató támo-
gatásához fűződött a városi zeneiskola nagyszabású fej-
lődése." (75)

A tanév hírei közül említésre méltó még Daubrawsky Viktor nyugalmába vonulása 42 évi, eredményekben gazdag zenepedagógiai munkássága után. A megüresedett helyre a Városi Tanács Perényi Pált alkalmazta. "Szántóné Ladányi Mariska május 17-től a tanév végéig beteg" (76) volt, helyettesét N. Miksa Ilona okleveles operaénekesnőt ez idő tájt már jól ismerte Szeged zeneszerető közönsége. Az értesítő ebben a tanévben különösen a hangversenyek műsorának gazdagságáról tanúskodik. Szembetűnő az előadott magyar szerzők műveinek nagy száma, ugyanis a növendékek vizsgaanyagában 44 magyar szerző szerepelt 140 művel. A filharmónia jellegű hangversenyek közül az 1926. május 9-én tartott egyházzenei est jelentős, König: Tu es Deus c. művének bemutatójával. A szólista Felsmann Emilia volt. A másik, május 12-én a Tisza-szállóban megrendezett Wagner-est volt. König helyi erőkkkel valószínűsítette meg nagy sikerű hangversenyét. A szólisták közt Miksa Ilonát, Cholnoky Margitot, Simon Mériát és Komarek Imrét hallhatta a közönség.

Az énektanászak kitűnő munkájának eredménye, hogy a zeneakadémiai növendékek sorába lépett Junker Klári is, aki 2 millió korona tanulmányi segélyt kapott magánvizsgájának támogatására.

Az 1926/27-es tanév nevezetesebb hangversenyei közül a január 9-én megrendezett filharmóniai estet érde-

mes kiemelni, amelyen Ocskayné Hilbert Janka énekelt Grieg, Schumann és Brahms dalokat. Majd Beethoven halálának 150. évfordulója emlékére adott nagyszabású hangversenyt a Szegedi Dalárda. A műsorban felhangzott a 9. szimfónia, szólistái Miksa Ilona, Felsmann Emilia, Komarek Imre és Hergovits Jenő voltak. Felsmann Emilia és Junker Klári 160-160 pengő segélyt kapott az akadémiai vizsgájához. Érdemes feljegyezni, hogy Felsmann Emilia is kitűnően zongorázott. A zongoratudás jelentősen megkönnyíti a magánénektanár munkáját. Ez évtől megváltozott a beiratás és a tandíj összege, a beiratási díj 40.000 korona = 3,20 pengő, a tandíj a zongora-, hegedű-, csel-16- és magánénekszakon 850.000 korona = 65 pengő lett.

1927/28-as tanév érdekes újdonságai között megemlíthetjük, hogy Felsmann Emilia énektanárnői oklevelet, Nyári Szerén középiskolai énektanári oklevelet szerzett a Zeneakadémián, Junker Klára a második akadémiai, Németh Irén pedig az első akadémiai osztályból sikeresen vizsgázott. Jutalmul Felsmann Emilia havi 100 pengő, Junker Klára pedig 160 pengő egyszeri segélyt kapott a tanácstól az és végi vizsgához. (77)

1927. augusztus 27-én elhunyt Zucker Simon, a zene-
de kimagasló képességű tanára. Helyére Kollár Pál, a későbbi zeneiskolai igazgató nyert kinevezést. Az iskolát is érintő zenei események közül megemlíthetjük Figedy-

-Fichtner Sándor honvédkarnagy 25 éves művészi és karnagyi jubileumát, amelynek megünneplésén a zeneiskola tanári kara is részt vett. Szeged ekkori zenei életének fellendülése éppen annak a körülménynek köszönhető, hogy a Városi Zeneiskola és a Filharmóniai Társaság vezetői között jó zenei kapcsolat és meleg barátság alakult ki. Jól kiegészítették egymást az énekes-, orgona- és kamarművekkel remekelő Király-König Péter, valamint a főként zenekari kompozíciókban érett és színes fantáziával építkező Figeő-Fichtner Sándor. Kettőjük mély emberi összetartozásának szép zenei megnyilatkozása volt König III. szimfóniájának Fichtner által történt ősbemutatója 1927. november 27-én a Szegedi Filharmónikus zenekarral.

1928. március 27-én a Filharmónia 10 éves fennállásának jubileumi hangversenyén Cholnoky Margit Fichtner-Berzsenyi: Fohászkodás c. zenekari dalát énekelte.

Király-König Péter 25 éves igazgatói jubileuma alkalmából dr. Belle Ferenc ezt írta: "Amidőn Szeged Város zeneiskolájának 1904-ben Szögedi Róth Endre halálával megüresedett igazgatói székében König Pétert, az Országos Zeneművészeti Főiskola ajánlására megválasztotta, tette ezt azzal az intencióval, hogy oly európai szellemben nevelt és képzett zenész kerüljön az intézet élére, akinek tudása és egyénisége biztosíték arra, hogy az

iskola és a szegedi zenei élet színvonala idővel a vidéki szűkebb, egyszerűbb körből egy magasabb horizontra fog emelkedni. Egy negyedszázad elteltével bátran elmondhatjuk, hogy König Péter eredményes munkásságával ez a változás végbe is ment" (73)

Ma sem halványult el a König-muzsika költői romantikája, és ebből mit sem von le az a körülmény, hogy kevesebb benne a magyar elem. Hiszen a főváros zenei élet és intézményei is csak lassan magyarosodtak, és az új magyar zenei nyelv csak kemény harcok árán gyökerezett meg a zenei köztudatban. A múlt század végének zeneakadémiája német szellemet sugárzott és csak övtizedek múltán járhatott sikerrel Bartók és Kodály világjelentőségű, a folklór talajából merített nyelvújítása. Amit pedig Budapest már megértett, természetesen csak fokról fokra juthatott el a vidéki zenei központokba, amelyeknek nem volt érintkezése a két nagy magyar lángelmével és muzsikájával. Budapest centrális jellege most is, akkor is meghatározó volt a magyar művészi és tudományos életben. A vidéki zenei életet természetesen nehezebb volt ellátni szakképzett művészpédagógussal, mint a fővárosit. Ezt tükrözi Szeged Szabad Kir. Város törvényhatósági bizottságának 1928. évi március 1-jén megtartott rendes közgyűlésén készült jegyzőkönyv aláb-

bi részlete is: "Teljes képesítési szakterőkkel való betöltése a tanári állásoknak nehézségbe ütközik. A feltételek nem kielégítőek. Ezek megnyerésének elősegítésére az igazgató javára 127 pengő, az Országos Zeneművészeti Főiskolán szerzett zenetanári oklevéllel rendelkező teljes képesítésű zenetanároknak havi 100 pengő városi pótlékot biztosít... főjegyző." (79)

E tanév végén (1928. június 31-én) dr. Gaál Endre kultúratanácsnok a század első 30 évének nagy képességű menedzsere nyugalomba vonult. Helyette dr. Szabó Géza lett a zenebizottság elnöke.

Az 1928/29-es tanév szép egyházzenei hangversennyel indult. König Péter kísérte orgonán Szántóné Ladányi Mariskát, aki Weber: Bűvös vadászából Agatha Cavatináját énekelt. Az adatok ismeretében ez volt a kiváló énekművésznő utolsó nyilvános fellépése.

1929. április 7-én a Szegedi Dalárdával a Városi Színházban König zenekari dalát, a "Könyörgés"-t Cholnoky Margit operaénekesnő, König-Juhász Gyula: Tiszakantataját Ocskayné Hilbert Janka operaénekesnő adta elő.

"Az 1929/30-as tanévet Szántóné Ladányi Mariska magánénektanárként szeptember és október hónapban még betegszabadsággal kezdte, november 1-től nyugalomba vonult. Állása e tanévben nem lett véglegesen betöltve, mint óra-

adó, heti 18 órában Felsmann Emilia áll.kép.okl.ének-
tanár tanított". (80)

Ladányi Mária mint tanár elsőrendű pedagógiai tudással rendelkezett, és számos kiváló énekművészt nevelt, akik a Zeneművészeti Főiskolán fejezték be tanulmányaikat. Növendékei közül állami oklevelet nyertek: dr.Simkóné Kertész Mária hangversenyénekesnő, Bója Ilonka, Cholnoky Margit, H.Miksa Ilona, Hubert Etelka operaénekesnő, Felsmann Emilia énektanárnő. Középiskolai énektanításra jogosító oklevelet kapott: Pirbásné Piukovich Ilona, dr. Nekitchné Kratochwill Ilona, Moesz Etelka, Vasa Ludmilla és Nyári Szerén. A Szeged Városi Színház szerződötett operaénekes tagjai voltak: Kormosné Radó Anna, Molnár Dezső, Bernáth Margit. Dr. Wagner Károly hangversenyénekes, nyugalmazott államtitkár szintén nála a zeneiskolában kezdte tanulmányait. Magántanítványai közül Dömötör Ilona, Nagy Margit, a M.Kir.Operaház művészei, Teichmann Irén, Hont Erzsébet és T.Szenttamássy Tessy opera és hangverseny énekesek. Az operett színpadon ünnepeelt szegedi származású primadonnák Károlyi Leontin és Nagy Anci szintén az ő tanítványai voltak. Ezen kívül több százra tehető azok száma, kik -, ha nem is hivatásszerűen - foglalkoztak a zenével, de mint énekesek kisebb hangversenyeken felléptek, és különböző dalgyűjteményekben és egyházi énekkarokban működtek, elősegítve

városunk zenekulturájának fejlődését. (81)

1929. szeptember 5-én az intézet tanárai a tanári kar gyűlésén alapvető rendtartásbeli szabályokban állapodtak meg, melyből a következő pontokat emeltem ki:

- "6. Privát órák adása az iskola helyiségeiben nincs engedélyezve.
7. Növendékeknek az iskola helyiségeiben gyakorolni tilos!
8. Magán órára rábeszélés nem ajánlatos.
9. A növendékeket megillető órarész (18 perc) pontosan betartandó.
12. A zongora móléktanszakot ez évben már az ócska-tanár, illetve helyettese Felmann Emilia tanítja." (82)

A múltban és a jelenben is a művészi tárgyak tanulmányának két lehetséges módja ismert: intézeti keretekben bizonyítvány, végbizonyítvány, oklevéllel szentesítve vagy magánúton. Nemcsak azért tanul valaki magántanárnál, mert nem nyert a kívánt intézetbe felvételt, hanem a választott magántanár személye és a körülmények így megfelelőbbek számára. Az énekes számára nélkülözhetetlen a tanári kontroll. Így érhető, hogy a végzett növendékek továbbra is visszajártak Ladányi Mariskához. Amíg a zeneis-

kolában egy növendékre maximum 18 perc jutott, hiszen egy órára harmadmagával nyert beosztást, addig a tanár lakásán egy óra hosszat kettesben dolgozhatott. A személyes kapcsolat termékeny hatása nélkülözhetetlen tényezője az énektanulásnak. Így a magántanári praxis párhuzamos kiegészítője az iskolai tanári tevékenységnek. Figyelembe véve a huszas évek végén a politikai-gazdasági helyzetet, nagyon indokolt az Országos Zenepedagógiai Egyesület 1929. október 30-án megtartott ülésének jegyzőkönyvi kivonata, amelyet minden iskola részére megküldtek, hogy véleményeikkel, tanácsaikkal segítsék a helyzetnek minél mélyebb feltárását, és így rugalmas rendeletet tudjanak hozni a magántanárok helyzetére. Ezért tartom szükségesnek a jegyzőkönyvi kivonat teljes szövegének közlését.

"Jegyzőkönyvi kivonat

az Országos Zenepedagógiai Egyesület 1929. okt. 30-án a Zeneművészeti Főiskolában megtartott igazgatósági és választmányi együttes üléséről.

Jelen vannak dr. Dohnányi Ernő elnöklöte mellett Nagy Géza ügyvezető igazgató, Fodor Ernő, Harmat Artur, dr. Keéri-Szántó Imre, Kemény Rezső, P. Nagy Zoltán, Székely Arnold, Szatmári Tibor igazgatósági tagok, Füzy Rezső titkár, dr. Keszler Lőrinc ellenőr, Horti Gyula, Zoltán László számvizsgálók, Major Ervin sajtóbizottsági tag, Bodon Pál, Braun Paula, Breuer Éva, Cecelits Bonó, Csikó Elemér, Gimesné-Freud Irma, Hanák Árpád, Jámorné Riesz Olga, Kálmán György, dr. Kerntler Jenő, Kotányi Nelly, Laub István, Molnár Antal, R. Novák Erzsébet, Plan Jenő, M. Popper Imre, Thoman István választmányi rendes tagok, dr. Bagyóné-László Lili, perbáli Hedula István, dr. Sebestyén Sándor választmányi póttagok és Pató László jegyző.

Tárgy: A kontárkérdés és annak államvizsga által való szabályozása.

1. Elnök megnyitja az ülést, üdvözlí a megjelenteket és felkéri Szatmári Tibor igazgatósági tagot, adja elő a kitűzött tárgyra vonatkozó javaslatát.

2. Szatmári Tibor az Egyesület nevében üdvözlí dr. Dohnányi Ernő elnököt és hálás köszönetét töl-
mácsolja azért, hogy e fontos kérdésben hathatós tá-
mogatásával ügyünk mellé állott. Eseteli javaslatá-
ban a magyar zenepedagógia mai válságos helyzetét. A
mai gazdasági helyzet völojárója, hogy a luxus zeneta-
nítatás nagyrészt megszűnt, főleg pályának tanulnak ze-
nét. A magánoktatás túlnyomó részben képzelten kontárok
kezőben van, akik egyrészt az arra hivatottak existenciáját
veszélyeztetik, másrészt zenekulturánk hanyatlík, ha kon-
tárközben hagyjuk a zenetanítást. A válság egyedi meg-
oldása egy zenei államvizsga volna, külföldi bevált pél-
dák nyomán, melyre minden oklevél nélküli magánoktatót
kötelezni kellene. Minthogy az 1928-ban megalakult Or-
szágos Zenepedagógiai Egyesület azzal a céllal jött létre,
hogy a zenepedagógia összes kulturális és gazdasági kér-
déseit megoldja, kéri, hogy a kontárkérdés megoldásánál
az egyesület is kivegye a részét. Az egyesület javaslata,
hogy az államvizsga anyaga a főiskola II. vagy III. az.
oszt. fokának feleljen meg, kiegészítve a megfelelő zeno-
esztétika, magyar zenetörténeti és pedagógiai ismeretek-
kel. A főiskola IV. az. osztályát elvégzett, vagy II. az.
osztályát legalább jeles eredménnyel végzettek csak kie-
gészítő elméleti vizsgát tegyenek. A vizsgát lebonyolítá-

oát kéri az egyesület, minthogy igazgatóságában és választmányában helyet foglal a főiskola igazgatósága és tanári kara, egy az egyesület kebeléből alakított országos vizsgáztató bizottságra bízni, melynek többsége a főiskola tanáraiból alakulnak. A vizsga sikeres letétele után magántanításra jogosító engedélyt kérnének a vizsgázók, az engedély nélküli tanítókra büntető szankciókat kér az egyesület. Amennyiben a belügy-minisztérium közrendészeti és adópolitikai szempontból kívánná ezen magántanítási engedéllyel bírók az egyesületbe való tömörítését, úgy az egyesület hajlandó egy osztályt azok számára létesíteni és vállalja ezek foglalkozását és továbbképzését. Ezen új osztály által az egyesület anyagilag jelentékenyen gyarapodna, hogy lehetővé válna különböző jóléti intézmények (nyugdíjintézet stb.) alapköveit lefektetni.

3. Elzök megköszöni Szatmárinak előterjesztését és leszögezi azt a tényt, hogy a szerzett jogok respektálása elvén külön kell válogatni a bizonyíthatólag hosszú idő óta működő koros magánzeneoktatók ügyét a többi állami vizsgára kötelezettekétől.

4. Keéri-Szántó Imre hangsúlyozza a kérdés nagy fontosságát és nem zárkozhatunk el annak végleges megoldása előtt akkor sem, ha ezáltal egyes érdekelteket sérelem érne. Trianon óta a kenyérkereseti lehetőség megcsökken, te-

hát el kell tiltani a képzetlen kontárokat a zenetanítástól, hogy az arra hivatottaknak existenciát biztosíthassunk. Megállapítja, hogy az oktatói pályán működők száma 3 kategóriába oszthatók, 1. az okleveles zenetanárok, 2. akik oklevél nélkül az államvizsga sikeres letétele után működési engedélyt fognak kapni, 3. akik nem jelentkeznék majd a vizsgára, vagy akik a vizsgálatot eredménnyel nem állják ki. A 3. kategóriába tartozók a tanítástól tiltassanak el. Értéke és hatása azonban a kérdés rendezésének csak akkor lesz, ha az illetéktelen tanítás kihágássá minősítetik és mint ilyen büntöztetik.

5. Kemény Rezső annak kimondását javasolja, hogy az ilyen vizsgázók csak magánzeneoktatásra képesíttessenek, de semmi esetre sem nyilvános zeneiskolában való oktatásra.

6. Székely Arnold adóügyi szempontból különösen fontosnak tartja a magánzeneoktatók pontos nyilvántartását. Az okleveles zenetanárok ugyanis adókötelesek, a zugoktatók pedig könnyen kibújhatnak az adófizetés kötelezettsége alól.

7. dr. Kerntler Jenő javasolja, hogy az összes államvizsgára kötelezettek, olyanok is, akik koruknál és évtizedes működésük után méltányosabb elbírálásra számíthatnak, záros határidőn belül vizsgálatra jelentkezni kötelezessenek.

8. Blask megállapítja, hogy a már működő idősebb magánzeneoktatóknál a vizsgálat technikai foka ne legyen a II. vagy III. akad. osztály színvonaláé, hanem inkább a zenei kultúra, műtérmettség, megfelelő elméleti tudás és gyakorlati pedagógiai készség legyenek az elbírálás fő szempontjai.

9. Podor Ernő javasolja, hogy az idősebb oktatók hangszeres vizsgálata helyett a vizsgára hozott növendékektől igazolják pedagógiai tudásukat.

10. Zoltán László javasolja, hogy a főiskolán vizsgázó akadémiai osztályú növendékek ideiglenes működési engedélyt kapjanak.

11. Podor Ernő szükségesnek tartaná annak a kimondását, hogy államvizsgázott, működési engedélyt nyert magánoktatók kötelesek legyenek egy majd megállapítandó alacsonyabb tagdíjjal, az Országos Zenepedagógiai Egyesületbe belépni. Nagy horderevével bírna az a tény, ha az egyesület gazdaságilag megerősödve belépne a Társadalombiztosító tagjai közé.

Blask összefoglalja a vita folyamán a vizsgára vonatkozóan elhangzott felszólalásokat, melyek a következőkben foglalhatók össze:

1. A Kontárkérdés az államvizsga kötelezővé tételével oldható meg.

2. Államvizsgára köteleztesszenek mindazok, akik zenetanítással foglalkoznak és akiknek zenetanári oklevelük, vagy a kultuszminiszter által kiadott tanítási jogosítványuk nincs.

3. Az államvizsgán a vizgázónak a főtanszakából legalább annyit kell tudniok, mint egy II. vagy III. ak. osztályú növendéknek, ezen kívül rendelkezniök kell megfelelő zeneesztétikai, magyar zenetörténeti és pedagógiai ismeretekkel.

4. Átmenetileg azoknál, akik zenetanítással már régebben foglalkoznak, magas koruknál viszont már nem vizsgaképesek, az államvizsgán nem annyira a technikai készséget, mint inkább zenei kultúrájukat és pedagógiai rutinjukat kell vizsgálat tárgyává tenni. Kivételes esetekben azonban a vizsgálbizottság javaslata alapján a kultuszminisztérium a vizsga alól fel is menthet olyan zeneoktatókat, akik egy bizonyos magas korhatáron túl vannak és már legalább 15 éve foglalkoznak zeneoktatással. Ezek pedagógiai készségüket növendékek vizsgáztatásával tartoznak bizonyítani, az adóhatóságokkal pedig azt kötelesek igazoltatni, hogy legalább 15 év óta a zenetanítás foglalkozásuk.

5. Azok, akik az államvizsgát sikerrel tették le, magántanítási engedélyt nyernek. Ez az engedély sem tanári, sem tanítói cím viselésére nem jogosít.

6. Akik záros határidőn belül (1-4 év) a magántanítási engedélyt nem szerezték meg, mindenféle zene-tanítástól eltiltassanak.

7. Eltiltatnak a tanítástól azok is, akiknek bár van engedélyük, de más hangszeren tanítanak, mint amely-re engedélyük szól.

8. A Zeneművészeti Főiskolán legalább az I. akadémiai osztályból sikerrel levizsgázott növendékek két évre szóló ideiglenes magántanítási engedélyt kaphatnak azzal a kikötéssel, hogy amennyiben két éven belül a következő osztályból nem vizsgáznak le sikerrel, az engedély hatályát veszti.

9. Akik a Zeneművészeti Főiskola IV. akadémiai osztályának vizsgáján főtanszakból legalább "jó" eredménnyel és melléktanszakból legalább "elégséges"-en levizsgáztak, valamint azok, akik a II. vagy III. akadémiai osztály főtanszakából legalább "jeles" és a melléktanszakokból legalább "jó" osztályzatot nyertek, csakis különbözeti vizsgát tartoznak tenni.

10. Az állanvizsga a kontárkérdés megoldása után is életben marad.

11. A vizsgálóbizottság, tekintettel arra, hogy az Orsz. Zenepedagógiai Egyesület magába foglalja az összes okleveles zene-tanárokat, az egyesület kebeléből alakítandó oly módon, hogy a bizottságokban a lehetőség szerint a Zeneművészeti Főiskola tanárai legyenek túlsúlyban.

12. Az Orsz. Zenepedagógiai Egyesület kívánatosnak tartja, hogy a magántanítási engedéllyel bíró oktatók továbbképzésük, fegyelmzésük és ellenőrzésük céljából az Orsz. Zenepedagógiai Egyesület sorába való belépésre köteleztessenek. Az egyesület hajlandó alapszabályainak olyan értelmű megváltoztatására, hogy ezek az engedélyes oktatók a Zenepedagógiai Egyesület alosztályát alkotják. Az Egyesület ebben az esetben nyugdíj-betegségélyző és más jóléti intézményeket létesítene, esetleg a Társadalombiztosító nyugdíj- és betegségélyző intézményeibe kapcsolódnék be oly módon, hogy a tagok által fizetendő díjak egy részét magára vállalná. (83)

König Péter észrevételeit a jegyzőkönyvvel kapcsolatban így fogalmazta meg:

"Az Országos Zenepedagógiai Egyesület október 30-i ülésén elfogadásra ajánlott 12 pontot áttanulmányoztam, és helyesnek találtam.

A vidéki, városi zeneiskolák szempontjából és, hogy azoknak erkölcsi súlya emelkedjen, kívánatosnak tartom a következő szempontok figyelembevételét.

1. Azon vidéki városi zeneiskolai növendék, aki a IV. akadémiai osztály a főtanszakon jeles, s az összes melléktanszakon legalább jó eredménnyel elvégezte, különböző vizsga alapján kapja meg ezen működési engedélyt.

2. A vidéki zeneiskolák III. és IV. akadémiai osztályú rendes növendékei pedig tanulmányi idejük alatt fenti osztályzataik esetén, ideiglenesen egy-egy évre szóló működési engedélyt kapjanak tanulmányuk befejezéséig. (Ilyen legfeljebb egy vagy kettő akad.)" (84)

Visszakanyarodva az iskola eseményeihez, örömmel nyugtázható, hogy az intézet épületében levő egyik földszinti lakást felmondás útján végre sikerült felszabadítani, és így az iskola három helyiséggel bővült.

Németh Irén Felsmann Emilia vezetése mellett a II. akadémiai osztályból sikerrel vizsgázott.

Az év hangversenyei közül jelentős az 1929. november 30-án megrendezett Szegedi Szerzők Hangversenye, amelyen a közönség Ocskayné Hilbert Janka operaeőkesnő tolmácsolásában Fichtner- és König-dalokat hallott. (85)

6 növendékkoncertet rendeztek ebben az évben; hármat a Tisza-szállóban, hármat az intézet nagytermében.

"Szeged Szabad Királyi Város polgármestere 1930 nyarán pályázati hirdetményt adott ki, miszerint nyugdíjazás folytán megüresedett egy magánének szaktanári állás. Javasalmazás: az állami rendszerű IX. fizetési osztály 3. fokozatának megfelelő fizetés, lakbér, családi pótlék és évi 1.200 pengő városi pótlék. Ezen állást a zeneiskolai szabályzat 24. paragrafusa értelmében a törvény-

hatósági közgyűlés legközelebb megtartandó ülésén választás útján tölti be. A pályázati kérvényhez a Budapesti Zeneművészeti Főiskolán nyert énektanári vagy művészi oklevél csatolandó. Tartoznak ezen kívül a pályázók magyar állampolgárságukat erkölcsi és politikai megbízhatóságukat, alkalmazhatóságukat tisztiorsói végbizonyítvánnyal, továbbá egyéb tanulmányaikat /az ének vagy zongora szakon/, valamint eddigi működésüket bizonyítvánnyal igazolni. A kötelező heti óraszám 18. A Szervezeti Szabályzat szerint szükség esetén tartozik az énektanár óratöbbletet is vállalni, amely azonban heti 6 óránál több nem lehet. Az óratöbbletért külön díjazás jár. Kellő számú magánének növendék hiányában az énektanár tartozik alsóbb osztályu zongoranövendékeket is vállalni és a növendékeknél a zongorát, mint melléktananyagot tanítani. A megválasztott énektanár alkalmazása ideiglenes és végleges megerősítést egy év elteltével nyer." /86/

A pályázati felhívásra négy pályázó adta be anyagát; Cholnoky Margit, Felsmann Emilia, O.Hilbert Janka, S.Kertész Mária. /Szegedi Városi Zeneiskola iratai 1867-1947 VIII/198. Szegedi Levéltár/

Név	Oklevél	Akadémiai bizonyítás	Ösztönös
1. Cholnoky Marek	U. Kir. Lene akadémiai opera- 36. énekesnői jeles oklevél. r. k. Szabványi Muzsartium konzervatóriumból Léonid. bizonyítvány kitűnő osztályrattal. Középiskolai ének- tanítói oklevél.	Melleklet szerint II. akad. o. 7 kitűnő (zongora és ének is) 1 jeles. Az 1913-14. Akadémiai Évkönyv szerint: III. akadémiai bizonyítás: 7 kitűnő (ének is) 1 jeles (zongora).	León Szabvány a U. Kir. Op. ösztönös kiküldve.
2. Felsmann Emília	U. Kir. Zeneművészeti Főiskolai 26. énektanári jeles oklevél. r. k.	Melleklet szerint az akad. oszt. és tanárképzőn nyert osztályrattal: 8 kitűnő (f. közl. a zongora is) 2 jeles (ének is) 1 jó. (Úgy az akadémia Évkönyv osztályrattal nem közli)	Leged vár. ösztönös végre lett Buda pesten.
3. O. Hilbert Janka	U. Kir. Lene - akadémiai 41. opera-énekesnői jeles oklevél. r. k.	Az 1909-10. akadémiai Évkönyv szerint: III. akad. o. bizonyítás 5 kitűnő (ének is) 2 jeles. Zongoraból fejmentve	Az operai te- felhamot, m. U. Kir. Op. ösztönös végzet.
4. S. Kertész Marta	U. Kir. Lene - akadémiai 44. hangverseny- énekesnői jeles oklevél. r. k. Középiskolai énektanítói oklevél.	Felvételei versoa a - lappán ment a hangverseny énekesnői tanfolyamra.	

Leged városi Zenekolai bizonyítvány	Megjegyzés	Katolizáció bizonyítvány
1910-11 Zongora főtanár. I. kiművelés o. 1. m. ének főt. II. o. 1. alaktan 1. k. ének 1.	Kerrédtellett tagja volt a Regedi Vár. Zenekarának. - L'endeg. szerepelt a Bpesti Vár. Zenekarban. Énekesi a Bpesti Rádióban. Zenekari hang- versenyeken stl. Tagja a Record - Belv. Egyén. Énekkarának. Hiagán növendéke Elővagyó Kiscsinnay Szabvány hang. énekesnői oklevélét nyert, a három akadémiai oszt. ból előkintet.	Tiszt. orv. b. Érkölcsi " Elletőségi " Anyakönyvi kiszáml.
1924-25. Zong. főtanár. III. akad. o. 1. m. ének főt. III. akad. o. 1. alakt. (1923-24) 1. k. ének 1.	1925 jan 17-től 1930 jun. végéig he- lyettesített a var. zenekolában Kémethi Zs. zenekar volt a I. akad. o. ból jeles mag. versgát tett Bpestben. Zenekari és egyébb hangversenyeken énekelt. Tagja a Leged. Belv. Egyén. Ének- karának.	Tiszt. orv. b. Érkölcsi " Elletőségi " Anyakönyvi kiszáml.
	1913-1919-ig a Regedi Városi Lin- kar versódtetett tagja. 1919-ben a Debreceni Vár. Linkar tagja. Vandig. szerepelt a Bpesti Városi Lin- karban, a Király. Linkar és Budai Vár. Linkarban. Zenekari hangver- syezen a Bpesti Felt. Társasággal énekel stl. Tagja a Record. Belv. Egyén. Énekkarának.	Tiszt. orv. b. Érkölcsi " Elletőségi " Keresetleivel
1904-05. Zongora főt. - al I. kiművel. o. 1. m. ének mellekt. V. o. 1. Buda. II. o. 1. k. ének 1.	A Bpesti Brassébetvárosi főplébánia templ. Énekkarának tagja. Lek. H. Zeneműs. Főisk. tanár ajánló. levele szerint néhány mag. növend. ket az Akadémia is felvette. Krisztian Lilly volt növendéke jeles- leg a Bpesti Vár. Linkar tagja. 2 műsort csatol, mely szerint sámos m. növendékeivel hang- verseny rendezett.	Tiszt. orv. b. Érkölcsi " Elletőségi " Keresetleivel

A kigyűlés 1930. augusztus 30-án tartott ülésének jegyzőkönyvében a többi között a következőket olvashatjuk:

" A zeneiskolai bizottság javaslatára az Elnök Úr névezé-
rinti titkos szavazást rendelt el. A szavazás lefolyása
után megállapítást nyert, hogy leadtak összesen 25 sza-
vazatot, valamennyi érvényes. Ebből kapott O.H. Janka 10,
Kertész Mária 9, Cholnoky Margit 4, Felemann Emilia 2 sza-
vazatot. A kigyűlés Ocskayné Hilbert Janka M.Kir. Zeneaka-
démiai operaénekesnőt a városi zeneiskola énektanárnői ül-
lésére, élethossziglan megválasztotta." /37/

/Ocskayné Hilbert Janka operaénekesnő eredeti beadványának
fényképe. [Szegedi Városi Zeneiskola iratai 1867-1947
VIII/198. Szegedi Levéltár] /

Alulírott a szegedi városi Zeneiskola megüresedett énektanszak tanári állását tisztelettel megpályázom.--

A pályázati feltételekhez híven becsatolom az elfírt okmányokat és pedig 1./ Énekművészi oklevél, 2./ Illetékességi bizonyítvány, 3./ Orvosi bizonyítvány és 4./ Erkölcsei bizonyítványt.--

Ezek között külön kiemelem a Zeneművészeti Főiskolán nyert jeles classifikációju művészi okleveletem.-- Bár a művészi oklevél kifejezetten az éneklés tudományában elért eredményre vonatkozik, mégis szabadon felhívni a figyelmet arra, hogy e művészi oklevél természet-szerűen magában foglalja mindazon tantárgyak eredményeit is, amelyek a Főiskola hat éves ének tanszakán kötelező tantárgyak, nevezetesen: zongora, zeneelmélet, általános zenetörténet és magyar zenetörténet, orosz nyelv, színpadi gyakorlat stb.--

Zeneakadémiai tanulmányaimat mint az Operaház ösztöndíjasa 1913.évben végeztem be és azonnal a Szegedi Városi Színházhoz szerződtem, ahol 1919 év őszéig működtem mint opera énekesnő.--

Ezen idő alatti működésemről - talán a szerénységtelenség vádjánálkül állíthatom, - minden szegedi embernek tudnia kell, miért is felmentve érzem magam arról részletesebben megemlékezni.-- Annyit mégis szabadon megemlítenem, hogy a legnehezebb, legszomorubb időkben hárult reánk színpadon szereplőkre és így reám is az a feladat, hogy embertársainkkal feledtessük a nagy háboru okozta sorscsapásokat és tettük ezt lankadatlan szorgalommal a leglelkikiemertesebb és legbecsületesebb munkával.--

1919.év őszén mint opera énekesnő Debrecenbe szerződtem, ahol - az akkor még román megszállás alatt nyögő testvér-városban - minden tehetségünket annak a célnak szolgálatába állítottuk, hogy a zene nemzetközi ható erejével a megszálló csapatok és Debrecen város lakói közötti viszonyt elviselhetőbbé tegyük.--

ti hirdetmény arra is felhívja az egyes pályázókat, hogy esetleges előbbi alkalmaztatásukról vagy egyéb - az énekes szakmában végzett - tanulmányaikról is számoljanak be.-

En, tisztelettel alulirott más alkalmaztatásra hivatkozni nem tudok, mint arra a 10 évi operaénekesnői és hangverseny-énekesnői szereplésemre, amelyet a magyar zenekultúra szolgálatában töltöttem el és egyéb énektanulmányt nem folytattam, mint jártam 10 évig az opera-éneklés és az élet iskoláját és gyűjtöttem olyan énekbeli és színpad-játékbeli tapasztalatot, amelyet - szerény véleményem szerint - semmiféle iskolai tanulmány nem pótolhat, sőt meg sem közelíthet.-

1920-ban az Uramat Budapestre szerződették, én azonban - bár a budapesti Városi Színház ajánlatot tett, - állandó szerződést nem vállaltam csak vendég szerepléseket.- Így vendégszerepeltem a Városi Színházban, a Király Színházban, a Budai Vár színházban és az ország legelső zenekarának: a Filharmóniai Társaságnak budapesti hangversenyein Abrányi Emil, Márkus Dezső, Szikla Adolf stb. országos hírnökök vezénylete alatt.-

1921-ben egy megrendítő villamos szerencsétlenség következtében 10 éves László fiunk mindkét lábát tőből amputálni kellett.- Ettől kezdve színpadi működésemet beszünttettem és csak hangversenyeken működtem, valamint énektanulmányaimat folytattam és fejtettem ki.-

Végezetül álljon itt azon tény, hogy a szomorú gazdasági helyzet és családi körülményeim folytán 1926-tól József szab.kir.város szolgálatában állok, mint napi díjas.-

Mindezek alapján mely tisztelettel kérem méltóságodat, hogy pályázati kérvényemet szívesen fogadni kegyeskedjék.-

Alázatos szolgálja:

Szeged, 1930 augusztus 12-én

Dr. Oskár Horváth
tanár

Zenei eseményként regisztrálja az évkönyv Dobnányi Ernő Fogadalon Templomi Műs-jének bemutatóját 1930. október 25-én. "A mű pályázatra készült, ahol első díjat nyert. A nagyszabású kompozíció előadói gárdájában a Szegedi Dalárda és a Budapesti Palestrina Kórus 200 fővel lépett fel." /88/ A Filharmóniai Zenekar 50 taggal képviseltette magát. Az énekkvartett tagjai; Cholnoky Margit, Felsmann Emilia, Kertész Lajos és Arany János voltak. Az orgonaszólamot Antos Kálmán játszotta, a művet a szerző vezényletével adták elő. Ez alkalommal hangzott el König; Ecce sacerdos magnus című kompozíciója is. A zenei ünnepségek sorára az ország is felfigyelt.

A szokásos zenedai hangversenyeken kívül még kiemeltem az év programjából az 1931. február 19-én tartott Ocskayné és Ocskay "Ária- és dalest"-jét a Tiszában, amely európai színvonalú hangversenyterem programját kínálta. Mint bemutatózó énektanárnak is sikere volt növendékeivel. Németh Irén a III. akadémiai és Kézdy Elza az I. akadémiai osztályból vizagázott jeles eredménnyel.

Az ének-zenatanítás mindig visszafordító gondja, hogy a tanulók képzési ideje alatt, legtovább az annak rovására különféle zenei egyesületekben akarnak tevékenykedni. A szegedi polgármester "Végelátározat" formájában elrendelte, hogy "a zeneiskolai növendékek dalárdában részt nem

vehetnek, s felhatalmazom a zeneiskola igazgatóját, hogy kivételes esetekben a zeneiskolai növendékeinek a Filharmóniai Társaságban való részvételét esetenként engedélyezze. Az igazgató javaslata alapján hozzájárulok ahhoz, hogy a zenekari növendékek egyéb hangversenyeken csak az igazgató engedélyével vehetnek részt." /89/

Az 1931/32-es tanév elején az országos szakfelügyelőnek, dr. Mezősényi Robertnek írta König Péter bezzámoló levelében; "A múlt évihez képest a magánének szakon emelkedés mutatkozik, ami részben az új énektanár művészi múltjának és népszerűségének tudható be." /90/

Ettől az évtől kezdve a szegedi magánénekoktatás történetében új elemként jelenik meg a kosztümben, színpadi játékkal előadott kisopera előadás. Első ilyen próbálkozásuk minden várakozást felülmúlt - írta az 1932. május 7-i Nélmagyarország sajtókritikusa; "Ocekané érdeme, hogy a tavaly még darabos érdes hangú növendékeket színpadképessé formálta." /91/ Az előadott darab címe: Offenbach: Fortunió dala c. vígoperája. A betanításban és az előadásokon a Szegedi Színház Zenekara működött közre, ami a zenei intézmények harmonikus összeköttetését bizonyította. Beck Miklós színházi karnagy vezényelte az előadást.

A polgármesternek küldött jelentésből tudjuk, hogy 255 beiratkozott növendékből 24-en magánének tanszakot látogattak. E tanévben hét nyilvános hangversenyt tartott a zeneiskola. A hangversenyeken külön súlyt helyeztünk a magyar szerzők műveinek előadására, így külön Liszt-hangversenyt rendeztünk a 120 éves születési évforduló emlékére, 50 éves jubileumi hangversenyünkön pedig 9 szegedi szerző műve szerepelt.... Meg kell állapítanunk, hogy a Szeged Városi Zeneiskola az összes vidéki zeneiskolák közt a legalacsonyabb tandíjat szedi, a tandíjmentességet, kedvezményt is leg többet oszt ki." /92/

A szakfelügyelőhöz 1932. június 27-én küldött jelentés is foglalkozott a magánénekeszakai növendékek első színpadi próbálkozásával, amelyet a közönség szívesen fogadott.

Witzenetz Jolán I. akadémiai és Kézdy Elza II. akadémiai osztályból vizgázott.

Az 1932/33-as tanév nyitányaként Cholnoky Margit előadásában König-dalok hangzottak el a rádióban. 1933. tavaszán - március 26-án - fiatalon elhunyt Felemann Emilia, Ladányi Marietta kitűnő tanítványa, az akadémia elvégzése után őt mint óraadó énektanár helyettesítette.

Lényeges hírek a július 30-án kelt évvégi jelentésből: 255 rendez növendék iratkozott be a tanévben, ebből

27-en a magánének tanszakra. 58 magyar szerző 196 művel szerepelt a III. évtől a növendékek vizsgaanyagában. A zeneelméleti főiskolán 5 növendék tett magánvizsgát az akadémiái osztályokból; egy kitűnő, egy jeles és három jó eredménnyel. Hat nyilvános hangversenyt rendeztek, az első Haydn születésének 200. és Grieg halálának 25. évfordulója emlékére szenteltek. A harmadik hangversenyen kizárólag magyar szerzők művei szerepeltek.

Az 1933/34-es tanévben a beiratkozott növendékek létszáma 246. A magánénekre 27-en jelentkeztek. Tehát öröndetes arányban nőtt a tanszék növendék létszáma.

Ez évtől a Városi Zeneiskola felettes szervében, a Zenebizottságban változás állott be. A zenebizottság elnöke: dr. Pálffy József helyettes polgármester, kultúratanácsnok, helyettese: dr. Pálffy György tb. tanácsnok lett. A nem állami zeneiskolák országos szakfelügyelőjét, Szenté Pált, majd dr. Moszlényi Róbertet Kazacany Tibor zeneszerző, zongoraművész váltotta fel.

A zenei élet jelentős eseménye volt, hogy április 21-én a Városi Színházban tartott díszhangverseny keretében vett búcsút Szeged város társadalmá Fígedy-Fichtner Sándor zeneszerzőtől, a Budapestre távozó kiváló művész-

karnagytól.

A kulturális élet érzékeny vesztesége volt május 11-én dr. Somogyi Szilveszter polgármester váratlan halála, aki az első világháború alatti és az azt követő időkben jelentékeny segítőtje és élvezője volt a zenei életnek.

Három iskolai hangversenyt tartottak a Tiszta-szállóban és kettőt az intézet nagytermében. A második hangversenyen kizárólag magyar művek szereztek.

A megánének tanezak alsóbb osztályú növendékei - tanárnőjük irányításával - az Ipartestület Dísztermében, míg az akadémiái osztályok az Alsóvárosi Kulturház színpadán rendeztek jótékony célú műsoros előadásokat. Mindkét alkalommal daljátékokat, operarészleteket, s egy egyfelvonásos vígoperát adtak elő. Ezen kívül az intézet nagytermében is tartottak egy hangversenyt, amelyen országos szerzők műveiből énekeltek. A március 3-i "Jelmagyar tarka est"-en az Ipartestület márványtermének színpadán Farkas János; Bábjáték c. dalműve hangzott el, több más duett, tercett és hangulatos szóló ezén mellett.

A június 15-én rendezett műsoros estélyen az Alsóvárosi Kulturházban Suppé, Flanquette, Pempadour, Rip van Winkle, egy zenés bábjáték, Offenbach, Puccini együttesek, valamint a Ferunió dala c. már korábban elő-

adott Offenbach egyfelvonásos vígopera szerepelt. Szereplői: Papp József, Renyé Anna, Kalmár Magda, Witzenetz Jolán, Török Rózsa, Kiss Mária, Georja Kató, Horváth Klári és Solymosy Margit voltak. Többségük az akadémián is vizegőzött, így: Witzenetz Jolán a III., Kalmár Magda, Kiss Mária, Renyé Anna és dr. Schiffort György az I. akadémiái osztályból. Solymosy Margit betegsége miatt ez évben halaszást kért. A jótékony célú esték bevételét az akadémián vizegőzők kapták támogatásként. Nagyszerő stúdium volt a szerepgyakorlatok mellett az, hogy a jól zongorázó énekesek növendékek egymást kísérték nemcsak a házi hangversenyeken, hanem nyilvános szereplések, előadások alkalmával. A korabeli plakátokon feltűnik, hogy Renyé Anna a későbbi magánénektanár koreográfusként is szerepelt a műsoros esték színpadra vitelével. A zenaiskolai tanárok kezdeményezésére alakult meg a Kamarazenekör, melynek célja: tagokat toborozni a kamarazene minél szélesebb körben való művelésére. A kör 4 sikerült hangversenyt rendezett az intézet nagytermében, ahol az énekesek is jelentős szerepet kaptak.

Az 1934/35-ös tanév már 31 énekesek növendékkel indult és csak ketten maradtak ki.

Király-König Péter igazgató megromlott egészségi állapotára való hivatkozással szabadságot kért szeptember hó 1-től, majd május 4-én - saját kérésére - Szeged város közgyűlése nyugdíjazta.

A szegedi zenei élet felvirágoztatásával valóban elévülhetetlen érdemeket szerzett és beírta nevét a Tisza-parti főváros kulturtörténetében. Király-König Péter zeneelméleti tanuszakát Antos Kálmán orgonaművész, zeneszerző, a székesegyház zeneigazgatója vette át. A Szegedi Városi Zeneiskola megalapozottságát és kitűnő zenei szellemét bizonyítja, hogy a személyi változások sem okoztak zökkenőt az intézmény belső életében. A zeneiskola igazgatói állására dr. Belle Ferenc, Bánhidi Barti Ödön, Antos Kálmán, Budaházi Fehér Miklós és Koller Alfréd nyújtotta be pályázatát.

Dr. Belle Ferenc igazgatása 1935-1944-ig

Nem könnyű feladat várt dr. Belle Ferencre, a megválasztott zeneiskolai igazgatóra, aki Király-König Péter örökét átvéve, az egyre fokozódó zenei igények kielégítését tűzte ki céljául. Kollár Pál írja a Zenei Értesítőben: "Mi, akik munkatársai voltunk, meg vagyunk győződve arról, hogy ezen rezsimváltozással zeneisko-

lánknál fellendülés következik be. Biztosítja ezt új igazgatónk széles körű műveltsége, biztos ítélőképessége, tapintatos megnyerő modora és főleg célratörő, ernaedhetetlen munkás egyénisége." /93/

A tanév változásai közül emlitem dr. Gaál Endre nyugalmazott kulturtanácanok halálát. Ez évtől a zenebizottság új elnöke Renkey Lipot kulturtanácanok, helyettese dr. Pálffy György tb. tanácanok lett.

Az intézet három iskolai hangversenyt rendezett a Tisza-szálló nagytermében, ezek közül a harmadikon Király-König Péter és magyar szerzők műveit adták elő. Elhangzott még egy kamarazenei hangverseny az Ipartestület műrványtermében és egy hangverseny az intézet nagytermében. Az ének-tanszak is tartott külön 2 nyilvános és 5 zártkörű gyakorló koncertet a zeneiskola nagytermében és egy "Tarka Est"-et az Alsóvárosi Kulturházban igen nagy érdeklődés mellett. Az akadémián vizsgáztak ez évben: Kiss Mária, Ronyé Anna, Solymosy Margit, Domonkos Kálmán és Pusztai Pál. Az ez évi kínálatból kiemelem a kamarazene-tanszak növendékeinek február 5-én, délután 5 órakor az Ipartestület dísztermében megtartott hangversenyét. A kamarazene tanárai Fellegvári Fiedler Walter és Ocsay Kornélné voltak. A műsorban Händel és Gluck ériák hangzottak el.

Az 1935/36-os értékelőben Delle Ferenc három feladatot jelölt meg: azokszerű képzésben részesíteni a zenei pályára hivatottakat, gondoskodni jó működvelő muzsikusok zenei neveléséről, akik kamarazenészként és zenekari játékosként a zenei életnek hasznos tagjai lehetnek és végül minél több zeneeszerető közönséget nevelni. Igen figyelemre méltó, hogy a dolgozat az intenzív tanítási szellem kialakítására és a versenyekre is súlyt helyez. Rámutat a magánének és a karénektanítás jelentőségére és az élottel való kapcsolatra. Magnótt a férfi énektanulók száma, ez örvendetes jelenség, mert a dalkultura sorsa, a kórusok nivója, a képzett énekesek számán dől el. Az egyházak zenéje az oratóriumszerű előadások és a dalárdák előadásai intonáció, színesség és képzett hanganyag tekintetében szintén mind magasabb igényeket kell, hogy kielégítsenek és ehhez szükséges a helyes énektanulás és kórusgyakorlat. /94/

Uj tanszék indul: a zeneóvoda. Célját Sinkó Mária kitűnő írásából ismerhetjük meg ugyancsak az évi értékelőből. A zeneóvoda a gyermek érdeklődését felkelti a zene iránt, azonkívül kiaknázza a benne rejlő zenei tehetséget. A zeneóvodában heti két órát tölt együtt a tanár a gyermekkel. Így alkalma van megfigyelni, a teljesen kiismerni képességeiket. Ez a heti óra nem munkával, hanem játékkal telik el. Így világos, hogy a zene-

óvoda mellett, hogy játékos módszerével csak szórakoztatja, de nem fárasztja a gyermeket, fontos hivatást tölt be a gyermek zenei tehetségének korai felismerésében, és rendszeres zenetanulásra készít elő. /95/

A 7 intézeti hangversenyen kívül az énektanácsok rendezett egy opera és egy operett-estet a Vároai Színházban és hat gyakorló hangversenyt az intézet nagytermében. 1936. január 24-én a Délmagyarország c. lap dícsérő hangon számolt be a "Hangász Csoporth" francia hangversenyéről, majd az 1936. május 4-i szám az opera és operett-est igényes műsoráról. Ezt a műsort érdemes kiemelni az év programjából: 1. Erkel: Bánk bán - Imre, éneklők az összes növendékek. 2. Leoncavallo: Bajazzók c. operából prolog, éneklő Domonkos Kálmán. 3. Jacobi: Leányvásár c. operettjéből részlet, éneklők: Szobonya Anna és Pusztai Pál. 4. Kacsóh: János vitéz II. felvonás: Szotyori Borbála, Kottay Ferenc, Pusztai Pál, Horváth Imre, Csorja Kató, Brunner Anna és Domonkos Kálmán. 5. Verdi: Trubadur részlet Kiss Mária és Wottreg Magda. 6. Csajkovszkij: Anyegin részlet, Pusztai Pál, Kottay Ferenc. 7. Nicolai: Windsor-i vignék részlet: Kiss Mária, Wottreg Magda. 8. Planquette: Rip van Winkle részlet, Brunner Anna, Csorja Kató, Wottreg Magda. (96)

Az akadémián vizegőztak: Háász Jenő I. évfolyam; Kalmár Magda II. évfolyam. Renyé Annát és Solymossy Margitot pedig felvették a rendes énektanzenakos növendékek sorában. Az Országos Színész Egyesület vizegősin Csorja Kötő, Domonkos Kálmán és Horváth Klára sikeresen megfellelték. Horváth Klára a Debreceni Csokonai Színházhoz, Szotyori Dorbála pedig énekesnőnek szerződött Tolnay ezinigazgató társulatához. A május 4-i előadás bevételeiből vizega-és tanzenegélyt kaptak: Wottrög Magda, Horváth Imre és Pusztai Pál. A május 8-i értekezleten az igazgató az intézet nevében közönetét fejezte ki dr. Ocskay Kornélnének és az énektanzenak növendékeink a nagysekerő előadásaiért.

Az 1936/37-es tanév értesítőjében az elméleti oktatás igazi jelentőségéről, a hangezeres tanulmányokkal való beleső kapcsolatáról olvashatunk Antos Kálmán tollából, elsősorban a zenetanulók szüleinek és a zene iránt érdeklődőknek szóló megészivlelendő tanulmányt.

A zeneművészettel ösezeferrt nagy szegedi költő, Juhász Gyula halála kapcsán meleg szavakkal emlékezik meg az évkönyv a költőről. "Zengő nyelvezete és költői hangulatai zenét sugároztak, több gyönyörű verset írt Király-König Péter, sógora számára, aki nagy művének a Tisza-kantátának kompozícióját is Juhász Gyula a Tiszáról szóló énekének közönheti." /D7/

E tanévre esett még dr. Kun Izidor elhunytja is, aki az első világháború utáni szegedi zeneélet lelkes mozgatója és hangversenyéletének megszervezője volt. A Hungaria Hangversenyrendező Vállalat ennek a kiváló orvosnak köszönhette, hogy Szeged a világjáró művészek egész sorát hallhatta.

Ez évben ismét a magánénekesek "Hangász Csoportja"-nak fellépése volt az említésre méltó teljesítmény. 1937. május 31-én tartották meg az előző évekhez hasonló szellemben estjüket. A bevétel a szegény sorú gyerekek vizsgáztatását szolgáltatta.

Kazacsay Tibor orszógos szakfelügyelőnek küldött jelentésben olvasható, hogy "Szeged, Szab. Kir. Város közgyűlésén 1937-ben oly értelmű indítvány hangzott el, hogy a Városi Zeneiskolát Liszt Ferenc nevére nevezzék el. Ezen indítvány határozottá emelkedett és belügyminiszeriumi jóváhagyást nyert." /33/ Már 1936-ban felmerült a névfelvétel, amikor a Liszt-ünnepségeket rendezték./

"Szeged Sz. Kir. Város Liszt Ferenc Zeneiskola"-jának az 1937/38-as tanévről szóló évkönyvében Belle Ferenc írt a zenetanulási konkrét változó programjáról. A rádió elterjedése előtt egyetlen útja volt a zenével való megismerkedésünknek a zenetanulás, de sokszor dilettantizmusba torkolt. A rádió elterjedése feleslegessé tette a csaknak passzív zenetanulást, követeli az olyan ered-

ményesebb kiképzést, amely aktív működésre nyújt biztos alapot. /99/

Ez évben Csorja Katalin vizegészott az akadémia I. évfolyamának anyagából.

A kiigylölési határozat" csak 1937. október 30-án véglegesítette dr. Ocskayné Hilbert Jankát, akit 1930. szeptember 1-től választott meg a zeneiskola örökös énektanárnőjének. /100/

Az intézeti tanárok magántanítási működésükkel kapcsolatos kérelemmel fordultak a polgármesterhez, melyre a következő választ kapták: "A zeneiskolai tanárok magántanítására vonatkozólag akként rendelkezem, hogy a zeneiskolába beiratkozott növendékeknek tanáraiknál magánúton való tanítására merülne fel azökög, a zeneiskola igazgatója előzetes engedélyének kikérése mellett az ily tanulók magántanítása vállalható.

Ugyancsak engedélyt adok orra, hogy az igazgató egyes esetekben a magánúton zenét tanulni öhajók tanítására az egyes tanároknak kivételesen engedélyt adjon". /101/

A zenei óvodát előzőleg bemutatott cikk mellé kívánkozik az a zenei előkészítőt propagáló előbbi irás is, amelyet T. Ronyé Anna végzett magánének tanár irt.

"Hála a modern pedagógia fejlődésének, amely nemcsak a gyermek értelmi nevelését, hanem lelki adottságain

keresztül művészi fejlődését, érzelmeinek kibontakoztatását teszi lehetővé, a gyermek zenei képzettségével való foglalkozás nem új keletű ugyan, de ez tulajdonképpen a templomban való énekeztetés volt. Az új mozgalom Németországból indult ki. Svédországban például úgynavozott Musikheim-ek bontlakásra is be vannak rendezve. Hazánkban is megkezdtek a mozgalom átültetését 1933-ban, amikor a Magyar Énektanítók Szövetségének meghívására a németek legnagyobb zenepedagógusa Fritz Jöde professzor ismertető előadásorozatot tartott. Budapesten már több hasonló iskolát létesítettek, ezt mintacsere már a dobrutcei előkészítő iskola is.

Módszereink alapján, továbbá dr. Molnár László és Molnár Antal zeneművészeti főiskolai tanár urak támogatásával gondoltam a zeneóvoda kialakítását és Szegeden való bevezetését, amely magában foglalja a zene, ének és ezen keresztül a ritmikus mozgás, továbbá a szavalás és próza, együttes, kórus- és zenekar, illetve kamarazene kultiválását." /102/

Felmerült az új zenekedvelő közönség felkutatásának és nevelésének igénye. A tanárok számára is egyre több pedagógiai előadás, szakelőadás, mintatanítás, szeminárium-szerű foglalkozás szervezéséről olvashatunk. A magánénektanárok számára hangzott el Budapesten a Fodor-iskola, Zenapedagógiai Szemináriumban 1933. február 1-én a már fent említett dr. Molnár László énekmester, a szakma történetében szinte egyedülálló előadása Énektanítás hajdan és most címmel.

Az előadás témakörei a következők voltak; 1. Az olaszok klasszikus öröksége, 2. Énektanítás a középkorban, 3. A 17. századi nagy olasz iskola, 4. Olasz hangnónia Európában, 5. Tudományos alapok keresése, 6. A regiszterkérdés áttekintése, 7. A sprechgesang, 8. A primerhang, 9. Összefoglalás /103/

1938. október 12-én elhunyt Szántóné Ladányi Mária, az intézet ny. magánénektanára. Három évtizedet meghaladó munkássága után 1929 év őzén vonult nyugalomba, azonban egyéniségére jellemző meleg érdeklődését a közügyek és különösen a zeneiskola iránt egészen haláláig megtartotta. Vele a régi szegedi zeneéletnek egy agilis, a szereplés előtérben álló és közbecsülésnek örvendő tagja dőlt ki az élők sorából. Ő volt a szegedi magánénektanítás első jelentős mestere. /104/

A tanszék hírei; 1938. november 25-én a Városi Színházban Poldini; A Vadrózsa c. daljátékát adták elő az énektanszék növendékei. Egy nyilvános és 6 házi hangversenyt rendeztek az intézet nagytermében. Június 13-án önálló estet adtak a Városi Színházban. Az előadás tiszta jávedelmét a szegény sorú növendékek vizsgadíjára fordították. Csorja Kató ez év elején a II. aka-

déniai osztályból jelesen vizegázott.

Figyelemre méltó a nyilvános gyakorló hangverseny megjelenése a tematikóban. Ugyanis a fellépés biztonságára meg kell adzódni az előadóművésznek. Ennek a gyakorlatnak legjobb kimunkálását mutatja fel az utóbbi alig 10 esztendő. A kamarazenélés, a közös órák, a koncertműhely-szituációk játékok, egyidejű zongorán kísérelés, a gyakorló hangversenyek mind-mind a pódium-biztonság beérését segíti elő.

Az 1939/40-es év szomorú eseménye Király-König Péter halála. Szegedre kerülése és 33 évi munkája korcsalkotó volt Szegeden és országos elismerést keltett. Tudása, nagy elméleti felkészültsége jelentette az európai szemlélet itteni meghonosodását. 1904-ben került kezdetleges, zenei dilettantizmusban élő magyar város zeneiskolájához. Ő volt a zeneszerzés és az esztétikai téren megnyilvánuló feladóltségek legértékesebb ellenfele, és ő lett a rendszeres tananyag bevezetője. Az énekkulturát a klasszicizmus felé terelte és országos sikerre vezette a Szegedi Dalárdát.

Az október 25-ről szóló jegyzőkönyv tudósait dr. Pelle Ferenc távollétéről, aki katonai szolgálatot teljesített és ezért Fellegvári Walter helyettesítette.

A város egyik legkeresettebb magánénektanára az időben dr. Annauné Antos Ilona okleveles énektanárnő volt. Magánnövendékei - szám szerint 26-an a tanévben - kérvényt intéztek a Zeneiskolai Bizottság elnökéhez, amelyben "arra való tekintettel, hogy a zeneiskolában zongora melléktanásokat és elméleti tárgyakat volna alkalmuk tanulni, tanárnőjüknek az iskolánál való alkalmazását, ezáltal maguknak a növendékek közé való felvételét" /105/ kérték. A polgármeester válasza a következő volt:

"1. Fejlesztés miatt dr. Annauné Antos Ilona 26 növendékének anyagi érdekeire tekintettel óradíjasként való alkalmazását megengedem azzal, hogy ezen alkalmazása a folyó tanévre szól. 2. Ellenben a tanárok zeneiskolán kívüli magántanítását azonnali hatállyal eltiltom, mert ezzel az iskolának konkurenciát csinálnak." /106/

Dr. Annauné színvonalas munkáját az 1940. április 9-én a Tisza-szállóban rendezett "Fiatal Zeneészek" hangversenye is bizonyítja. A Délmagyarország sajtókritikusa kiemelte Deutach József énekteljesítményét, aki Annauné Antos Ilona növendékeként "az előadott Hubay Áriában és egy Tosti-dalban szépen szárnyaló tenorhang-

ját érvényesítette." /107/

Feltűnő a II. világháború előtti létszámcsökkenés. Az iskola egyre színvonalasabb pedagógiai munkáját talán nem minden társadalmi réteg méltányolta egyformán. Így ismét megnőtt a magántanárok növendéktelebora.

Ezértől már az akadémia rendes növendékei lettek; Richweiss Ibolya, Döröcz Mária és Csorja Kató. Az 1940. május 12-én a Budapesti Zeneakadémián lévő országos énekverseny döntőjében Wottreg Magda - Ocskayné tanítványa - első díjat nyert.

Közel két évi állandó kiesérletezés, szorgalmazás és fáradozás után Müller Antal műépítész 60.000 pengő engedélyezett költségvetési keretben hozzáfoghatott a Tukats-féle alapítványi háznak, a városi zeneiskola céljaira történő átalakításához. Ugyanis a Zeneiskola állapota mind sürgetőbbén követelte kedvezőtlen elhelyezésének megváltoztatását. Így vetette fel dr. Simkó Elemér városi tiszti főügyész azt a tervet, hogy "a Tukats-ház időzerű renoválásával az épületet zeneiskolának építsék át. 1938-ban 6 tervpályázat készült az átépítésre, ezeket azonban anyagi nehézségek miatt nem lehetett megvalósítani. Emiatt Kövér Tibor városi mű-

szegi tanácsos új átalakítási tervei kerültek kivitelre. A zeneiskola ennek alapján 14 tanteremmel, egy nagy próbateremmel és 250-280 ülőhellyel bíró 300 személyt befogadó hangversenyteremmel rendelkezik." /108/

1940/41-es tanévben életre hívott kamarazenei 6 hangversenyből álló sorozata a Szegedi Népművelési Bizottság patronálásával komoly közönségeikert aratott. Nevelőhatása egyenlő értékű az annak idején tisztviselőkkel toborozott Székesfővárosi Zenekarával, amely a zene iránti érdeklődést széles körben népszerűsítette Budapesten. Az 5. hangversenyen Ocskayné volt növendéke, Solymossy Margit énekelt, Szegedi Ernő zongorázott. A 6. hangversenyt König halálának első évfordulója tiszteletére tartották Sinkó Mária, Belle Ferenc, Erdélyi János, Fellegvári Walter, K. Kain Kató, Kertész Lajos, Vasszényi Gizella, Perényi Pál, Ritter Ferenc és Ronyó Anna közreműködésével.

A tanári kar munkásságából jelentőségénél fogva külön említésre tarthat az Ocskayné Hilbert Janka énektanár által szervezett "Hangszó Csoport", amely 4 házi és nyilvános hangversenyt rendezett. Ezekben az esteken az énektanászok volt növendékei is felléptek.

A baráti kör ezakkollektívája nemcsak a benne szereplőknek jelentett gazdagodást, hanem muzeifikálásával az énekes kamarazenére hívta fel a zene szerető közönség figyelmét. A március 25-i hangversenyen a volt növendékek közül felléptek; Kalmár Magda okl. énektanárnő, O. Horváthy Klári énekes nőt, Solymassy Margit, a M. Kir. Operaház tagja, Szűcs-Borus Etelka okl. operanékesnő, Domonkos Kálmán a színészkamara tagja, Haász Jend és Lapu Lajos. A Zeneművészeti Főiskola júniusi magánvizegán Richwele Ibolya a II. évfolyamból és Milotta Kriisztina az I. évfolyamból vizegázott. Kiss Mária 1940 júniusában énektanárnői oklevelet nyert, Wottreg Magda pedig a Kolozsvári Színház operatársulatához szerződött.

Az 1940/41-es tanév beiratkozott növendéklétszáma 269. Magánénektanazakra 33-en jelentkeztek, de 21-en kinaradtak. Ennek oka dr. Annauné Antos Ilona távozása volt. Férjét a Kolozsvári Egyetem rendez tanárának nevezték ki, ezért december végén Antos Ilona is megvált állásától és Kolozsvárra költözött. Az énektanárnő másfél évig mint óradíjas, igen kiváló eredménnyel működött az intézetnél.

Jelentős magániskolát tudhatott magának Kertészné Kain Kató zongoratanárnő és Kertész Lajos karvezető, egyetemi éneklektor. A Szegedi Új Nemzedék 1941. július 1-i száma elismerő kritikát közöl növendékeikről, akik a Ka-

tolikus Ház díszteremben rendezték meg év végi zárókoncertjüket. Az újság kiemelte Szűcs Sándort, Sántha Lajost és Bittó Jánost, akik magyar szerzők műveit, Schubert-dalokat és Wagner áriát énekeltek. /109/ Kartéz Lajos rendezőes énekes szólistája volt a szegedi zenei életnek. Ott találjuk a jelentősebb oratórium előadások szólistájaként mint tenoristát. Az operához próbaéneklésén ugyan sikerrel megfelelt, de a felajánlott ösztöndíjat nem fogadhatta el megélhetési gondjai miatt. Továbbra is lelkes szegedi karvezető és énekes maradt. Az 1942. február 15-én Szegedi Új Nemzedék beszámol Kartéz nagy sikerű budapesti beugrásáról. Figedy szeptember végén c. kantatójának és Liszt: XIII. Zsoltár c. művének tenorszólistáját muzikálisan, szép hangú előadását a fővárosi közönség is nagy ovációval fogadta.

Már a II. világháború vérzivataros légkörében olvassuk az évkönyvnek a zenei életről szívet adó pozitív adatait. Így a Szegedi Filharmonikus Egyesület közreműködésével az 1941/42-es évadban - bevezető előadásokkal elmélyített - 5 ifjúsági hangversenyt rendezett Fricssy Ferenc, a világhírűvé vált karmester vezényletével, filléres helyárakkal. A városi zeneiskola kamarazenekara folytatta hangversenyciklusát, amelyen hazai

és helyi művészekon kívül világnagyságok nevei is feltűntek.

A beiratkozott növendékek száma 295, ami a háborús viszonyok közepette magas létszámnak mondható. A tanítás egész éven át fennakadás nélkül folyt, a tanév emlitére méltó eseménye a Kassai Zeneiskola szegedi látogatása.

A zeneiskolai iratok 1942-ben Antos Kálmánt, mint a városi zeneiskola jelenleg megbízott igazgatóját említik.

Az 1942/43-as tanév értékeitőjén már érezhető a háborús gazdasági viszonyok szűkítő hatása, a beszámoló a tanév és a zenei események egyszerű rögzítésére szorítkozik. Annál örömdetesebb hír, hogy a tanítás egyetlen napra sem szűntelt, és a növendékek létszáma is 335-re emelkedett. Az év zenei eseményeiből kiemelkednek a 25 éves jubileumát ünneplő Szegedi Filharmonikus Egyesület zenekarának 6 magas színvonalú hangversenye és sikeres szereplése a vidéki zenekarok részére kiírt versenyen /I. helyezés, amelyen Szeged Újvidék zenekarával osztozott./

Az 1943. július 1-én tartott Tudomány- és Művészetpolitikai Bizottság ülésén fontos, jövőbe mutató kérdéseket hoztak fel.

"1. A Szegedi Városi Színház önálló operaelőadások tartására alkalmas együttesrel való kiegészítése." /Ez a lépés a magánének tanzak növendékeit nagyban érintette, mivel álláslehetőséget kínált a jó hangú énekes tanítványoknak./

2. "A zeneiskola zenekonzervatóriummá való átszervezése, opera tanzakkal, egyházi tanzakkal, magyar népzenei tanzakkal és karmesterképzéssel való kiegészítése." /110/

Az 1944. február 7-i jegyzőkönyv arról tudósít, hogy a zeneiskola próbatornét, valamint a 2. számú ezobót az V. Hadtest január 5-től elfoglalta katonai munkafelügyelőség részére. /111/

A háborús helyzetet tükrözi a következő jegyzőkönyvrészlet is.

1944. március 2-án a tantestület itthon maradt tanárai felkérték az igazgatót, hogy élelmiszer és ruházati cikkek beszerzése céljából a Városi Tisztviselők Egyesületével lépjen összeköttetésbe. /112/

A május 2-i értekezleten olvasták fel a kultuszminiszteri rendeletet, hogy az iskolát be kell zárni és a bizonyítvány osztás április 12-én legyen. /113/ Ekkor a növendéklétszám 103, Ocskayné tanítványainak száma 11 volt. Az iskola rendjét illetően megállapítást nyert a jegyző-

könyvben, hogy "a Szegedi Zeneiskola elhelyezése minden tekintetben megfelel. Külön épületben dolgozik, amelynek földszinti részén néhány üzlethelyiség van kiadva, azon kívül az épületben van az igazgatói és az oktatói lakás." /114/

Az október 22-i jegyzőkönyv tanúsága szerint dr. Bello Ferenc igazgató és Antos Kálmán - az igazgató legutóbbi helyettese - ismeretlen helyre távoztak.

Kollár Pál igazgatása 1944-1948-ig

A felszabadulás utáni városi zeneiskolát október 22-én Kollár Pál indította el. Szeged Város polgármestere megbízásából a kirendelt bizottság megállapította az épületet és a berendezéseket ért károkat. A polgármester intézkedett a helyreállításról, melynek költségére 4.500 pengőt utalt ki. Kollár Pál a Szeged Városi Zeneiskola zavartalan működésének biztosítása érdekében a következő ideiglenes óraadó tanárokat alkalmazta: T. Tenyé Annát, Rozsa Antalt, Winter Vikes Pált, Kertész Mériót, Zucker Hildát, Jónásné Beranyi Ilonát, valamint Markó Leót, Vasváry Istvánt, Ranchverger Liviát és Sándor Andrásat.

Az 1944/45/46-os tanévről a nehéz körülmények miatt nem készült évkönyv.

Tudjuk, hogy a szovjet hadsereg 1944. október 11-én szabaddította fel a várost. A beiratkozásra felhívó plakátok rövidesen összegyűjtötték a tanulányaikat folytatni kívánó ifjúságot. November 11-én az orosz Városparancsnokság támogatásával a felszabadult országrészen először megkezdődött a tanítás. Kollár Pál - mint láttuk - nagy lelkesedéssel szervezte át az új idők szellemének megfelelő iskolát és összeállította a tanári kart. 1944-ben

372 növendék iratkozott be. A felszabadulás utáni első növendékhangversenyt a Szegedi Városi Liszt Ferenc Zeneiskola 1945. május 10-én délután 5 órakor tartotta. Az énekesek műsora T. Renyé Anna betanításában: Mozart: Bölcsődal, Schubert: Ebresztő, Brahms: A kőbaveszett ezeread, Gounod: Faust - Siebel áriája. Massenet: Elégia, Tosti: Ideál, Greccanyinov: Hazám, Loncavallo: Dajazzók.

1945. június 9-én megtartották a II. növendékhangversenyt, amelyen 10 áriát és dalt adtak elő. Ezt a hangversenyt Ocskayné kezdeményezte. Hazajött Belle Ferenc és 1945. augusztus 17-én mint igazgató beadta lemondását, azzal, hogy rendes tanúrként szeretné folytatni tevékenységét a szegedi zeneéletben. 1945. szeptemberétől Kollár Pál újra felállította a gyermekóvoda-gymnasztika tanszakot. E tanszak részbeni vezetését T. Renyé Anna, a második megszervezett énektanszak magánénektanárnőjének bizta.

A polgármesterhez írt beszámoló levélben Kollár Pál felvetette újra a zeneiskola konzervatóriumi rangra való emelését, aminek sajnálatos aktualitását a Kolozsvári Konzervatórium elvesztése adta. Ezenkívül kérte, hogy a polgármester járuljon hozzá, hogy állami érvényes végbizonyítványt adhassanak ki.

Kollár Pál felállította a tanári kart a tanszaki megbeszélésekre, mivel új tananyag bevezetését is tervez-

ték, ami főleg a magánének tanuszakot érintette. A zenaiskolai tantörv ugyanaz volt, mint a Zeneművészeti Főiskola akkori tananyagbeosztása, azzal a különbséggel, hogy a kezdő két év itt három évre terjedt.

Az 1945/46-os tanévben nehéz körülmények között, tüzelőhiánnyal küszködve folyt a munka, a tanárok egy része lakásán fogadta tanítványait. Az igazgatói beszámoló hangsúlyozta, hogy a városi zenaiskolának a közeljövőben állami konzervatóriumná történő átszervezése miatt szükséges a növendékek szigorúbb és pontosabb minősítése. Ezért ebben a tanévben újítsésként kétféle bizonyítványt adtak ki. Akik az előírt tananyagot művészi mértéknek megfelelően olvégezték, indexet kaptak, akik a magasabb követelményeknek nem feleltek meg teljesen, azok év végén végbizonyítványt vehettek kézhez, amelyben a gyengébb tanulmányi eredmény indoklását is bejegyezték. Az utóbbi kategóriához tartozó növendékeknek lehetővé tették az újabb vizsgát a következő tanév elején, hogy az indexet megkaphassák.

Az előkészítő évfolyammal együtt 751-en írtakoztak be, viszont a kimeradások elérték a 20 százalékat.

A zenabizottság szükségesnek találta a két új tanuszak: a zeneóvodai tanuszak és a II. magánének-tanuszak felállítását.

Kertész Mária Óradijas magánének-tanárnő működése az

1945/46-os tanév végén a szerződés értelmében megszűnt.

1946. május 4-én dr. Ocskayné három hónapi betegszabadságot kért.

Kollár Pál levélben fordult a polgármesterhez, mert az eddig kézhez kapott hivatalos levelek szerint a létesítendő Állami Zenekonzervatórium vezetésével őt és dr. Baranyi Jánost mint társigazgatót kívánták megbízni.

Kérte, hogy sürgősen, írásban szabja meg mindkettőjük működési körét, mert nélkülük lehetetlen továbblépni. /115/

Az újonnan szerveződő tanári kar létezésére vonatkozólag a következőt javasolta szintén a polgármesterhez írt levelében; "A König- dr. Belle-féle iskola tanári karával szemben, ahol egy igazgató, 7 zongoratanár, 4 hegedű, 1 cselló, 1 magánének, 1 óradó a zenei előkészítőben, 2 óradíjas tanár a fuvósoknál, 1 igazgató, 5 zongora, 3 hegedű, 1 cselló, 2 magánének, 1 zeneszerző-zeneelmélet, 1 zeneelőkészítőtanár, ezen kívül 2 óradíjas szaktanár" /116/ működését kérte.

1946. november 9-én dr. Baranyi Jánost nevezte ki a minisztérium a Szegedi Zenekonzervatórium igazgatójának, és egyúttal kérte, hogy a 47-es évtől induló konzervatórium tanári karának a következő kitűnő helyi tantereket vegye át: Kollár Pált, Belle Ferencet, Gábor Arnoldnét, Zucker Hildát, Tölgyesné Tenyé Annát, valamint Kertész Arnoldnét és Selleyné Frankl Lillit a zeneóvodába.

A Városi Zeneiskola államosítása, illetve a zene-konzervatórium létesítése szerződésalkötés útján ment végbe a város és a minisztérium között, ami a város részéről legalább 13 okleveles tanerőt és személyzetet feltételezett.

1947. május 5-én hagyta jóvá dr. Ortutay Gyula az államosítást és az intézet átnevezését konzervatóriummá. A régi keretek között működő Liszt Ferenc Zeneiskola utolsó éve ilyenformán az 1946/47-es tanév volt. Az iskolaév történetéhez tartozik, hogy fűtési nehézségek miatt a tanítás hosszabb ideig szünetelt, az év végi vizsgákat mégis a rendes időben tartották meg, és három tartalmas hangversenyen adtak számot a növendékek előrehaladásukról. Kollár Pál igazgató érdeme, hogy a Szegedi Nemzeti Színház operai tagozatával gyümölcsöző kapcsolatot teremtetett. Ennek ékes bizonyítéka Vaszy Viktornak, a nagy képességű, pótolhatatlan színházi zeneigazgatónak Kollár Pálhoz intézett levele:

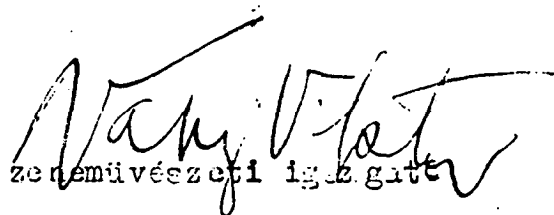
Kedves Barátom !

Legutóbbi beszélgetésünk alkalmával felemlítettem, hogy az állami opera és a zeneiskola között szorosabb kapcsolatot akarunk létesíteni; már az idei szezonban szeretnénk az énektanszak növendékeit legközelebb műsorra kerülni Rigolettóban és Toscában mint némaszereplőket foglalkoztatni, amiért természetesen megfelelő díjazás jár.

Nagyon kérek, ha volnál oly szíves intézkedni, hogy az énektanszak növendékei, hölgyek és urak nolinap szerdán d.u. 1/8 5 órakor a színháznál megjelenni szíveskedjenek és Gál Ferenc operatügyelőnél jelentkezzenek.

Szívélyes üdvözléttel

Szeged, 1946 június 11.

zeneművészeti igazgató

K o l l á r P á l zeneiskolai igazgató urnak,

S z e g e d

Vaszy Viktor a Szegedi Állami Nemzeti Színház igazgatója módot adott rá, hogy a tanári kar egész évében díjtalanul meghallgassa a prózai és az operaelőadásokat. A növendéklétezés ez évben is elérte a 440-et, magónénak tanezakra 84-en iratkoztak be. A két énekesnő, dr. Csokayné Hilbert Janka és Tölgyesné Ronyé Anna szép műsort állítottak össze növendékeiknek az ez évben megrendezett 2 iskolai hangversenyre.

Végezetül álljon itt mindkét oszt énekes anyaga:

Mendelesohn: Az első igolya, Kazacsay: Este, Jensen:

Szerenád, Schubert: Te vagy a csend, R. Strauss: Halottak napján, Csiky: Bántódás, Schumann: Valóság ez vagy álom,

Nem sujt a vöd, Weber: Dívő vadász - Agatha áriája.

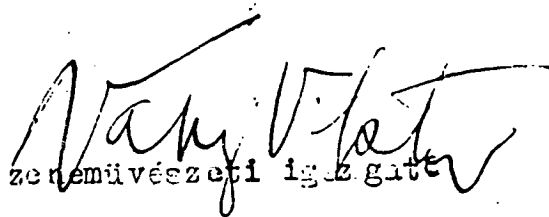
Kedves Barátom !

Legutóbbi beszélgetésünk alkalmával felemlítettem, hogy az állami opera és a zeneiskola között szorosabb kapcsolatot kerünk létesíteni; már az idei szezonban szeretnénk az énektanszak növendékeit legközelebb műsorra kerülő Rigolettóban és Toscában mint némaszereplőket foglalkoztatni, amiért természetesen megfelelő díjazás jár.

Nagyon kérek, ha volnál oly szíves intézkedni, hogy az énektanszak növendékei, hölgyek és urak nolinap szerdán d.u. 1/2 5 órakor a színháznál megjelenni szíveskedjenek és Gádl Ferenc operafőigazgatónál jelentkezzenek.

Szívélyes üdvözléssel

Szeged, 1946 június 11.

zenei művészeti igazgató

K o l l á r P á l zeneiskolai igazgató urnak,

S z e g e d

igazgatója közölte, hogy a tanári kar egész évadban díjtalanul meghallgassa a prózai és az operaelőadásokat. A növendéklétszám ez évben is elérte a 440-et, magánének tanszakra 84-en iratkoztak be. A két énektanár, dr. Csékayné Hilbert Janka és Tölgyesné Ronyé Anna szép műsort állítottak össze növendékeiknek az ez évben megrendezett 2 iskolai hangversenyre.

Végezetül álljon itt mindkét oszt énekes anyaga:

Condelesohn: Az első igolya, Kazacey: Esto, Jensen:

Szerenád, Schubert: Te vagy a csend, R. Strauss: Halottak napján, Csiky: Döntődés, Schumann: Valóság ez vagy álom,

Nem sujt a vöd, Weber: Dívő vadász - Agatha áriája.

A Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola megánének
oktatása

Kiebeleberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter 1920-ban a Budapesten működő két Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolát, a Pedagógiumot és az Erzsébet Nőiskolát egyesítette, Szegedre behelyezte és kapcsolatot hozta a Szegedi Tudományegyetemmel. Tehát az egyetemmel kooperáló polgári iskolai tanárképzés 1923/24-ben kezdte meg Szegeden a működését.

Az 1920-ban kiadott és több alkalommal módosított 4 szakcsoportos és 3 kiegészítő szakkörös tantervi koncepciót hagyták meg az egyetemi kooperáció létrejöttékor is. Az ének tárgya a kiegészítő szakkörök csoportjába került a következő tantárgyi kontáiban: Énekolálat, zeneolálat és történet, zongora, orgona /harmonium/. Lényeges módosítást az 1934/35-ös tanévben bevezetett tanterv hozott, amely 1947-ig maradt érvényben. A változás abban állt, hogy a 4-es szakcsoportot megszüntették, s e szakcsoporton belüli szakkörökből 3 szakcsoportot szerveztek. Minden szakcsoport közös tárgyai közt szerepelt a karének is. /117/

Az ének szakcsoport vezetője dr. Szeghy Endre volt, aki a rugalmas tantárgyfelosztás következtében - mivel a rögzített tantervben nem volt megánének, illetve hang-

képzés című tárgy - bevezette a magánének oktatását is. Ezt oly módon tette, hogy heti egy órát állított be 6-7 hallgatóra. A rendelkezésre álló alig 10 percet összesen használta ki, mivel szabályozó hangképzés helyett csak dalokat énekeltetett saját zongorakísérettel. Így növendékei 8 félév alatt tekintélyes repertoárt gyűjtöttek össze.

A főiskolán kívüli kulturális munkában is jelentős szerepet játszott az énekkar Szeghy Endre vezetésével. Főleg Bartók és Kodály műveinek megszólaltatásával végeztek uttörő munkát.

Szeghy Endre komponistának is termékeny volt. Dalai, énekkari művei esetenként megszólalnak a mai hangversenyek műsorain is. Figyelmeztetőül szólgalnak nekünk, utódoknak, hogy jobban tiszteljük elődeink nagyszerű, komoly szaktudáson és elhivatottságon alapuló munkáját.

JEGYZETEK

1. Szegedi Városi Zenecske Értesítője. 1889-1947.
FG-1801. 1933/39. SzSK
2. Reizner János; Szeged története. III. kötet. 491.
Kiadja; Szeged Szab. Kir. Város közönsege. Szeged,
1900.
3. U.o.
4. A Szegedi Hangészeti-Oskolának Alap-szabályai, Sze-
geden nyomatott Grün János betűivel /kb. 1833./
SzSK
5. Borényi Bogáta; Szeged zenei élete 1849-1919. /Elg-
tanulmány a Szeged története című monográfiához 3. köte-
téhoz./ SzSK és Pesti Napló 1891. aug. 9.
6. uo. és Közgyűlési Jegyzőkönyvek 1852-3132, 2996 sz.
1853-580, 484 sz. 1854-6023, 7790 sz. 1854-6376,
6603 sz. 1854-2040, 1935 sz.
7. U.o. és Pesti Napló 1855. máj. 19.
8. Értesítvény Szeged Szabad Királyi Város eleni tanít-
tézeteiről 1855/56 SzSK
9. Zerkovitz-Prinz Janka 6 osztályú Leány-tan, és nevelő
nevelő intézeteiről Szegeden 1874/75 tanévben. - Ér-
tesítő. SzSK
10. Közgyűlési jegyzőkönyvek. 1823/623. CML

11. A Kegyes Tanítórendiek vezetése alatt álló Szeged Szabad Királyi város róm.kat. Nagy Gimnázium Ifjúságának Érdemsorozata 1865/6-ik tanév II. félévében. SzSK
12. Reizner János: Szeged története. III. kötet 231. l.
13. U.o.
14. U.o.
15. A Szegedi Egyesült Dal- és Zene-Egyület Alapszabályai Szeged, nyomtatott Durger Zeigmondnál 1866. SzSK
16. Szegedi Városi Zeneiskola iratai 1869-1947. VIII/198. CML /E címző alatt szereplő adatok még nem kerültek feldolgozásra. A neveket a dokumentumok szerinti eredeti helyesírásban rögzítettem, ezzel magyarázhatók a gyakran előforduló betűeltérések./
17. U.o.
18. U.o.
19. U.o.
20. U.o.
21. U.o.
22. U.o.
23. U.o.
24. U.o.
25. Közgylési jegyzőkönyvek. 1875/24 CML
26. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801 1938/39. SzSK

27. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947.
VIII/199. CsML
28. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1869-1947. FC-1801
1869/81. SzZK
29. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/199.
CsML
30. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1869-1947 FC-1801
SzZK 1801/82
31. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/199.
CsML
32. U.o.
33. U.o.
34. U.o.
35. Szegedi Városi Zenede Értesítője 1869-1947. FC-1801
1897/83 SzZK
36. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/199.
CsML
37. U.o.
38. U.o.
39. U.o.
40. U.o.
41. U.o.
42. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1869-1947. FC-1801
SzZK

43. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947.
VIII/198. CSML
44. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
45. U.o.
46. Közgyűlési jegyzőkönyvek. 1891/193. CSML
47. Városi Törvényhatósági Bizottság iratai. 1903/VII.
23.761.szám CSML
48. U.o. és 1903/6/7 szám.
49. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
50. Király-König Péter hagyatéka. /K. Juhász Margit ajándéka. SZSK; E címző előtt szereplő adatok még nem kerültek feldolgozásra/
51. Szegedi Híradó. 1906. ápr. 24. SZSK
52. Király-König Péter hagyatéka. SZSK
53. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
54. Szeged Városi Polgármesteri Hivatalának iratai.
Külön kezelt iratok 24. 1912/24. CSML
55. Szegedi Híradó. 1913. júl. 4. SZSK
56. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
57. Szegedi Városi Zenecska Értesítője. 1880-1947. FC-1801
SZSK 1938/39.

58. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
59. U.o.
60. U.o.
61. U.o.
62. Közgylési jegyzőkönyvek. 1912/301. CSML
63. Szegedi Híradó, 1913. júl. 4. SZSK
64. Közgylési jegyzőkönyvek. 1913/4. CSML
65. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
66. U.o.
67. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
SZSK
68. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
69. Király-König Péter hagyatéka. SZSK
70. Szeged Városi Polgármesteri Hivatalának iratai. Külön kezelt iratok. 24. 301/520. CSML
71. Király-König Péter hagyatéka. SZSK
72. U.o.
73. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
- 74/2. U.o.
- 74/2. U.o.
75. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1925/26. SZSK

76. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
77. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1927/28 SzSK
78. U.o.
79. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198
CSML
80. U.o.
81. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
SzSK
82. Szeged Városi Zeneiskola iratai 1869-1947. VIII/198
CSML
83. U.o.
84. U.o.
85. Király-König Péter hagyatéka. SzSK
86. Szeged Városi Polgármesteri Hivatalának iratai. Külön
kezelt iratok 24. 4507/1930. CSML
87. Közgyűlési jegyzőkönyvek. 1930/3/30 CSML
88. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1930/31. SzSK
89. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. VIII/198. CSML
90. Szegedi városi Zeneiskola iratai. VIII/198. CSML
91. Délmagyarország. 1932. május 7. SzSK
92. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML

93. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1935/36 SzSK
94. U.o.
95. U.o.
96. U.o.
97. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1936/37 SzSK
98. Közgyűlési jegyzőkönyvek. 108/1937/8. CSML
99. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1937/38 SzSK
100. Közgyűlési jegyzőkönyvek. 1937/10/30 CSML
101. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
102. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880.-1947. FC-1801
1937/38 SzSK
103. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1957. VIII/198.
CSML
104. Szegedi Városi Zenede Értesítője. 1880-1947. FC-1801
1938/39. SzSK
105. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1869-1947. VIII/198.
CSML
106. Szeged Városi Polgármesteri Hivatalának iratai. Külön
kezelt iratok. 24. 1939/10 CSML
107. Délmagyarország. 1940. ápr. 10. SzSK

108. Szegedi Városi Zeneda Értesítője. 1900-1947. FC-180.
1938/39. SzSK
109. Szegedi Új Nemzedék. 1941. jul. 1. SzSK
110. Közgyűlési jegyzőkönyvek. 1943/7/1 CSML
111. Szegedi Városi Zeneiskola iratai. 1909-1947. VIII/190.
CSML
112. U.o.
113. U.o.
114. U.o.
115. U.o.
116. U.o.
117. A Tanárképző Főiskola 100 éves története./1873-1973/
Irta: Bereczki Sándor

További forrásmunkák:

Kertész Lajos és K. Kain Kató hagyatéka. SzSK

Szatmári Géza Szeged zeneéletéről szóló kézirata.
/Szatmáriné Altnóder Sára szíves engedelmével./

Rövidítések:

CSML = Csongrád Megyei Levéltár

SzSK = Szegedi Szociális Könyvtár